

KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS

ZIVOT2004 April
Kwiecień

ZVLÁSTNE VYDANIE

Č. 4 (550)
CENA 2.20 zł

MÍLI KRAJANIA
 MÁTE V RUKÁCH ZVLÁŠTNE
 VYDANIE ČASOPisu "ŽIVOT"
 PRVY RAZ DOSTANE SA V
 DO RÚK LIST PRIAMO V PO-
 SKU TLACENÝ A VYDANÝ
 MATERSKEJ REČI. Treba t
 ležiť na ňom žiť k tomu,
 úplne sám hovorí. Života
 m nám nechýbajú každý
 potrebný menín nazývaný
 potrebu. Vyber ná
 aj Ústredný Vybor na
 nosti. Už od niek
 zlodenia v našej z
 činnosti. O tom
 sme si práve s Vami
 Spoločnosť kultúr
 Čechov a Slovákov v
 založená v marci 195
 dok činnosť organiz
 ru a celoštátneho z
 sa konal v Králov
 sti vystúpenie skupiny
 slovenskych muzikant
 aj do toho času ešte
 vaní Česi a Slováci.
 ČASOVÝ SPOLOČNOS
 SA TEDY, PRE ŽIVOT
 HO TUNAJSIEHO
 ČOVAKA, AKO AJ
 NOVÝ VÝVOJ NAŠICH
 NOVÝCH MENSÍN,
 TÝMI
 všetci boli vedomí...
 veľa závažných starostí, ktoré
 každý deň hromadia pred každou
 rodinou, člen našej Spoločnosti
 musel už od chvíle jej založenia
 počítat s tým, že bude musieť urči-
 tú zásobu svojich sil a času veno-
 vat veci, ktorá je pre našu činnosť
 podstatná.

550

ČÍSLO
Zivot

*Príjemné veľkonočné sviatky
 želá*

*Redakcia
 a ÚV SSP*

Koncom februára t.r. redakcia uzavrela ďalší ročník výtvarnej súťaže Života '2003, ktorej sa zúčastnilo takmer 360 autorov zo 14 základných škôl a 4 gymnázií na Spiši a Orave. Na našom zábere je maľba Anety Kolodejovej (6. tr.) z Novej Belej nazvaná Prázdniny v horách, ktorá obsadila 5. miesto. Podrobnejšie o sút'aži píšeme na str. 4-5. Repr. A. Klukosovská

V čísle:

Súťaž Života uzavretá	4-5
Pol storočia spolu	6-7
Láska a vzájomná podpora	7-8
Horčičné zrnko	9
Terra scepusiensis (3)	10-11
Na slovíčko s našimi študentmi	12
V Jablonke	13-14
Obec v kúte Oravy	14-15
Na hodine slovenčiny.....	16-17
Šibeničná hora	17
Nedele Božieho milosrdenstva	18-19
Očarila ho príroda.....	20-21
Poviedka na voľnú chvíľu	22-23
Učiteľka slovenčiny	24
Náš poštár	25
Čitatelia-redakcia	26-28
Poľnohospodárstvo	29
Mladým-mladším-najmladším	30-31
Šport	32
Učíme sa pliesť	33
Naša poradňa	34-35
Psychozábava-humor	36-37
Zaujímavosti	38

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

Adres redakcji:

31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7/7 tel. 633-36-88,
e-mail: zivot@tsp.org.pl, www. tsp.org.pl

Wydawca:

TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE, ZARZĄD GŁÓWNY
SPOŁOK SLOVÁKOV V POLSKU, ÚSTREDNÝ VÝBOR
31-150 KRAKÓW, ul. św. Filipa 7
tel.: 632-66-04, tel./fax: 634-11-27, e-mail: zg@tsp.org.pl

*Zrealizowano przy pomocy finansowej
Ministerstwa Kultury*

Redaktor naczelny: JÁN ŠPERNOGA

Zespół: Peter Kollárik, Agáta Klukošovská

Społeczne kolegium doradcze: Žofia Bogačková,
Jerzy M. Bożyk, Maria Głodasiková, František Harkabuz,
Žofia Chalupková, Bronislav Knapčík, Lýdia Mšalová

Skład: Redakcja Život

Łamanie i druk: Drukarnia TSP, 31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7

Warunki prenumeraty:

Prenumeratę na kraj i za granicę przyjmuje Zarząd Główny w Krakowie w terminach: do 30 listopada na I kwartał, I półrocze oraz cały rok następny; do 15 czerwca na II półrocze roku bieżącego lub bezpośrednio wpłatą na konto: Bank PKO S.A. III/O Kraków 10701193-2017-2221-0100 Prenumeratę czasopisma można zacząć w każdej chwili.

Cena prenumeraty dla kół i oddziałów Towarzystwa:

1 miesiąc - 2,20 zł, półrocznie - 13,20 zł, rocznie - 26,40 zł

Cena prenumeraty zagranicznej jest wyższa o 100%.

Do ceny prenumeraty indywidualnej dolicza się koszty wysyłki.

Nie zamówionych tekstów, rysunków i fotografii redakcja nie zwraca i zastrzega sobie prawo skrótów oraz zmian tytułów nadesłanych tekstuów.

Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z poglądami redakcji.

Nakład 2300 egz.

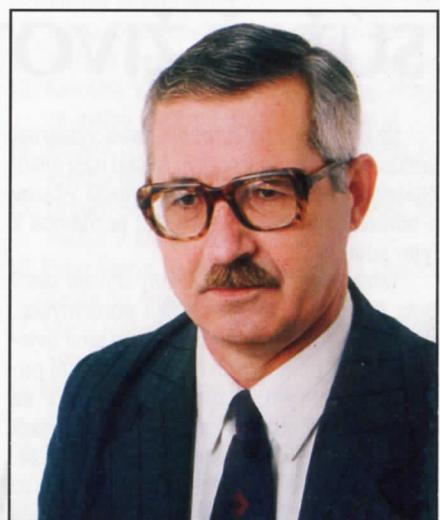

nohí naši čitatelia si iste ešte dobre pamäťajú oslavu 40. výročia vychádzania nášho časopisu v lete 1998, potom vydanie 500. čísla Života v januári 2000. Zdá sa, akoby to bolo len včera bud' predvčerom. Čas však neustále napreduje, mesiac za mesiacom, rok za rokom. Ani nevedno, ako ubehlo tých pár rokov a dočkali sme sa ďalšieho jubilea – vydania 550. čísla Života, ktoré, milí čitatelia, práve teraz, v apríli, dostávate do svojich rúk.

Nie je to možno až tak veľká udalosť, akou bolo vydanie 500. čísla Života, ale aj tak, iste to uznáte, má v dejinách nášho časopisu, Spolku a celého krajanského hnutia veľký význam. Päťstropäťdesiatka, najmä v prípade mesačníka, je úctyhodné číslo, na ktoré bolo treba čakať takmer

umožňoval, aj keď v obmedzenej miere, nakoľko to dovoľovala cenzúra totalitného štátu. Hovoriac o podpore, treba uviesť aspoň dva fakty. Prvý zo začiatku, keď ešte nebolo isté, ako dlho bude Život vychádzať. Preto krajania, aby mu zaistili rentabilitu, predplácali si po niekoľko exemplárov časopisu, takže niekolko čísel vyšlo asi v 20-tisícovom náklade. Azda najvýrečnejším príkladom podpory Života bola skutočnosť, že si starostlivosť o udržanie stáleho počtu odberateľov vzali na seba výbory miestnych skupín, ktoré nielenže zbierajú predplatné, ale ho aj obetavo roznášajú čitateľom. Za túto obetavosť vám, milí krajania, patrí veľká vdaka.

Za tých 46 rokov sa Život neprestajne menil a vyvíjal. Jeho začiatky boli skromné, po grafickej i obsahovej stránke. Spôsobu čiernobielej, tlačený zastaranou technikou, si postupne vypracoval formu

hnutí a či splnil očakávania krajanov? Predovšetkým treba podotknúť, že po všetky tie roky sa redakcia snažila, nakoľko to bolo možné, svedomite infor-

550 ČÍSEL ŽIVOTA

46 rokov, čo súčasne naznačuje, že Život má už pomerne dlhú história.

Každé jubileum, teda aj naše, poskytuje príležitosť zamyslieť sa aspoň na chvíliku nad cestou, ktorú časopis prešiel od svojho vzniku podnes. Predovšetkým treba zdôrazniť, že jeho vznik sa úzko spája s organizovaným krajanským hnutím na Spiši a Orave. Totiž už pri zakladaní miestnych skupín Spolku, k najčastejším požiadavkám – popri slovenskom školstve a slovenských bohoslužbách v kostoloch – patrilo práve vydávanie vlastného časopisu. Muselo však uplynúť až desať rokov, kým konečne v r. 1958 ústredné orgány vydali povolenie na vydávanie Života. Odvtedy neprestajne (až na trojmesačnú prestávku po zavedení vojnového stavu v Poľsku) dochádza k čitateľom.

Život by iste nevytrval do dnešných čias, nebyť toho, že krajania si ho od začiatku veľmi oblúbili a po celý čas všemožne podporovali. Tešili sa, že konečne majú vlastný časopis v materinskom jazyku, ktorý bude podporovať ich činnosť, brániť ich záujmy a národnostné práva a súčasne poskytovať priestor umožňujúci im vyjadrovať svoje názory. Pravdaže,

informačného, poučno-zábavného magazínu, v ktorom každý mohol nájsť niečo zaujímavé pre seba. Dôležitým momentom v činnosti časopisu bol pád totalitného systému, keď sa Život dostal pod opateru Ministerstva kultúry a umenia PR a jeho formálnym vydavateľom sa stal Ústredný výbor nášho Spolku. Demokratický systém umožnil konečne otvorené písanie o všetkom, čo obohatilo obsah časopisu. Významným medzníkom bol rok 1993, keď sa redakcia prestahovala do Krakova, kde náš Spolok, vďaka dotácií poľského štátu, ale aj pomoci slovenskej vlády s vtedajším premiérom J. Čarnogurským, mohol kúpiť dom pre sídlo ÚV SSP a redakciu Života a vybudovať vlastnú tlačiareň. Získal na tom veľmi aj Život. Tlačený modernou technikou na kvalitnom papieri, pestrofarebný a obohatený o nový obsah sa stal pre čitateľov oveľa opríťlivejší, čoho najlepším dôkazom je stály počet jeho predplatiteľov. Možno dokonca povedať, že dnešný časopis nám závidia mnohé iné národnostné menšiny v Poľsku.

Mohli by sme si položiť niekoľko otázok, v čom spočívajú pramene popularity Života, akú zohral úlohu v krajanskom

movač čitateľov, písal o starostiah i radosťach krajanov, povzbudzoval ich národné povedomie a lásku k rodnej reči, propagoval slovenskú kultúru a výučbu slovenského jazyka, zaznamenávať každú udalosť, čím sa Život stal najplnšou kronikou nášho krajanského diania, no a nakoniec byť v stálom kontakte s čitateľmi. Preto redaktori Života od začiatku existence časopisu pravidelne navštievujú krajanské rodiny i obce a stretávajú sa s čitateľmi. Tento blízky vzťah hľadom najlepšie vystihuje heslo, ktoré dodnes môžeme vidieť vo viacerých klubovniach: Život s krajanmi – krajania so Životom. A či splnil očakávania? Ja si myslím, že áno, hoci najlepšie môžu na to odpovedať jeho odberatelia.

Pri príležitosti tohto jubilea chcel by som ešte raz podakovať všetkým krajanom, čitateľom, dopisovateľom, spolupracovníkom a priaznivcom za tú veľkú podporu, vernosť a neúnavné propagovanie nášho časopisu a popriať im, aby ešte dlho dostávali Život ešte krajší a zaujímavejší, teda časopis, ktorý by im prinášal radosť.

JÁN ŠPERNOGA
šéfredaktor

SÚŤAŽ ŽIVOTA UZAVRETÁ

Uzavreli sme ďalší ročník našej výtvarnej súťaže, na čo iste netrpezivo čakajú naši mladí čitatelia. Preto kým zverejníme mená víťazov a odmenených, najprv niekoľko poznámok k tejto súťaži.

Téma súťaže znala: *O čom snívajú deti?* Bola ľahká. Stačilo len chvíľu porozmýšľať, ved každý o niečom sníva. Navyše sme uviedli niekoľko pomocných námetov, čo iste pomohlo viacerým účastníkom. Súťaže sa zúčastnilo 357 autorov zo 14 základných škôl a 4 gymnázií, ktorí nám poslali 403 prác. Tešíme sa, že po prvýkrát sme dostali práce zo základnej školy v Oravke. Žiaľ, hoci každý rok oslovujeme všetky školy zo Spiša a Oravy, jednako nie všetky sa zúčastňujú súťaže. Napr. ani jednu prácu sme nedostali z Chyžného, Jablonky, Podsklia, Pekelníka, Vyšných Lápš, Tribša, Nedece, Lapšanky či Fridmana.

Osobitnú pochvalu si zaslužia školy, ktoré na súťaž poslali najviac prác, najmä Krempachy (63), Jurgov (55), Horná Zubrica č.2 (49), Nová Belá (39), Harkabuz (30), Malá Lipnica č.2 (30).

Ako sme už neraz spomínali, našou súťažou sa snažíme podnieť záujem žiakov o výtvarníctvo a povzbudiť ich k výtvarnému prejavu, čo sa nám v značnej mieri darí. Svedčí o tom vysoká úroveň prác zaslaných na súťaž. Preto nie div, že aj tentoraz mala porota pred sebou tvrdý oriešok, aby mohla z toľkých pekných prác vybrať tie najlepšie. Pri hodnotení zohľadňovala nápaditosť, výtvarnú techniku, zručnosť v narábaní štetcom, pastelkou či ceruzkou, celkový estetický dojem a kompozíciu práce. Autori sa snažili používať rôzne techniky, čo spestilo zobrazenie každého námetu. Okrem malieb, pastieliek a akvarel sme dostali aj rezby, obrázky maľované na skle, hotové modely izieb s vybavením, dopracované do najmenších detailov. Aj tematicky boli práce veľmi diferencované. K najčastejším snom detí a mládeže patrilo cestovanie rôznymi dopravnými prostriedkami po zemeguli, ba aj celej galaxii, potom vlastná izba, zvieratká, počítač, bicykel či motocykel. Nechybali ani témy týkajúce sa čistoty a ochrany životného prostredia a života v krajinе bez vojen a ozbrojených konfliktov.

Celkove môžeme konštatovať, že úroveň súťaže bola veľmi dobrá. Pätnásť najlepších prác v mladšej a staršej skupine sme odmenili hodnotnými vecnými cenami. Ďalších dvadsať päť účastníkov (v oboch skupinách) dostane pekné slovenské knihy.

Dakujeme všetkým mladým umelcom za snahu a účasť v našej súťaži, ako aj učiteľom, ktorí žiakov pripravovali a povzbudzovali do súťaže.

Výhercom srdečne blahoželáme, a už dnes pozývame všetkých na novú súťaž Života, ktorú vyhľásime v septembrovom čísle nášho časopisu.

REDAKCIÁ

VÍŤAZI

Mladšia skupina

(Od 1. do 4. triedy)

1. Ivona PETRÁŠKOVÁ (4.tr.) z Krempách za prácu Divoká pláž
2. Natália KARPOVÁ (3.tr.) z Malej Lipnice za maľbu V lese
3. Katarína FUNKETOVÁ (4.tr.) z Kacvína za maľbu Chcem vidieť Pegasa
4. Božena KRIŠTOFEKOVÁ (4.tr.) z Krempách za maľbu Cesta s veľrybou po oceáne
5. Izabela HABINOVÁ (3.tr.) z Veľkej Lipnice za maľbu Postaviť dom pre celú rodinu
6. Esterka HARKABUZOVÁ (4.tr.) z Podvlnka za maľbu Povzniesť sa k oblohe
7. Silvia BARTKOVIACOVÁ (2.tr.) z Hornej Zubrice Snívam o vlastnom akváriu
8. Katarína KIDOŇOVÁ (3.tr.) z Malej Lipnice za maľbu Snívam o mačke
9. Patrícia GÓROVÁ (2.tr.) z Kacvína za maľbu Cesta lietadlom okolo sveta
10. Beáta KOVALČÍKOVÁ (1.tr.) z Hornej Zubrice za maľbu Snívam o cestovaní lietadlom
11. Mária CHALUPKOVÁ (2.tr.) z Novej Belej za prácu Moja cesta okolo sveta
12. Jakub HANIAČIK (4.tr.) z Jurgova za maľbu Balónom okolo sveta
13. Justína ZĄBKOWSKÁ (2.tr.) z Oravky za maľbu Snívam o osamelom ostrove
14. Katarína HARKABUZOVÁ (0.tr.) z Harkabuza za maľbu Túžba po sestričke
15. Anna KURNÁTOVÁ (3.tr.) z Novej Belej za maľbu Výlet do vesmíru
16. Juraj MARMULA (4.tr.) z Malej Lipnice za maľbu Môj vynášaný motocykel

- Ďalších 25 účastníkov súťaže porota odmenila slovenskými knihami:**
1. Matej Vojtas (2.tr.) z Jurgova za maľbu Motorka rýchla ako vietor
2. Magdaléna Čongvová (2.tr.) z Jurgova za prácu Chcem mať terénné auto
3. Daria Šoltýsová (1.tr.) z Jurgova za kresbu Chcem mať počítač
4. Matej Čongva (4.tr.) z Jurgova za maľbu Aby sa striedali len leto a zima
5. Justína Bryjová (2.tr.) z Jurgova za kresbu Šen o Popoluške
6. Edita Švecová (4.tr.) z Krempách za maľbu Zábava s veľrybou

Maľba M. Karkoškovej z V. Lipnice
Chcem mať nové husle (st. skup.)

7. Vojtech Žigmund (4.tr.) z Krempách za prácu Pri mori
8. Tomáš Paluch (4.tr.) z Krempách za maľbu Prázdniny na osamelenom ostrove
9. Justína Petrášková (4.tr.) z Krempách za prácu Cesta na ostrov
10. Johana Sterculová (2.tr.) z Hornej Zubrice za maľbu Veselé prázdniny pri mori
11. Lukáš Miąskowski (4.tr.) z Hornej Zubrice za kresbu Chcem byť princom
12. Alžbeta Drobná (2.tr.) z Hornej Zubrice za maľbu Žiť v rozprávkovej krajině
13. Evelina Moniaková (4.tr.) z Hornej Zubrice za prácu Byť Červenou čiapočkou
14. Patrik Chaľsa (2.tr.) z Hornej Zubrice za kresbu Žiť na hrade
15. Barbara Žywiołová (4.tr.) z Malej Lipnice za prácu Môj koníček
16. Silvia Kubisiaková (3.tr.) z Malej Lipnice za kresbu Ja a môj brat snívame o nových hračkách
17. Evelina Marszałeková (4.tr.) z Malej Lipnice za maľbu Snívam o gitare
18. Daniel Moždžer (0.tr.) z Harkabuza za kresbu Chcem byť rolníkom
19. Karolína Gutová (0.tr.) z Harkabuza za maľbu Chcem byť dámou
20. Beáta Podgórna (3.tr.) z Novej Belej za kresbu Prázdniny pri mori
21. Natália Moskalíková (3.tr.) z Novej Belej za prácu Cestovať k moru
22. Johana Satalová (4.tr.) z Kacvína za kresbu V zázračnom hrade
23. Johana Holicová (2.tr.) z Oravky za maľbu Snívam o útluku pre zvieratá
24. Ivona Brenkusová (3.tr.) z Veľkej Lipnice za kresbu Cesta do Afriky
25. Patrícia Smiechová (3.tr.) z Podvlnka za maľbu Slávna klaviristka

Staršia skupina

(Od 5. tr. ZŠ do 3. tr. gymnázia)

1. Evelína SILANOVÁ (2. tr. gym.) z Jurgova za prácu Vyhrat konské dostihy
2. Magdaléna KARKOŠKOVÁ (5. tr.) z Veľkej Lipnice za prácu Chcem mať nové husle
3. Silvia SILANOVÁ (3. tr. gym.) z Jurgova za prácu Chráime prírodu
4. Dominika WNĘKOVÁ (5. tr.) z Krempáčov za maľbu Cesta na Saharu
5. Aneta KOLODEJOVÁ (6. tr.) z Novej Belej za maľbu Prázdniny v horách
6. Marta BIZUBOVÁ (3. tr. gym.) z Krempáčov za prácu Výlet s otcom
7. Monika SZRAMOVÁ (5. tr.) z Kacvín za maľbu Jazdecké preteky
8. Ivona GRIGLÁKOVÁ (3. tr. gym.) z Nižných Láps za maľbu Cesta okolo sveta
9. Gregor WARZESIAK (6. tr.) z Veľkej Lipnice za model práce - Moja izba, môj sen
10. Beáta TRZOPOVÁ (3. tr. gym.) z Čiernej Hory za maľbu Kôň - symbol slobody
11. Mária ŽIGMUNDOVÁ (1. tr. gym.) z Krempáčov za maľbu Prázdniny pri mori
12. Daniel SARNA (3. tr. gym.) z Čiernej Hory za prácu Diskjockey
13. Alexandra BUTASOVÁ (6. tr.) z Kacvín za maľbu Exotická plavba
14. Kamil ANTALÍK (5. tr.) z Veľkej Lipnice za model skokanského mostika

15. Sławek KUBISIAK (6. tr.) z Veľkej Lipnice – Privarovsky za Model svojej izby
16. Ivona DZIURCZAKOVÁ (5. tr.) z Hornej Zubrince za maľbu Môj rozprávkový svet

Ďalších 25 účastníkov súťaže porota odmenila slovenskými knihami:

1. Magdaléna Vojtasová (2. tr. gym.) z Jurgova za kresbu Aby všetky deti sveta boli šťastné
2. Sabina Basiáská (5. tr.) z Jurgova za prácu Let do vesmíru
3. Aneta Wojtyczkóvá (2. tr. gym.) z Jurgova za kresbu Preniesť sa do sveta rozprávok
4. Dominika Brzyzeková (5. tr.) z Krempáčov za maľbu Cesta na ostrov
5. Barbara Kowalczykóvá (5. tr.) z Krempáčov za maľbu Vítaz bežeckých pretekov
6. Zuzana Hylová (5. tr.) z Krempáčov za kresbu Mačka
7. Dorota Kowalczykóvá (3. tr. gym.) z Hornej Zubrince za kresbu Cesta s Mikulášom jeho záprahom
8. Bernadetta Kotová (3. tr. gym.) z Hornej Zubrince za maľbu Hry na morskej pláži
9. Kinga Dziurczaková (6. tr.) z Hornej Zubrince za kresbu V krajině rozprávok
10. Silvia Czorniaková (2. tr. gym.) z Hornej Zubrince za maľbu Východ slnka na Havajských ostrovoch
11. Andrej Václav (6. tr.) z Čiernej Hory za kresbu Byť požiarikom
12. Ivona Dudziková (2. tr. gym.) z Čiernej Hory za kresbu Chcem byť kozmonautkou
13. Karolína Václavová (6. tr.) z Čiernej Hory za maľbu Chcem poznáť jazyk zvierat
14. Alžbeta Górová (2. tr. gym.) z Kacvín za kresbu Majstrovstvo
15. Uršula Špernogová (6. tr.) z Kacvín za maľbu V kráľovstve hlbín
16. Peter Šoltýs (5. tr.) z Novej Belej za kresbu Cesta do Ameriky
17. Mária Majerčáková (6. tr.) z Novej Belej za kresbu Pobyt pri rieke
18. Mária Łukaszczycová (3. tr. gym.) z Bialky Tatrzaiskej za prácu Sen o osamelom ostrove
19. Izabela Kuchtová (2. tr. gym.) z Bialky Tatrzaiskej za kresbu Byť tanečnicou
20. Matúš Smiech (5. tr.) z Bukoviny – Sídliska za prácu Cesta do Paríža
21. Paulína Czarnecká (3. tr. gym.) z Nižných Láps za maľbu Sny detí o mieri, lásku a šťastí
22. Mariola Chovancová (3. tr. gym.) z Podsrnia za prácu Chcem mať gitaru a učiť hudbu
23. Evelina Kowalczykóvá (6. tr.) z Podvlna za prácu Chcem byť slávnou speváčkou
24. Šimon Bielak (5. tr.) z Harkabuza za prácu Chcem mať počítač a spojiť sa s celým svetom
25. Helena Goldyniaková (1. tr. gym.) z Repeš-Pavlišov za prácu Svet bez vojen.

Najkrajšie práce na 3. str. obálky

KRÁTKO ZO SPIŠA

Krempašský odpust na sv. Valentina bol pre farníkov a okolité obce veľkou slávnosťou. Slávnostnú sv. omšu celebroval slovenský kňaz Rudolf Turlik z Hniezdneho. Tejto veľkej slávnosti sa zúčastnila aj generálna konzulka SR v Krakove Jana Burianová (na snímke), ktorá sa po omši stretla s krajanmi.

3. marca boli dovezené do novobežianskej klubovne nové obloky. Už od jari by sa mala začať prestavba budovy, čomu sa krajania nesmierne tešia.

Na začiatku marca boli všetci mladenci z ročníka 1985 predvolaní pred vojenské odvodové komisie, kde sa rozhodovalo o tom, či sú spôsobilí pre základnú vojenskú službu. V posledných rokoch prieskumy verejnej mienky ukázali, že mladí chceú ísť na vojenčinu najmä pre nedostatok pracovných príležitostí. Vojenčina umož-

ňuje mnohým získať napr. vodičský preukaz, ktorý sa im zíde po návrate do civila.

Milé prekvapenie pre krajanu Jozefa Bryju z Novej Belej pripravila dychová hudba z Námestova, ktorá mu prišla zahrať pri príležitosti jeho osemdesiatych narodenín. Krajan J. Bryja im za to našim prostredníctvom veľmi pekne ďakuje.

Každý chovateľ oviec a kôz, ktorý chce predať jahňatá, sa musí registrovať v pobočke Agentúry reštrukturizácie a modernizácie roľníctva v Czarnom Dunajci. Chovateľ dostane registračnú knihu, v ktorej zaznamenáva údaje o každej ovci a jej potomstve.

Minulý mesiac bolo v Novom Targu otvorené Stredisko slovensko-poľskej spolupráce Euroregiónu Tatry. Cieľom tejto ustanovizne je šíriť slovenskú a poľskú kultúru, organi-

zovať festivaly a iné kultúrne podujatia. Jedným z takýchto festivalov bude Festival prihraničnej kultúry – od majstra Pavla z Levoče po Jana Kanteho Pawluškiewicza. Okrem toho sa stredisko má zaoberať pomocou pri uvádzaní programov prihraničnej spolupráce Phare.

**Text a foto:
AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ**

každom čísle nášho časopisu sa snažíme predstavovať osudy krajanských rodín, ktoré oslavili nejaké významné životné jubileum. Tentokrát sme sa zastavili v Pekelníku u manželov Jána a Márie SERVINSKOVCOV, ktorí onedlho oslavia 50. výročie sobáša.

Ján sa narodil 5. mája 1934 v roľníckej rodine Jána a Anny (Kráľovej) Servinskovicov, takže o mesiac oslaví 70. narodeniny. Mal dvoch bratov, Stanislava (1930) a Jozefa (1945), ktorí už, žiaľ, nežijú.

- Celé detstvo a mladosť, - spomína, - som prežil v rodnej obci, kde mali naši

Manželia Ján a Mária Servinskovičovi

POL STOROČIA SPOLU

rodičia pomerne veľké, skoro 12-hektárové hospodárstvo, na ktorom sme od malička museli pomáhať. Ja som najskôr pásol husi a kravy a potom som vykonával všetky poľnohospodárske práce. Pestovali sme obilie, kapustu, zemiaky, hrach a bôb, ktoré tvorili súčasť našich jedál. Do slovenskej ľudovej školy v Pekelníku som chodil v rokoch 1940 až 1944 a z učiteľov si spomínam najmä na p. Olejníka, ktorý bol aj organistom.

Ján si potom zaspomíнал na obdobie pred koncom 2. svetovej vojny, keď sa front v januári 1945 zastavil na niekoľko týždňov na Orave. V tom čase musel totiž jeho brat Stanislav spolu s ďalšími mládencami chodiť na voze do mlyna v Biaľom Dunajci, odkiaľ vozili múku ruským vojakom až k Babej hore a domov sa neraz vracali až po 2 týždňoch. Keď sa skončila vojna, Stanislav odišiel za prácou do bývalého Československa. Pracoval o.i. na štátnych majetkoch v Handlovej, v Aši a v Zelenči pri Prahe. Bol tiež pastierom v Skalke pri Litoměřiciach a napokon sa usadil v nedalekých Jenčiciach, kde sa v roku 1953 oženil s Máriou Moniakovou z Hornej Zubrice. Jeho manželka už tiež nežije, ale v Čechách dodnes bývajú ich dcérka Božena a Anna s rodinami.

Ján ako živiteľ rodiny na vojenčinu nešiel, keďže jeho otec bol vtedy už ťažko chorý a najmladší brat Jozef mal len 9 rokov. Ostatne otec mu zomrel v roku 1961 ako 51-ročný, kým matka, ktorá sa dožila 82 rokov, zomrela v roku 1986.

So svojou budúcou manželkou Máriou Lenártovou sa Ján poznal už dávnejšie, ale väčnejšie sa začali stretávať asi 1,5 roka pred svadobou. Mária sa narodila 3. júla 1937 v početnej slovenskej roľníckej rodine Vendelína a Márie (Hepkovej) Lenártovcov. Mala ôsmich súrodencov: šesť bratov - Jána, Vladislava, Jozefa, Albína (zomrel ako 3-mesačný), Albína a Stanislava a dve sestry - Annu a Ludmilu (zomrela ako 7-ročná). Ján, ktorý už nežije, býval v Pekelníku, podobne ako Vladislav s manželkou Angelou, Stanislav s manželkou Wiesławou a Anna, ktorá je už vdovou. Jozef s manželkou Magdalénou žijú už od konca 2. svetovej vojny v Líkavke pri Ružomberku, kde býva aj Albínova manželka Olga.

- Detstvo - spomína Mária, - mi ubehlo v rodnej obci, kde som chodila najskôr do slovenskej a potom do poľskej školy. Keď so nôma 10 rokov (1947), zomrel mi otec, takže sme s mamou zostali sami. Naštastie moji bratia Ján a Vladislav boli

už ženatí a Jozef s Albínom pracovali na Slovensku, takže mama si s nami, ako aj s hospodárstvom ako-tak radila. Nebolo jej však ľahko, veď moja najmladšia sestrička Ludmila mala len 2 roky.

Mária si potom zaspomína na to, keď ako 12-ročná spolu s kamarátkou Máriou Jánovskou chodievala vykopávať zemiaky do Chyžného a Czarného Dunajca, aby si zarobila peniaze na prvé topánky. Keď trocha podrásťla, chodievala s krošňou na pleciach na jarmoky do Czarného Dunajca a Nového Targu, kde predávala o.i. maslo, vajíčka, syry, smotanu. Z jedál, ktoré doma najčastejšie jedávali, si spomenula na kapustnicu, zemiaky, kuľašu s mliekom, či doma pečený čierny chlieb.

Roky ubiehali a z Márie vyrástla švárska deva. So svojím budúcim manželom Jánom sa spoznala, keď mala niečo vyše 16 rokov. Keď sa ich vzájomná náklonnosť postupne prerodila v hlboký citový vzťah, rozhodli sa nastúpiť spoločnú cestu životom. - Sobášili sme sa 5. februára 1955 v kostole sv. Jakuba v Pekelníku, - pokračuje. - Bolo to v sobotu a do kostola, kde nás sobášil kňaz Anton Burda, sme sa viedli na saniach. Na svadobnej hostine sme mali skoro 100 ľudí. Po svadbe sme vyše 11 rokov bývali u manželových rodičov. Keď manželovi v roku

1961 zomrel otec, začali sme si stavať svoj dom, ktorý sme dokončili v roku 1965 a vnom bývame až dodnes.

Manželom Servinskovicom sa medzitým narodilo päť detí - Helena, Stanislav, Jana, Jozef a Ján, o ktoré bolo treba sa postarať a zabezpečiť im spokojnú budúcnosť. Deti postupne vyrástli a osamostatnili sa. Helena (Ziółková) s manželom Mieczysławom, podobne ako Stanislav s manželkou Janinou a Jozef s manželkou Stanislavou bývajú v Pekeľníku, Jana (Kowalská), ktorá ukončila lýceum v Jablonke a pracuje na colnom úrade, býva so svojím manželom Romanom a deťmi v Chałupkach (katovické vojvodstvo), no a Ján s manželkou Zofiou žije v Czarnom Dunajci.

Ján sa popri práci na gazdovstve od začiatku aktívne zapájal do krajskej činnosti v obci, kde je dlhé roky členom MS SSP a od prvého čísla aj verným čitateľom Života. Popri práci na gazdovstve pracoval jeden rok ako murár na stavbách v Krakove (1968) a ďalšie tri roky (1968-71) pracoval ako cestár v Peci pod Sněžkou v Čechách.

- Keďže manžel prichádzal z Čiech len raz za tri mesiace, - spomína Mária, - celá starostlivosť o našich päť detí, z ktorých najmladší Janko mal len 3 mesiace, o domácnosť a o hospodárstvo bola na mne, hoci s najťažšimi poľnými prácmi mi pomáhal najmä manželov brat Jozef.

Aj keď Ján býval často mimo domu, každú voľnú chvíľu sa snažil venovať detom a aspoň trochu pomôcť manželke na gazdovstve, aby rodine nič nechybalo. Teraz, keď sú už naši jubilanti v dôchodku, tešia sa z 11 vnukov, ktorí im spríjemňujú starobu.

- Kolko vládzeme a môžeme, - hovorí zhodne, - ešte aj dnes pomáhame našim deťom, sami ešte trochu gazdujeme a takto si pomaly žijeme. Aj keď je v súčasnosti hospodárenie nerentabilné, máme aspoň svoje mlieko, syr a mäso. Až sa nám nechce veriť, že onedlho uplynie už 50 rokov, ako sme si pred oltárom povedali svoje áno. Za naše dlhorocné spolužitie vďačíme Bohu, ako aj vzájomnej podpore, úcte a láske, ktorá nás spája.

Manželom Jánovi a Márii Servinskovicom, ktorí sa dodnes živo zaujímajú o krajské dianie a vo voľných chvíľach si radi prečítajú Život, prajeme do ďalších rokov veľa zdravia a duševnej pohody v kruhu svojich najbližších.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

Jubilanti Helena a Ján Repiščákovci s vnučkou Alexandrou

LÁSKA A VZÁJOMNÁ PODPORA

V

jedno slnečné zimné poobedie sme sa vybrali do Repísk - Bryjovho Potoka za naším dlhorocným predsedom tunajšej miestnej skupiny SSP Jánom Repiščákom, ktorý nedávno spolu s manželkou Helenou oslávili 50. výročie sobáša. Potešili sa našej návštive a pozvali nás dnu.

Ján je veselý človek, ktorému sa napriek všetkým neprajnostiam osudu nestráca úsmev z tváre a vie sa potešiť aj maličkostiam. Narodil sa 28. januára 1927 v slovenskej roľníckej rodine Agneše (rod. Reščákovej) a Jozefa Repiščákovcov. Mal ôsmich súrodencov, piatich bratov a tri sestry. Andrej, Jozef, František, Alojz a Mária odišli na Slovensko, Vojtech a Anna do Kanady a len Helena ostala v rodnej obci.

- Moje detstvo, - hovorí Ján, - bolo celkom iné než detstvo dnešných detí.

Ja som sa tešil každej veci, ktorá mi mohla poslužiť k zábave. O ozajstných pekných hračkách som ani nesníval, lebo sme na ne nemali peniaze. Ale aj tak som si uchoval v pamäti detstvo ako milé, bezstarostné obdobie života. Ostatne medzi tolkými súrodencami som sa nikdy ne nudil.

Po vychodení základnej školy v rodnej obci pokračoval v štúdiu na mestianke v Jurgove, ktorá vznikla práve v tomto období, ale len krátko, keďže práca na gazdovstve, najmä v takom hornatom kraji, ako sú Repiská, si žiadala každú ruku. Preto Ján od najmladších rokov musel pomáhať na rodičovskom gazdovstve. Vždy si však našiel čas na večerné stretnutia s kamarátmi a známymi. - Stretávali sme sa v obci. Jeden z kamarátov mal harmoniku, pri ktorej sme si radi zaspievali. Dnes už, žiaľ, nepočuť mládež spievať, ako voľakedy, - spomína Ján, - a to nie len v obci, ale ani na svadbe, ani v kostole, čo je veľká škoda. Práve na

ZLATÍ JUBILANTI

takýchto stretnutiach sa bližšie zoznámil so svojou terajšou manželkou Helenou.

Helena sa narodila 4. septembra 1931 v slovenskej rodine Agneše (rod. Šiškovej) a Andreja Mlynárcíkovcov. Mala troch súrodencov: sestru Margitu a bratov Jozefa a Vladislava. Margita bývala v USA, Vladislav v Repiskách. Obaja sú už, žiaľ, nebohí. Jozef žije v Kežmarku na Slovensku.

Helena od malička musela pomáhať v domácnosti a na gazdovstve. Spomína si, že keď prišla vojna, ľudia a aj deti museli v zime chodiť odhrňovať sneh, aby vojací mali dobré cesty. - *My, deti, sme si neuvedomovali, že nás to mohlo stáť aj život. Mali sme z toho veľkú zábavu,* - hovorí Helena. Po ukončení základnej školy išla do mešťanky v Jurgove. Dosahovala veľmi dobré výsledky a učitelia ju chceli poslať ďalej do školy v Spišskej Belej, ale rodičia ju nechceli pustiť z domu, lebo sa o ňu báli. Preto ostala doma a pomáhala no hospodárstve. Ako hovorí, budúceho manžela vídavala každý deň, keďže bývali v susedstve. - *Voľakedy bolo zvykom - pokračuje Helena, - že dievčatá a chlapci chodili na hody do okolitych obcí. Aj my sme boli napr. v Kacvíne, Tribši, Lapšanke či Nedeci. Išlo sa v skupine a po ceste sa spievalo. Cesta tak rýchlejšie ubehla... Cez zimu sme zasa chodievali na priadky a páračky, kde bolo taktiež veselo. Keďsi sa vôbec mladí ľudia radi stretávali, spolu si pospievali a aj keď nemali veľa peňazí, vedeli sa dobre zabaviť.*

Keď Helena a Ján už vedeli, že chcú byť spolu, rozhodli sa to spečatiť manželským sľubom. Svadbu mali 12. februára 1954. Po nej sa Helena prestáhovala k Jánovi a začali spoločne gazdovať a pomaly mysleli aj na stavbu nového domu. Sami si robili tehlu, čo im trvalo až tri roky. V roku 1966 sa konečne prestáhovali do novostavby. Tešili sa, že už bude lepšie, ale o pár rokov ich postihla nečakaná strata. Vyholo im poschodie domu, ktoré bolo drevené. A tak opäť museli myslieť na dostavbu.

- *Bolo to t'ažké obdobie v našom živote, ale vďaka pracovitosti sme to zvládli, - hovorí Helena. Ján popri gazdovaní chodil na kosby do Dobšinej alebo aj pásť kravy, takže si vždy niečo privyrobil. Päť rokov dovážal mlieko z Bryjovho Potoka do Čiernej Hory. Neskôr sa stal pracovníkom Okresného stavebného podniku v Poprade, kde pracoval vyše 25 rokov.*

- *Najskôr som si musel urobiť výučný list murára a stavbára, - hovorí Ján, - aby som mohol viesť stavbárske práce. Bola to však práca, ktorá mi zaručovala pravidelný príjem, takže som sa nemusel staráť, za čo budeme žiť.*

Kým Ján chodil na týždňovky, Helena sa starala o deti, domácnosť a gazdovstvo. Majú päť detí. Alžbetu, Jána, Vojtecha, Marka a Miroslava. Vychovali ich v slovenskom duchu. Učili sa slovenčinu a aj doma mali s ňou kontakt. Dnes sa už osamostatnili. Alžbeta býva v Kežmarku na Slovensku, Ján a Marek na Sliezsku a Vojtech a Miroslav ostali bývať s rodičmi. Starých rodičov často navštievuje jedenášť vnúčat, ktorým sa Ján a Helena nesmerne tešia.

Ján Repiščák bol veľmi aktívny človek, ktorý urobil veľa pre rozvoj repišského požiarneho zboru. V rokoch 1966 - 1983 bol veliteľom zboru a neskôr jeho predsedom. Po zaškolení vo Wieliczke ho menovali za veliteľa Obecného požiarneho zboru, združujúceho zby z Repíša, Čiernej Hory a Jurgova. Túto funkciu plnil sedem rokov. Za jeho vedenia sa zbor značne zmodernizoval. Pribudla im o. i. nová striečka Leopoldia M-800. Vtedy vznikla aj pomocná požiarna jednotka v susednom Grocholovom a Vojtičkovom Potoku, ktorá neskôr začala fungovať samostatne. V roku 1983 udeliли Jánovi Repiščákovi doživotný titul čestného predsedu.

Ján Repiščák je meno známe v celom krajskom hnutí. Stal sa z rodu Miestnej skupiny SSP v Repíši a skoro pol storočia bol predsedom tejto skupiny. Aktívne sa podieľal na propagovaní nášho kra-

janského časopisu Život. Zúčastnil sa na všetkých zjazdoch Spolku a podradach Života. Na poschode zbrojnice sa nachádza klubovňa MS SSP, ale krajanský život je v nej čoraz slabší.

Ján Repiščák sa má čím pochváliť. Za jeho chrbtom, na stene visia početné diplomy a ocenenia, ktoré dostal za statočnú dlhoročnú prácu v prospech požiarников a Spolku. Pokiaľ vládal, zúčastňoval sa na spoločenskom dianí obce. V poslednom období sa musel vzdať predsedníckej funkcie v miestnej skupine kvôli zdravotným problémom, ale naďalej sa zaujíma o krajské hnutie. V súčasnosti je predsedom MS SSP v Repíšiach - Bryjovom Potoku Ján Jurgošian, dlhoročný spolupracovník Jána Repiščáka.

Päťdesiat rokov spolu je pekné výročie, ktoré nútí zamyslieť sa nad tým, čo bolo v spoločnom živote najdôležitejšie. Manželia bez rozmýšľania povedali, že to bola láska a vzájomná podpora. - *Život nie je film, ktorého scenár sa dá dopredu určiť so všetkými detailmi. Je to realita, v ktorej sa po ceste stretávame s rôznymi prekážkami, - hovorí Ján. - My sme sa snažili žiť v porozumení, aj keď to nebolo vždy ľahké. Helena dodáva, že - najdôležitejšie je, aby sa mladí mali radi a nehľadali zradu. Prajeme aj našim deťom, aby sa dočkali takéhoto pekného jubilea.*

Manželia Repiščákovci majú teraz viac času na čítanie kníh a časopisov. Každé nové číslo Života listujú s veľkým záujmom a kym si ho neprečítajú celé, neodkladajú z ruky. Je to pre nich zdroj informácií o tom, čo sa deje na Spiši a Orave. Veľmi radi si čítajú aj o osudoch krajských dvojíc, pozerajú fotoreportáže z podujatí a najviac sa tešia informáciám z vlastnej obce. Poznamenajme ešte, že Ján Repiščák oslavil nedávno aj sedemdesiate siedme narodeniny.

Manželom Repiščákovcom praje sa veľa lásky, pevného zdravia a božieho požehnania, aby vo početnom rodinnom kruhu zažili veľa radosti.

**Text a foto:
AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ**

HORČIČNÉ ZRNKO...

Aleluja! Radujme sa! Hoci časy sú z rôznych hladísk tažké, jednako zmŕtvychvstalý Pán nám opäť prináša radosť. Zvíťazil nad smrťou, peklom a satanom. Po druhej svetovej vojne sa okolo kostolných trosiek pohla veľkonočná procesia. Ľudia, mizerne oblečení, vychudnutí a unavení vojnou, šli okolo svojho chrámu, rovnako úbohého ako oni, a spievali: *Pán Ježiš Kristus vstal z mŕtvych...* Bol to veľmi pekný pohľad. Hoci sa nám môže zdáť, že tu, na tomto svete, všetci prehrávame so smrťou, jednako Kristus nad ňou zvíťazil. Tak ako on, všetci vstaneme z mŕtvych. **Všetkým čitateľom prajem veľkonočnú radosť z týchto pekných sviatkov.**

11.4.2004, Nedea zmŕtvychvstania Pána, J 20, 1-9

Je to najväčší kresťanský sviatok. Po tichu piatkového večera, kedy všetko zamrelo od strachu, čo bude ďalej, sa dnes radostne ozývajú zvony hlásajúce zmŕtvychvstanie Pána. Do hrobu vbehlí dvaja učeníci, lebo tažko im bolo uveriť slovám žien, že Pán tam nie je. Sami sa presvedčili, keď videli prázdné miesto tam, kde uložili Pánovo telo. Tento hrob je dodnes prázdný. Videl som ho. Pán tam nie je. Pravda o zmŕtvychvstanií od začiatku prenikala a preniká Cirkev. Touto pravdou žijeme. Sv. Pavol píše, že keby Kristus nevstal z mŕtvych, daromná by bola naša viera. Snažme si dnes uvedomiť, že aj my vstaneme z mŕtvych. Má táto pravda nejaký vplyv na náš život?

18.4.2004, Druhá veľkonočná nedea, J 20, 19-31

Ešte dnes počujem úryvok tohto evanjelia, ktoré znelo tak slávnostne na obrovskom námestí vo Vajnoroch pri Bratislave, kde sme sa, ako klerici krakovského seminára, mohli stretnúť s Jánom Pavlom II. v apríli 1991. Vtedy sa už dalo cítiť závan slobody. Ľudia šli so slzami v očiach. Pamätám sa, ako zle som sa cítil, keď som – idúc v reverende – stretol istú staršiu pani, ktorá mi so slzami v očiach chcela poboz-

kať ruku a povedala: Ako je len dobre, že naši kňazi môžu už verejne ísť po meste v reverende. Musel som jej vysvetľovať, že ešte nie som kňazom. Tomáš vložil ruku do Ježišovho boku, aby mohol uveriť. Spomínaní ľudia šli na stretnutie s pevnou vierou. Pre nich bolo stretnutie s pápežom akoby stretnutím s Kristom. Pane, upevni našu vieri, lebo čím ďalej sme od oných čias, tým väčšiu silu potrebujeme.

25.4.2004, Tretia veľkonočná nedea, J 21, 1-19

Dnešné evanjelium je kontinuitou zjavení sa Pána svojim učeníkom, nazývaná často aj Christofánia. Až teraz pochopili viaceré slová, ktoré im Ježiš povedal predtým a z ktorých pochopili tak málo. Mohli by sme tu zácitovať Ježišove slová, keď hovoril o zbúraní chrámu a jeho znovuvýstavbe za tri dni. Teraz vieme, že hovoril o sebe. Jeho učeníci ho opäť vidia pri jazere, keď sa iste zarmútene zhovárali o tom, čo majú robiť... On sa od nich dožaduje lásky. Chce akoby overiť ich angažovanosť, či sa nebudú báť hlásat evanjelium v rôznych končinách sveta, či budú mať dosť sôl odovzdať na to aj svoj život. Pripravil pre nich jedlo, polámal chlieb a opäť odbavil pre nich Eucharistiu. Urobí to aj potom, keď stretne po ceste dvoch učeníkov. Nechal nám takýto dar, čiže samého seba, až do konca sveta. Lámanie chleba bude nielen pamiatkou, ale živou pamiatkou zmŕtvychvstania. Keď dnes ideme na stretnutie so zmŕtvychvstalým Pánom, nezabúdajme, že je to stretnutie so živým Ježišom.

2.5.2004, Štvrtá veľkonočná nedea, J 10, 27-30

Keby sme sa spýtali Svedkov Jehovových, ktorí často navštievujú naše domy, či Pán Ježiš je Boh, odvetili by, že nie. Starostlivo skrývajú pred nami niekoľko pravd, ktorým neveria. Od-

povedia, až sa ich spýtame na niečo konkrétnie. V dnešnom evanjeliu Ježiš hovorí, že On a Otec sú jedno. Prekvapujúca pravda, dôkaz Kristovho božského života. Inokedy povie: Kto mňa videl, videl aj môjho Otca. Dnes vidíme Ježiša očami viery. Avšak potom vieri a nádej, ktorými žijeme dnes, nebudeme potrebovať. V Božom kráľovstve bude potrebná a ostane len láska. Ježiš, opravdivý Boh a opravdivý človek, pozná ľudské osudy. Snažme sa ho vidieť najmä v našich bratoch a sestrach, ale aj a predovšetkým - v Eucharistii.

9.5.2004, Piata veľkonočná nedea, J 13, 31-33a, 34-35

Ježiš nám dáva nové prikádzanie. Je ním LÁSKA. Práve ona má nás odlišovať od iných. Starovekí ľudia, ktorí žili v časoch prvých kresťanov, pri pohľade na nich hovorili: Pozrite, ako sa milujú. Keby sme sa dnes pozreli na život mnohých našich bratov a sestier, nemohli by sme náhodou povedať: Pozrite, ako sa nenávidia? Stačí sa popozerať na naše domy, susedstvá či pracoviská. Máme stále málo lásky. Kedysi sv. František z Asisi bežal a volal „Láska nie je milovaná“. Vždy, pokiaľ aspoň jeden človek okolo nás bude zbavený lásky, trpiaci, slabý a opustený, Kristus nebude dostačne milovaný. Rozhliadnime sa okolo seba a plní veľkonočnej radosť nezabúdajme na toto najdôležitejšie prikádzanie.

Kňaz PAVOL KUBANI

TERRA SCEPUSIENSIS (3)

DOKONČENIE Z Č. 3/2004

ko je známe, v januári 1919 prikázala Ententa poľskej strane stiahnuť svoje vojsko zo slovenského územia. Pán Roszkowski hovorí vo svojom príspevku, že čs. orgány po obsadení týchto území začali uplatňovať takтиku zastrašovania, ktorá pozostávala z provokácií, šikanovania a vyhrážok voči poľským činiteľom. Viedlo to k smrteľným obetiam na obidvoch stranach.

V súvislosti s poľskými aktivistami voči týmto územiam poznáme štyri obdobia:

- prvé sa začína koncom vojny a vyznačuje sa najmä poľskými vojenskými aktivitami v úsilí obsadiť územie Oravy a Spiša. Poznačené bolo najprv vniknutím poľskej vojenskej jednotky od Žywca a streľbou do davu v Oravskej Polhole, kde boli ranení a mŕtví;

- druhé sa začína príkazom Ententy stiahnuť poľské vojsko za hranice uhorsko-haličské v polovici januára 1919 a toto obdobie trvá do vyhlásenia plebiscitu v septembri 1919; v tomto období tvorí Spiš a Orava časť ČSR;

- tretie obdobie je obdobím príprav na plebiscit; plebiscitová oblasť bola vyňatá zo správy čs. orgánov a podriadená medzinárodnej správe a trvala do zrušenia plebiscitu;

- štvrté obdobie tvorí činnosť delimitačnej komisie a pričlenenie obcí hornej Oravy a severného Spiša k Poľsku; spor o Javorinu ukončený.

Obdobie príprav k plebiscitu bolo poznámené z poľskej strany prácou,

starostlivosťou a úsilím až príliš veľkým, ako napísal F. Machay vo svojej knihe: - *A to počnúc od vlády vo Varšave a končiac posledným dôverníkom niekde v Herduke na Orave. Bol by to skutočne čierny nevďak ponosovať sa na štátne úrady. Plebiscitové územie Spiša a Oravy nebolo veľké, takže nás bolo ľahko uspokojíť, či to múkou, cukrom, petrolejom, alebo inými produktami, len bolo treba požiadať. Vláda okamžite vyhovela a zrealizovala akýkoľvek sen plebiscitových pracovníkov. Žiadnen minister sa nechcel vystaviť výčitke, že z jeho viny sme prehrali plebiscit.*

Len čo bol vyhlásený plebiscit, Poliaci rozoslali celé zástupy dobre platených agentov po všetkých dedinách plebiscitového územia. Začali všade rozdávať zadarmo múku, cukor, sol', petrolej a žiadali za to podpisy a hlasy tohto ľudu za Poľsko. Od Piwnicznej pri Nowom Sączi až po hranice Tešínskeho Sliezska všade boli plebiscitné pracoviská. Centrum mali v Nowom Targu. Okrem tejto „legálnej“ činnosti pôsobili aj ozbrojené skupiny (bojówki), ktoré vnikali z poľského územia na spišsko-oravské územie a terorizovali slovenské obyvateľstvo. Okrem už spomínaného prípadu v Oravskej Polhole, v Jurgove na Spiši 15. mája 1920 prepadli poľskí teroristi čs. žandárskú stanicu a zavraždili strážmajstra Františka Kabáta.

V tú istú noc prepadli teroristi aj miestnu telefónickú stanicu, hodili do nej 3 granáty a niekoľkokrát vystrelili.

Podobný teroristický prepad urobili 26. júna 1920 na obec Nedeca, kde zavraždili starosta Jána Strončeka, známeho ako horlivého Slováka. V tú istú noc navštívili teroristi dom vدوvy Vonkovej, kde za obet' padol poľ-

ský chlapec, ktorý u vdovy slúžil ako pastier.

K mimoriadne brutálnemu prepadu došlo 20. júna 1920, ktorého obeťou sa stala skupina čs. úradníkov z okresného sídla Spišská Stará Ves, ktorá si urobila aj s rodinnými príslušníkmi výlet do kúpeľov Smerdžonka.

Pri návrate v podvečer ich na brehu Dunajca zajalo poľské ozbrojené komando a odviedlo do Pienin (prednostu pošty aj s manželkou medzičasom prepustilo), kde ich orabovalo o cennejšie predmety a okolo polnoci na nich vystrelilo z pištolí. Po tomto útoku dva úradníci zomreli a ďalší boli zranení. Po správe o tomto vraždenom prepade rozhorčený dav v Spišskej Starej Vsi zaútočil na sídlo poľskej plebiscitnej komisie a inzultoval jej členov, ktorí sa dali na útek. Profesor Wiśmierski utekal cez Dunajec, v ktorom sa utopil, lebo nevedel plávať. (Prípad dôkladne osvetlil slovenský historik Ivan Chalupecký v článku Krvavá hranica na Dunajci, pričom sa neopíral o interpretácie rozvážnej dobovej tlače, ale o archívne materiály – dokumenty, ktorých hodnotnosť posudzovali medzinárodné plebiscitné orgány... Život, Krakov 1993, s. 7-8.)

V podaní p. Roszkowského vyzierajú tieto udalosti nasledovne:

- Lúpežný prepad spáchaný 20. júna 1920 pri Smerdžonke na československých úradníkov, zakončený smrťou dvoch z nich (t.j. Hajleka a F. Hanuša), bol využitý československými činiteľmi k ďalšiemu rozdúchaniu antipol'ských nálad, čo viedlo o dva dni neskôr k zavraždeniu prof. J. Wiśmierskeho... (pozn. na str. 7 referátu J. Roszkowského)

Poľská publicistika a historiografia príliš často a s veľkou ľahkosťou ozna-

čuje slovenské obyvateľstvo Spiša a Oravy prívlastkom „fašistovské“, alebo „slovenskí nacionaliści“. Okrem toho mu príliš často pripisuje činy, ktoré sa nikdy neudiali.

Jerzy M. Roszkowski tvrdí priamo, že kňazi z územia Spiša a Oravy boli v období vojny 1939-45 „vydávaní“ do rúk hitlerovcov, rukami ktorých hynuli v táborech smrti a ako príklad uvádza priezviská kňazov Józef Głuszek, Jan Góralik, Antoni Sikora, Józef Sosin a Józef Świstek. (O zagadneniu polsko-słowackiego pogranicza. Orava, Rocznik 1995, nr. 33, s. 61). Tvrď takiež, že Poliakov chytali a odozvávali Nemcom. V skutočnosti nič také nebolo. Naopak, jestvuje mnoho informácií o tom, že slovenská administratíva na pripojených územiach Spiša pomáhala utečencom z okupovaného Poľska. Zaujímavou túto činnosť opisuje Józef Bieniek v publikácii Droga wiodła przez Spisz (Nowy Sącz 1986, s. 8-12, 20), na základe informácií Antoniny Pajorowej, Zbigniewa Pajora, Zbigniewa Rysia a Dominika a Stanisławy Stańkowcov. Podľa týchto informácií s poľským podzemím spolupracovali: Andrej Lofaj, starosta z Fridmana, Zoltán Didič, starosta z Nedece, starosta Nižných Láps Peter Uher, starosta Vyšných Láps Imro Kozák, ako aj starosta Spišskej Starej Vsi Vojtech Lestofer. Nesmierne veľkú aktivitu v spolupráci s poľským podzemím preukázal Pavol Čarnogurský z Malej Frankovej. Jeho dcéra Ol'ga Slivková takto o tom spomína: - Otec vedel o nebezpečenstve, ktoré hrozilo poľským politikom. A vtedy ministra Hubického spolu s manželkou a s dvomi ďalšími poľskými hodnostárimi v tajnosti priviedol do Malej Frankovej – pretože bol poslancom a požíval poslaneckú imunitu – kde si rodičia postavili dom a ukrýval ich v tom dome a v budove školy. Zaopatril im falošné doklady. A tak v čase vojny chránil Poliakov a takiež židovské rodiny. V malej dedinke zachránil takmer 200 osôb (M. Kobera. Žiť na tej zemi. Warszawa 1996 v I. programe TVP)

Nepravdivé je tiež tvrdenie, že Jerzym M. Roszkowskym uvedení kňazi boli vydaní zo Slovenska do

koncentračných táborev a preto tam zahynuli. Dvaja zo spomínaných: kňaz Antoni Sikora a kňaz Józef Świstek vôbec neboli v koncentračných táborech. Totiž kňaz Antoni Sikora sobášil 19. apríla 1954 (!) v Kacvíne rodičov Ľudomíra Molitorisa, ktorý je gen. tajomníkom Spolku Slovákov v Poľsku. (Almanach Slováci v Poľsku VIII, Krakov 2001, s. 187). Antoni Sikora bol v rokoch 1921-1940 farárom v Jurgove. R. 1940 bol skutočne zadržaný a dva mesiace strávil vo väzení v Ilave, avšak po intervencii spišského biskupa Jána Vojtaššáka sa stal farárom v bohatej farnosti vo Vikartovciach na Spiši. Do Jurgova sa vrátil r. 1945 a potom bol r. 1948 preložený do Kacvína.

Potobne je to s kňazom Józefom Świstekom, ktorý bol takiež farárom v Kacvíne – do r. 1928 a potom v Nedeci – do r. 1940. Po internovaní v júli 1940 kňaz Józef Świstek opustil Spiš a odišiel do Generálneho gubernátu. Spočiatku býval v Maniowach a potom od 12. júla 1942 bol vikárom v Sidzine. Po vojne kňaz Świstek býval v Dome kňazov dôchodcov a zomrel 21. novembra 1956.

Kňaz Józef Świstek bol veľkým milovníkom ľudovej kultúry Spiša a bol spriateľený so slovenskými farármami vo farnostiach susediacich s Kacvínom: vo Veľkej Frankovej, Osturni, Hanušovciach, Matiašovciach a Spišskej Starej Vsi. Väčšina jeho zberok materiálnej kultúry slovenského obyvateľstva Kacvína sa nachádza v Etnografickom múzeu v Krakove. Bol veľkým milovníkom slovenských piesní a napriek úradným zákazom okresného starostu Nowého Targu sám rád začínať vo farskom kostole v Kacvíne na Všechnsvätých slovenské piesne. Zvlášť si oblubil koledu Leží bača na salaši... a svetskú pieseň Zahučali hory, zahučali lesy... (Zo spomienok Jána Molitorisa st. z Kacvína). Jan Sondel v Pamätníku przedwojennego instruktora rolnego (Warszawa 1970, s. 56) o kňazovi Świstekovi zanechal nasledujúcu mienku: - Všetci – okrem orgánov administratívnych a politických – hovoria o ňom s veľkým uznaním. Pobyt kňaza Józefa Świste-

ka v koncentračnomtábore neboli zaznamenaný ani v publikácii Martyrologia polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską 1939-1945.

Sondelova informácia o negatívnom vzťahu poľských administratívnych a politických činiteľov voči kňazovi Świstekovi nachádza potvrdenie aj v protokoloch z poriad organizovaných v 20-tych a 30-tych rokoch 20. st. poľským MSW za účasti poľských diplomatov pôsobiacich v ČSR, sliezskeho vojvodu Grażyńskiho a krakovskej skupiny (Semkowicz, Goetel, Gwiźdż, Machay atď.), na ktorých sa organizovala poľská iredentistická činnosť proti Slovensku. Tak na porade v Katowiciach 25. mája 1934 v protokole sa uvádzá: - Semkowicz upozorňuje na záškodníka kňaza Świsteka v Nedeci, ktorý zavádzal slovenský jazyk do služieb božích... (Archiwum Państwowe w Katowicach, zespół: Urząd wojewódzki Śląski, sygn. 338, k 136-147). Alebo v protokole z porady dňa 27. júna 1935, opäť Semkowicz: - V Jurgove a Nedeci pôsobí pre nás veľmi negatívne kňaz Świstek, o ktorom tu už často bola reč. Zavádzal slovenské kázne medzi Poliakov a vôbec medzi nimi propaguje Slovensko. V tejto záležitosti je rozohdne treba pomyslieť na nejakú intervenciu. Treba podciarknuť, že kňaz Świstek bol poľskej národnosti, no bol to úprimný priateľ Slovákov.

Ale vráťme sa ešte k „našim“ ďalším kňazom: Józefa Głuszka, Jana Góralika a Józefa Sosina takiež nevydali Slováci do rúk hitlerovcov, ako tvrdí Jerzy M. Roszkowski. Z publikácie W. Jacewicza vyplýva, že kňaz J. Głuszek, vikár farnosti Chocholów, bol zatknutý Nemcami 4. septembra 1939. Jeho spomienie s Oravou sa nám nepodarilo zištiť. Jan Góralik, farár v Podvuku na Orave, bol Nemcami uväznený 2. septembra 1939 a zomrel 26. októbra 1942 v Dachau, kým kňaz Józef Sosin, administrátor farnosti Chocholów, bol Nemcami uväznený taktiež 4. septembra 1939 a zastrelený v Dachau 17. februára 1941. So Slovákmami neprišli vôbec do kontaktu.

JUDR. MATEJ ANDRÁŠ

NA SLOVÍČKO S NAŠIMI ŠTUDENTMI

Zdalo by sa, že posláním každého študenta je predovšetkým učiť sa a získavať stále nové vedomosti a tomuto cieľu podriadiť aj svoju životosprávu. Tak aj je, hoci nie všetci vysokoškoláci vysedávajú len medzi knihami či skriptami. Musia si predsa nájsť chvíľu volna na kino, divadlo, diskotéku, prechádzku, či dokonca na víanko.

Na vysokých školách na Slovensku, aj keď nevelmi početní, nadalej predsa študujú naši krajanskí študenti. Sú to väčšinou absolventi slovenských stredných škôl. Chtiac-nechtiac musíme pripať, že v poslednej dobe sa zmenili niektoré zákony, ktoré súce toto štúdium neznemožňujú, ale ho v značnej miere obmedzujú. Opýtali sme sa niektorých študentov, ako prebieha ich štúdium, či škola a odbory, ktoré si zvolili, spĺňajú ich očakávania, ako sa im páči miesto štúdia, aký vzťah majú k nim spolužiaci, či sa stretávajú s ústretovosťou v úradoch pri vybavovaní svojich problémov a ako ich podporuje krajanská organizácia, ktorá ich tam poslala.

O odpoveď sme požiadali študentku 2. ročníka FF UK v Bratislave Moniku Majerčákovú z Novej Belej a študenta 4. ročníka FF UCM v Trnave Marka Bryja z Krempáčov.

Monika študuje na Filozofickej fakulte, v odbore učiteľstva všeobecno-vzdelávacích predmetov, kombináciu: slovenský jazyk a angličtina. So zvoleným odborom je spokojná. - *Štúdium sa mi páči. Ani s volbou odboru som nemala problém, lebo už od strednej školy som chcela študovať jazyky*, - hovorí Monika. Slovenčinu ovláda od malička a angličtine sa venuje od strednej školy.

Prezraďme, že pôvodne Monika snívala o štúdiu herectva. Bola aj na výberovom konaní, v ktorom prešla všetky kolá a dúfala, že sa jej ujde miesto medzi šťastlivcami, ktorí sa tam dostanú. O jedno miesto na takejto škole sa vždy uchádza veľký počet mladých ľudí. Napokon aj keď sa tam nedostala, študuje to, čo sa jej páči.

Býva v študentskom dome v Mlynskej doline. Má dobrú spolubývajúcu, s ktorou, - ako hovorí, - si veľmi dobre rozumie, čo je dôležité, keďže väčšinu času trávia spolu. V škole nemá problémy s učením, aj so spolužiakmi si dobre rozumie. - *Mám veľa známych a priateľov, s ktorými trávim čas nielen na prednáškach a cvičeniach, ale aj po škole, keď si zájdeme niekde sadnúť. Organizujeme si tzv. krúžkovice, ktoré poskytujú príležitosť porozprávať sa a povystrájať*. Bratislava poskytuje mnoho možností ako tráviť volný čas. Sú tam viaceré kiná, kluby, divadlá, rozličné akcie, festivaly, možno teda niečo vybrať a kultúrne sa vyžiť.

Čo sa týka úradných záležitostí, ako hovorí, - všetko sa dá vybaviť. Niekedy ľahšie inokedy ľažšie. Mám preukaz zahraničného Slováka, čo mi v značnej miere uláhalo život. Na základe toho mám napr. nárok na neobmedzený pobyt na území SR a nemusím si vybavovať vízum, čo je značná výhoda.

Keď sa krajanský študent uchádza o štipendium na vysokoškolské štúdium musí sa preukázať odporúčaním svojej krajanskej organizácie. V našom prípade je to Spolok Slovákov v Poľsku, ktorý sa snaží podporiť študentov. Je to veľmi potrebné,

ale na druhej strane sa podpora tým aj končí. – Neviem, či okrem mňa ešte niekto zo Spiša a Oravy študuje na vysokej škole na Slovensku. Myslím si, že bolo by dobré, keby sa občas konali stretnutia našich študentov. Vedeli by sme viac o sebe a súčasne by to mohlo aj vytvoriť istú spolupatričnosť, medzi nami, - hovorí Monika. Dávame Monike za pravdu, možno práve vďaka tomu by sa naši študenti viac zapájali do krajanského života, čo by sme radi uvítali.

Marek Bryja študuje etnológiu na Filozofickej fakulte Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave. V súčasnosti je vo štvrtom ročníku a pomaličky sa pripravuje na štátne a písomné diplomové prácu pod vedením prof. J. Podoláka na tému: Etnická identita Slovákov na poľskom Spiši. Marek už pred dvoma rokmi absolvoval bakalárske štúdium na Trnavskej univerzite v odbore majster odbornej výchovy. Markovi sa zvolený smer štúdia páči, keďže súvisí s jeho záujmami. - *Etnológia mi poskytuje možnosť nazrieť do blízkej, ale aj vzdialenej minulosti ľudovej kultúry. V rámci štúdia máme aj prax v múzeach a skansenoch, ako aj zaujímavé exkurzie*.

Vo voľnom čase si ide zaplávať, občas si poprezerá internet, ku ktorému majú v škole prístup. Blízkosť Bratislavы umožňuje časté návštevy slovenskej metropoly, kde si Marek zájde za kamarátkami alebo na nejaké akcie. Keď je plesová sezóna, ide si zatancovať a stretnúť sa so známymi a priateľmi. Jeho veľkým koníčkom je folklór, ktorému venuje veľa času. Od najmladších rokov tancoval v krempašskom súbore Zelený javor a chodil na choreografické kurzy. Sníva o vedení profesionálneho súboru. Snád sa mu to niekedy splní.

Podľa neho preukaz zahraničného Slováka by mal poskytovať viac výhod. Aj on si myslí, že je nedostatočný kontakt medzi krajanskými študentmi. - *Zišlo by sa zorganizovať stretnutie našich študentov zo Spiša a Oravy, aby viac vedeli o sebe. A tu by som očakával ústretovosť zo strany Spolku, ktorý má presné informácie o našich študentoch a mohol by takéto stretnutie zorganizovať*, - hovorí Marek.

V poslednom období súce vychádzajú mnohé publikácie o Slovácoch v Poľsku, čo zlepšuje informovanosť širokej verejnosti o našej existencii. - *Dúfam, že Spolok podporí aj vydanie Atlasu ľudovej kultúry Slovákov v Poľsku. Je to veľmi potrebná publikácia. Poskytla by mnohým odpovede na veľa otázok*, - hovorí Marek.

Opýtali sme sa našich študentov na ich plány po ukončení štúdia. Monika sa usmiala a povedala len, že ešte potrebuje trochu času, aby skončila štúdium. Zatiaľ o tom nerozmýšľala. Marek hovoril, že by sa vrátil naspäť a chcel pracovať vo vyučenom povolaní, ale ako to bude, ešte nevie. Chcel by však, aby budúca práca bola spojená s našim krajanským hnutím.

Všetkým študentom prajeme veľa úspechov v štúdiu a v reálizácii svojich túžob.

AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

Študenti 4. C, ktorí sa učia slovenčinu

Gymnázistky z 3. D

V JABLONKE

Heslo Mládež - naša budúcnosť, sprevádza nás Spolok od jeho vzniku. Aby sme mali v Spolku nielen starších krajanov - zakladateľov organizácie, ale aj mladých, treba ich k tomu umne viesť už od malička. Žiaľ, v posledných rokoch sa to príliš nedarí, čo vidieť o.i. v znepokojujúcim poklese počtu žiakov na vyučovaní slovenčiny. Hoci základnou povinnosťou každého krajana by mala byť starostlivosť o to, aby záujem o slovenskú výučbu neustále stúpal, alebo aspoň neklesal, mnohí o to nedabajú. Na Orave sa slovenčina vyučuje už len na lýceu a gymnáziu v Jablonke, ktoré som navštívil. O ich radostiach a starostiah mi porozprávala učiteľka slovenčiny Anna Lenczowská.

- V lýceu a strednej obchodnej škole, - hovorí, - sa v tomto školskom roku učí slovenský jazyk 28 študentov zo siedmich tried. V 1. A sú traja, v 1. B dva, v 1. C siedmi, v 2. B a 2. D po troch, v maturitnej triede - 4. C ôsmi a v strednej obchodnej škole dva, teda menej ako v minulých rokoch.

Slovenčina v 4. C

Kedže práve zazvonil školský zvonček a A. Lenczowská sa chystala na hodinu slovenského jazyka v 4. C, požadal som ju, aby som mohol pozrieť na ich prácu. O chvíľu sme vošli do peknej učebne, kde už sedelo šesť Jablončaniek - Barbara Suvadová, Agnieszka Lichosytová, Patrícia Greláková, Katarína Králová, Barbara Paš-Filipeková, Bogusław Kubacka a ich spolužiak Jaroslav Torba z Podvlnky.

Gymnázistky z 2. C

Ôsma žiačka, Sabina Korbelová z Jablonky, bola v ten deň chorá. Študenti sa medzitým už usilovne zabrali do práce. V pripravenom literárnom teste mali o.i. vyhľadávať slovné druhy, určovať tvary slovies a

gramatické kategórie podstatných mien. Pri práci využívali niekoľko slovníkov, o.i. synonymický, frazeologický a pravidlá slovenského pravopisu. Svoje poznámky si písali do zošitov slovenského jazyka, ktoré na konci hodiny odovzdali učiteľke. Keď si ešte zapísali tému domácej úlohy, mohli sme sa chvíľu porozprávať. Dozvedel som sa o.i., že všetci chcú maturovať aj zo slovenského jazyka, že P. Greláková a B. Paš-Filipeková sa slovenčinu učili už v základnej škole č. 2, kde ich vyučovala Mária Pilchová, že slovenský jazyk im je veľmi blízky a najradšej majú hodiny literatúry. Znalosti zo slovenčiny využívajú počas návštev svojich príbuzných a známych na Slovensku, ako aj počas výletov a exkurzií, ktoré pre nich organizuje A. Lenczowská. Rozhovorili sa tiež o svojich dojmach z nedávneho stretnutia s generálnou konzulkou SR v Krakove Janou Burianovou koncom minulého roka v jablonskom lýceu, ako aj o neskoršom výlete do Kráľova, kde navštívili o.i. hlavné námestie, sídlo nášho Spolku, tlačiareň, sídlo konzulátu SR a na záver sa zúčastnili koncertu v kostole sv. Kríža. Hoci nás časopis Život odoberajú len v rodine P. Grelákovej a K. Královej, študenti ho poznajú veľmi dôverne. - Život, - hovorí Patrícia, - si môžeme prečítať aj v školskej knižnici a okrem toho sa s každým najnovším číslom oboznamujeme aj na hodinách slovenského jazyka. Čítame tiež také slovenské časopisy ako Slovenské zahraničie a Slovensko.

Dalej som sa dozvedel, že po maturite, na ktorú sa už oddávna usilovne pripravujú, chce väčšina z nich pokračovať v ďalšom štúdiu na vysokých školách. - Na maturite zo slovenského jazyka, - hovorí A. Lenczowská, - sa naši študenti musia preukázať o.i. vedomosťami z literatúry, urobiť lexikálno-gramatický rozbor textu a predviest dialóg na konkrétnu tému, samozrejme po slovensky. Verím, že tí, ktorí pristúpia k maturitnej skúške zo slovenského jazyka, budú na ňu dobre pripravení.

V gymnáziu

sa slovenský jazyk učí 7 žiačok v dvoch triedach. V 3. D je ich päť - Marcelina Pašová, Klaudia Greláková, Alicja Wąsová a Iwona a Sylvia Litviakové a v 2. C dve - Anna Pilchová a Magdaléna Basisty. Keďže druháčka A. Pilchová je dobrú žiačkou, zvolili ju za podpredsedníčku školskej samosprávy. Počas prestávky som ju a jej spolužiačku M. Basisty krátko vyspovedal. - O slovenčinu, - hovorí A. Pilchová, - sa zaujímam preto, že tak som bola vychovávaná v rodine. Rada čítam Život a na Slovensko chodím počas školských výletov, a na návštevy k známym. Mám rovna-

ko rada slovenskú literatúru, ako aj gramatiku, ktorú nás vyučuje A. Lenczowská. Na jej hodinách veľa čítame a dozvedáme sa mnoho zaujímavého o krajinе našich predkov. Magda k tomu dodala: - Slovenský jazyk som sa začala učiť preto, že mi je tátó reč veľmi blízka. Kedže s Ankou sme dobré priateľky, spolu sa nám učí oveľa lepšie. Tešíme sa tiež, že na hodinách slovenčiny, ale aj počas výletov na Slovensko môžem spoznať túto peknú krajinu, s jej bohatými historickými a kultúrnymi pamiatkami.

Skupinka piatich tretiačok som zastihol, žiaľ, len na chvíľu. Kedže práve mali kratšiu prestávku po previerke z nemeckého jazyka, aj ony sa rozhovorili o svojom blízkom vzťahu k slovenčine a Slovensku. Napríklad sestry I. a S. Litviakové, ktoré sa nedávno zúčastnili na krajanskom obľátkovom stretnutí v Jablonke, sa slovenský jazyk učili už v ZŠ. Ich národné povedomie sa prejavuje o.i. v pravidelnej účasti na našej recitačnej súťaži a iných krajanských aktivitách, čítajú liturgické texty počas slovenských sv. omší v Jablonke a pod. Dozvedel som sa, že Silvia vo volnom čase pekne maľuje. - Slovenský jazyk, - hovorí, - sme sa spolu so sestrou učili už v základnej škole. Vzťah k slovenčine vďačím najmä našej starej mame Márii Litviakové, ktorá je dlhoročnou členkou Spolku a vernou čitatelkou Života. Verím, že znalosti zo slovenského jazyka, ktoré získavam v škole, sa mi podarí uplatniť aj v budúcnosti. Som rada, že v triede máme dobrý kolektív, takže sa nám dobre učí.

Je potešiteľné, že v Jablonke je zatiaľ situácia vo vyučovaní slovenského jazyka pomerne dobrá. No nie natol'ko, aby sme zabudli, že pred pár rokmi pre zmenšený záujem o túto výučbu bola zrušená základná škola č. 2 so slovenským vyučovacím jazykom. Poznamenajme v tomto kontexte, že v posledných rokoch na Orave vôbec pokulháva kultúrna a organizačná práca miestnych skupín SSP, čo sa odrazilo v zániku výučby slovenčiny vo všetkých ostatných obciach. Zanikajú súbory a kapely, znižuje sa počet odberateľov Života a pod. Pokúsme sa však urobiť všetko, aby počet žiakov na vyučovaní slovenského jazyka neklesal, čo by v budúcnosti určite mohlo priaznivo prispieť aj k rozvoju krajanského hnúťia. Hoci si to bude vyžadovať ešte veľa práce, verme, že dobrá vôle veľa zmôže.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

Richtár Alojz Hosaňák

Predsedá MS SSP Jozef Pytel

OBEC V KÚTE ORAVY

Naše redakčné putovanie nás tentoraz zavedlo do severovýchodného kúta tohto regiónu, kde na úpätí kopca Velký diel leží obec Podsklie založená na valašskom práve v roku 1588, ktorá v súčasnosti patrí ku gminie Czarny Dunajec. Obec sa tiahne v dĺžke 4 km pozdĺž asfaltovej cesty,okoľo ktorej stojí asi 185 usadlostí. Žije tu 842 občanov, z ktorých väčšina sa zaoberá roľníctvom. V obci je základná škola, požiarna zbrojnica, vyše 200-ročný kostol sv. Rozálie, štyri obchodíky, stavebno-dopravná firma a 2 píly. Zaujímavosťou obce sú 4 cintoríny a starý, žiaľ, rozpadajúci sa mlyn. Richtárom je kr. Alojz Hosaňák a predsedom MS SSP Jozef Pytel.

U richtára

O živote tunajších občanov som sa po-rozprával s richtárom A. Hosaňákom, ktorý mi o.i. povedal: - Vlani sme najviac pozornosti venovali skvalitneniu stavu tunajších ciest. Rozšírili a asfaltovali sme 1300 m cest, v tom 700 m Pod Grapou a ďalších 600 m u Jędraszczakov. Okrem toho sme opravili 350-metrový úsek u Kapušiačkov, kde sme postavili aj dva menšie kanály a prieplusty. Na tieto účely sme došli z gminy 130 tisíc zlôtých. Stavebné práce prebiehali aj

základnej škole pri oprave telocvične. V tomto roku dostaneme na cesty z gminného úradu ďalších 110 tisíc zlôtich, za ktoré chceme asfaltovať 350-metrový úsek do Jędraszczakov a postupne opravovať a vytvárať ďalšie cesty vedúce k jednotlivým hospodárstvam. Žiaľ, výstavba obecnej kanalizácie a vodovodov musí zatiaľ počkať, hoci neskôr chceme vyriešiť aj tento problém.

Na takú veľkú investíciu, s ktorou by iste súvisela aj výstavba čističky odpadových vôd buď iný spôsob ich odvádzania, zatiaľ nie sú peniaze. V obci naštastie nie sú problémy s pitnou vodou, kedže skoro každé hospodárstvo má studňu, väčšinou s ponorným čerpadlom, a ani s telefónmi, ktoré sú takmer v každom dome. Občanov teší i dokončená cesta do Podvylka.

Mladí Oravci celkom pekne skáču

Pohľad na obec

Základná škola v Podsklí

Kedže dnes je práca na poli málo výnosná a tunajšie polička sú neveľmi úrodné, viacerí občania hľadajú zdroje živobytia mimo obec. Treba však povedať, že niekolko osôb si našlo prácu na mieste vo veľkej stavebno-dopravnej firme Tadeusza Priliiského, založenej v r. 1992. Firma sa zaoberá o.i. opravami a výstavbou domov a prepravou stavebných materiálov. Svoje služby poskytuje nielen v okolí, ale aj ďalej, v Novom Targu, Krakove a inde. V zimných mesiacoch zasa pomáha pri odstraňovaní snehu z cest, čo je pre obec prospešné. Ak niekto hospodári, robí to zväčša len pre vlastné potreby. Nektorí rolníci sa zaoberajú chovom včiel, ktorí im poskytujete dodatočný zdroj príjmov. Mnohí sú však nútene hľadať prácu mimo obce, o.i. v Novom Targu a sezónne aj v iných oblastiach Poľska. Viacerí pracujú v cudzine, napr. v Nemecku či Rakúsku a ok. 20 rodín sa za prácou vystahovalo až do Ameriky, takže ich domy stoja opustené.

Agroturistika,

ktorá by pre viacerých tunajších občanov mohla byť ďalším vŕtaným zdrojom príjmov, zatiaľ pokuľháva. Hoci prekrásna okolitá príroda a lesy plné lesných plodov priam lákajú tráviť tu voľný čas, občania sa zatiaľ asi obávajú pustiť cudzích do svojich domov. Možno ich odráža aj fakt, že by najprv museli zainvestovať, keďže dnešní návštevníci sú čoraz náročnejší a potria si na kvalitné služby. Napriek tomu tento kút Oravy už pred niekoľkými rokmi objavili niekoľkí Krakovčania, ktorí si v obci kúpili a opravili niekoľko chalúp a trávia tu voľný čas. - Volakedy, - hovorí J. Pytel, - to bolo iné. V 50. a 60. rokoch k nám cez leto chodilo množstvo tu-

ristov, neraz s celými rodinami. Niektoré rodiny bývali aj v našom rodičovskom dome. Na obed sme im pripravovali domácu stravu, napr. kapustnicu, zemiaky, mlieko, mäso, hydinu, vajíčka, čo bolo pre nich raritou, takže sa k nám často vracali.

Postupne však navštěvníkov bolo čoraz menej, čím sa aj príliv peňazí do Podsklia skončil. Možno sa ich majetkový stav zhoršil alebo si našli na oddych iné miesto? Ťažko povedať.

Skoky na lyžiach

Ako sme už v Živote písali, vlanej na jeseň sa v obci konala veľká slávnosť, spojená s 200. výročím tunajšej farnosti a 100. výročím posvätenia kostola sv. Rozále. Kedže krátko na to tunajší farár W. Popielarczyk odišiel do inej farnosti, na jeho miesto nastúpil nový farár Tadeusz Mráz. Práve on na začiatku februára t.r. zorganizoval veľké preteky v skokoch na lyžiach, na ktorých vyštartovalo ok. 120 mladých skokanov zo širokého okolia. Ich výkony na mostíku K-30 sledovalo vyše 2500 divákov. Najlepších skokanov odmenili organizátori nielen diplomami, ale vďaka hojným sponzorom aj hodnotnými vecnými odmenami, ako napr. horský bicykel, či lyže. Zdá sa, že podujatie prebudovalo u detí a ich rodičov záujem o šport a aktívny odpočinok, čo je veľmi dôležité.

Požiarnici

sa v každej obci tešia veľkej úcte, nielen za obetavú prácu pri hasení požiarov a zachraňovaní majetku ľudí, ale aj za všeobecnú aktivitu. Bez nich si nevedia predstaviť žiadne väčšie obecné či cirkevné podujatia. Podobne je v Podsklí, kde mestny hasičský zbor existuje už 84 rokov. Prvým veliteľom do r.

1952 bol Wincenty Jagódka, potom velil Ján Kubacka, po ňom od r. 1957 Józef Bronisław Wacławski a v súčasnosti Wiktor Jagódka. Predsedom zboru je Wiktor Ziółko. Prvú ručnú stiekačku tahali k požiaru dva voly. Modernejšiu, hoci tiež ručnú stiekačku, ktorú obsluhovalo 6 chlapov, kúpili v r. 1943 v Trstenej. V r. 1957 kúpili prvú motorovú stiekačku M-200 a o 5 rokov neskôr ešte modernejšiu M-800-Polonia. V r. 1976 začali výstavbu veľkej dvojposchodovej zbrojnice, ktorá sa však pre nedostatok peňazí tahala vyše 20 rokov. Posviacka zbrojnice, automobilu a zástavy požiarneho zboru, ktorý bol súčasne vyznamenaný zlatou medailou Za zásluhy pre požiarnictvo, sa napokon konala v júni 2002.

- Náš zbor, - hovorí veliteľ, - má vyše 40 členov a dve mládežnícke skupiny- 5-členné družstvo dievčat a 17-člennú skupinu chlapcov. Naši hasiči zasahujú nielen doma, ale v prípade potreby pomáhajú aj v okolitých obciach. Dodajme, že svoju zdatnosť prejavujú každý rok na gminných pretekoch v Czarnom Dunajci, na ktorých vlanej obsadili 6. miesto.

Krajanská činnosť

v obci sa v poslednom období akosi nemôže pohnúť z miesta. Hoci predseda MS SSP J. Pytel a ďalší krajania robia čo môžu, zatiaľ sa im nepodarilo napr. zaviesť v škole vyučovanie slovenského jazyka. Klesá tiež počet odberateľov Života a čoraz menej členov navštěvuje krajanskú klubovňu, ktorá sa nachádza v dome Mariána Pytela. Kedže mnohí krajania na svoj pôvod dodnes nezabudli, o zaktívnenie krajanskej činnosti v obci by väčší záujem malo prejať vedenie OV SSP na Orave a ÚV Spolku, od ktorého očakávajú pomoc. Držíme im palce.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

NA HODINE SLOVENČINY

Deti sú nádejou nielen svojich rodičov, ale aj celých národov a budúcnosťou sveta. Aj o našich žiakoch navštievujúcich hodiny slovenského jazyka hovoríme, že sú nádejou nášho krajanského hnutia.

Zašli sme sa pozrieť do základnej školy č. 2 v Čiernej Hore od Jurgova, ako si tam počínajú žiaci učiaci sa slovenčinu. Slovenský jazyk tam vyučuje naša mladá krajančica Anna Šoltýsová. Žiaci sa môžu prihlásiť na slovenčinu od štvrtého ročníka. Spolu vo všetkých ročníkoch hodiny slovenčiny navštievuje devätnásť žiakov, ktorí si pravidelne rozširujú svoje znalosti tohto jazyka. Po absolvovaní základnej školy môžu počas vyučovania slovenčiny na gymnáziu v Bialke Tatranskej.

Podarilo sa nám prísť práve na vyučovaciu hodinu piateho a šiesteho ročníka. Zvedavé žiacke tváre sa veľmi potešili našej návsteve, ale aj tomu, že namiesto gramatiky či čítania budú mať prestávku. Prekvapili sme ich však otázkami týkajúcimi sa práve slovenčiny, Slovenska a Života, takže sme sa dozvedeli veľa zaujímavých informácií. Napr. to, že si svoju učiteľku veľmi vážia za to, že má k nám dobrý prístup, je pekná, rozumná, vie im vysvetliť látku a trpeľivo znáša ich vrtotky. Nikdy by ju nevymenili za žiadnu inú. Ako zhodne hovorili, na hodinách sa nielen učia gramatiku a poznávajú životopisy významných spisovateľov, ale aj hrajú, prostredníctvom čoho si zapamätajú veľa nových slov,

učia sa pekné pesničky, čo aj názorne potvrdili, keď zaspievali *Prší, prší, len sa leje...* a ďalšie pesničky. Po krátkom rozhovore sme už vedeli, že niektorí boli minulý rok v prázdninovom tábore na Slovensku. Veľmi sa im tam páčilo. Ako hovorili, získali nielen nových kamarátov a kamarátky, ale spoznali aj viaceré zaujímavé miesta na Slovensku, navštívili mestá, o ktorých dotečeraz len počuli, ako napr. Martin. Veľmi sa im páčili hry, ktoré sa tam naučili. Po prázdninách s nimi oboznámili aj svojich spolužiakov. Radi by sa tam opäť vrátili a odporúčajú to aj svojim spolužiakom, ktorí ostali minulé prázdniny doma.

Na otázku, prečo sa učia slovenčinu? - mnohí nám povedali, že je to priznané, keďže majú slovenskú národnosť. Ďalší argumentovali aj tým, že bývajú v blízkosti štátnej hranice, preto chcú poznáť jazyk susedov. Každý jazyk, ktorí sa naučia, sa im v živote predsa zíde. Okrem toho mnohí z nich majú rodiny na Slovensku a preto ovládanie slovenčiny im pomáha dohovoriť sa s nimi. Tí, čo boli v tábore, majú aj kamarátov a kamarátky, s ktorými sa chcú rozprávať slovensky. Každý žiak uviedol veľa dôvodov, prečo chodí na slovenčinu.

Keď sme sa ich opýtali či poznajú Život, presvedčivo kývali hlavami. Väčšina

A. Šoltýsová so svojimi žiakmi

z nich, ako sme sa presvedčili, si Život prelistuje a prečíta detskú stranu, humor, horoskop, testy, no a to, čo ich veľmi zaujme, napr. v spojitosti s ich obcou alebo školou. Každý sa chválil, že Život patrí k povinnému čítaniu najmä rodičov a starých rodičov. A keď prišla reč na to, že prečo uviedli, že babky a dedkovia majú veľa času na čítanie, kym oni čítanie považujú za školskú úlohu. Samozrejme sú medzi nimi aj takí, ktorí radi čítajú a trošku hlbšie si zalistujú v Živote. Ako vysvitlo z ďalšieho rozhovoru, uvítali by na stránkach Života viac informácií o detoch, ktoré sa učia slovenčinu na iných spišských a oravských školách, čo sme im aj prisľúbili. Zaujali by ich aj informácie o zvieratách, o Slovácoch alebo zaujímavých miestach na Slovensku. Sú to podľa nich veci, ktoré lákajú mladého čitateľa. Život v novej úprave sa im viac

Žiaci pozorne počúvajú svoju učiteľku

Čo sa to dnes naučíme?

ŠIBENIČNÁ HORA

páci. Ako hovorili, má väčšie fotografie, je prehľadnejší a pestrejší.

Na hodinách pracujú nielen s učebnicou a cvičebnicou, ale aj s rôznymi nahrávkami, ktoré im učiteľka prinesie. Zriedkavo však majú prístup k slovenským detským časopisom, ako Včielka, Slniečko, Zornička, Vrabček, Kamarát a ďalšie. Radi ich čítajú, ale chceli by mať k týmto časopisom stály prístup. - *Snažím sa, aby hodiny neboli jednotvárne, ale zaujímavé. Donášam rôzne pomôcky, učíme sa pesničky, kreslíme a hráme sa. Žiaci sa radšej zapoja do vyučovania, v ktorom je pre nich niečo príťažlivé. Určite silnou motiváciou sú pre nich prázdninové tábory a škola v prírode. Okrem všetkých zážitkov, ktoré im ostanú po takomto pobytu, obohatia si slovnú zásobu a naučia sa pohotovo reagovať v každej situácii, čo im na hodine slovenčiny nemožno zaručiť*, - hovorí A. Šoltýsová. - *Myslím si tiež, že žiadne pomôcky nedokážu nahradíť pobyt v slovenskom prostredí.*

Aj my sme si všimli rozdiel medzi žiakmi, ktorí neboli, buď boli v tábore na Slovensku. Tí, čo boli, nemajú zábrany reagovať na otázky, a aj keď niekedy nevedia niečo pomenovať, snažia sa to vysvetliť opisom. Je to dôkaz, že do takýchto pobytov sa opäť investovať.

Už teraz sa žiaci tešia, že opäť príde leto a s ním aj prázdniny, počas ktorých sa aspoň niektorí z nich opäť dostanú na Slovensko. Ale ako hovoria, možno aj skôr pôjdu na nejaký výlet, vedľ Slovensko majú za rohom, stačí len pári krokov a už sú tam. Na koniec nášho rozhovoru nám ešte poznamenali, že by občas radi uvítali medzi sebou zástupcov Spolku, ako aj generálneho konzulátu SR v Krakove. Keďže viacerí poslali svoje práce na výtvarnú súťaž Života, neobišlo sa aj bez otázky, kedy bude vyhodnotená. Potešili sme ich, že už v aprílovom čísle budú výsledky.

Prajeme žiakom, aby získané poznatky zo slovenčiny, mohli čo najčastejšie využívať priamo na Slovensku. A pani učiteľke želáme veľa trpežlivosti na vyučovaní a radosti z úspechov svojich žiakov. Čiernochorskí žiaci chcú prostredníctvom nášho časopisu pozdraviť všetkých žiakov učiacich sa slovenčinu, ako aj svojich učiteľov a spolužiakov zo ZŠ č. 2.

Text a foto:

AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

Keď sa ide cestou okolo Fridmana smerom na Falštín, asi kilometer za obcou sa z ľavej strany cesty vypína nevysočí kopec nazývaný Šibeničná hora. Jej západná časť je dnes zarastená červenými smrekmi, naproti tomu od západnej a severnej strany ju obteká neveľký potôčik, ktorý sa nazýva Devätoraký potok, keďže vytieká z deviatich prameňov uprostred lesa pomenovaného Branisko.

Názov Šibeničná hora pochádza spred niekoľkých storočí. Môžeme ho nájsť napr. na starších katastrálnych mapách obce Fridman, zhotovených ešte za uhorských čias na začiatku 19. storočia. Z kopca sa rozprestiera prekrásny výhľad nielen na Fridman, odbokolesený vysokým zemným násypom spevneným betónovými kvádrami, chrániacimi obec pred vodami umelej nádrže nedeleckej hydroelektrárne, ale aj na široké kopcovité okolie s malebnými zrúcaninami Czortszynského hradu. Dole, cez medzery v redšom poraste červených smrekov, vidno aj niekoľko úsekov spomínaného Devätorakého potoka, ktorý sa ako tenká níť vije okolo kopca a vteká do jazera. Hoci potok je skutočne veľmi malý a preteká ním – najmä v suchom období – nepatrné množstvo vody, je veľmi zradný. Stávalo sa, že počas prudších lejakov bud dlhodobých dažďov sa veľmi rozvodnil a menil na dravú rieku, ktorá bola v prípade prepravy cez ňu veľmi nebezpečná. Napr. na začiatku 20. storočia si vzala za obeť niekoľko ľudských životov.

Už sám názov Šibeničná hora naznačuje, že má niečo spoločné so šibenicou. Podľa rozprávania najstarších občanov Fridmania, čo sa vďaka ústnemu podaniu zachovalo do dnešných čias, v minulosti bola na tomto kopci skutočne postavená šibenica, na ktorej vešali zločincov a iných vzbúrencov, ktorí sa nechceli podriadiť vôli vtedajších zemepánov. Preto na vyvýšených miestach stavali šibenice, aby boli zdaleka viditeľné a mali slúžiť aj ako výstraha pred neposlušnosťou a iným odporom. Ako mnohí iste vedia, za feudalizmu a v časoch poddanstva boli magnáti a majitelia zámkov, hradov a rozľahlých panstiev v celej Rakúsko-uhorskej monarchii pánmi života a smrti svojich poddávych. Za každý priestupok, aj ten najnepatrnejší, príne-

trestali poddaných, zatvárali do zámockých väzníc, nehovoriac o dereší a iných fyzických trestoch. Z ústneho podania sa dozvedáme, že napr. za neposlušnosť trestali medziiným snímaním oblokov z poddanských domov v zimnom období. Vedľ ostatne aj tie patrili k panskému majetku. Najfajžším trestom bol, pravdaže, trest smrti. Vtedajší zemepáni mali totiž, na základe cisárskych povolení, aj právo hrdla, ktoré mohli uplatňovať voči svojim poddaným. Aj falštinský barón Junghofeld, ktorý bol poslancom uhorského parlamentu, sa v druhej polovici 19. storočia obrátil na uhorský snem so žiadostou, aby mu udeliť právo hrdla, hoci – ako vieme – poddanstvo v tom čase už bolo zrušené. Naďastie ho nedostal, ale aj tak uplatňoval voči svojim poddaným mnohé prísné tresty. Totiž, ako mnohí iste vedia, na falštinskom panstve sa poddanstvo (s povinným odrábaním „panštiny“ a inými prejavmi tohto systému) zachovalo až do roku 1936.

Vráťme sa však k fridmanskej Šibeničnej hore, na ktorej podľa starých povestí stratilo životy viaceri nešťastníkov. Ludia sa jej dlhý čas vyhýbali a zdaleka ju obchádzali. Nepribližovali sa k nej ani pastieri, pasúci v tejto časti chotára svoj dobytok, ani drevorubaci či zberači lesných plodov. Všetci verili, že je to nešťastné, nebezpečné a vôbec zlé miesto, ktoré môže priviesť do nešťastia aj ich. Samozrejme, ako každé neobvyklé miesto, aj Šibeničná hora je opradená viačerími legendami. Jedna z nich hovorí, že raz, kedysi dávno, vešali na Šibeničnej hore za krádež istého Cigána. Keď sprievod s pandúrmi a odsúdencom v strede zastal pod šibenicou, Cigán vo svojom poslednom slove poprosil panského úradníka, aby predtým, než mu kat založí slučku na šiju, dovolil zatancovať goralský tanec. Keď povolenie dostal, začal ostošť tancovať, ani nevedno, či to bol goralský, zbojnícky, či nejaký iný tanec. Bol to veľmi prefíkaný Cigán, lebo ako si tak krepčil, pomaličky sa v tanci približoval ku kroviu na kraji Šibeničnej hory, za ktorým bol strmý svah. Keď bol už blízko krovia, skočil doň a ušiel, takže pandúri ho nemohli chytiť. Cigán dobehhol k Dunajcu, preplával ho a bol slobodný. No odvtedy ho vo Fridmane či Falštíne už nikto viac nevidel.

JÁN BRINČKA

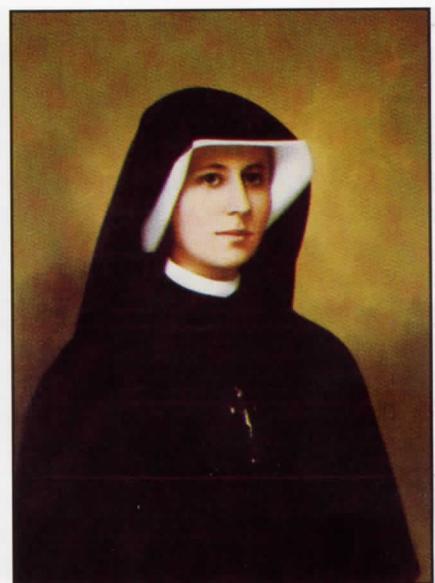
úžim, aby prvá nedela po Veľkej noci bola sviatkom Milosrdenstva (Den. 299)

Tieto slová vyslovil Pán Ježiš sestre Faustíne Kowalskej, apoštolske Božieho milosrdenstva. Pre nás, veriacich, Božie milosrdenstvo a sv. sestra Faustína nie sú neznáme. Všetko sa začalo ešte pred II. svetovou vojnou. Kto bola sestra Faustína?

Narodila sa v r. 1905 v dedinke Głogowiec pri Lodži v chudobnej rolnickej rodine. Pokrstili ju vo farskom kostole vo Świniciach Warckých a dali jej meno Helena. Bola veľmi nábožná. Už ako dieťa chcela vstúpiť do kláštora, ale rodičia s tým nesúhlasili, keďže musela pomáhať mladším súrodencom. Ako 20-ročná vstúpila do Kongregácie sestier Matky Božieho milosrdenstva, kde plnila povinnosti kuchárky, záhradníčky a vrátničky v niekoľkých domoch kongregácie, najdlhšie v Krakove, Vilniuse a Płocku. Jej zdanlivo obyčajný život skrýval v sebe mimoriadnu hĺbku zjednotenia s Bohom, ktorý si ju vyvolil za apoštolsku Božieho milosrdenstva. Cez ňu pripomenal svetu odvekú pravdu o milosrdnej ľaſke Boha k človeku a práve jej, jednoduchej, ale bezhranične dôverujúcej rehoľníčke, adresoval Pán Boh udivujúce slová:

Ježiš. Sú to: obraz Božieho milosrdenstva slávený v druhú veľkonočnú nedelu, korunka čiže ruženec k Božiemu milosrdenstvu a modlitba v hodine milosrdenstva (15.00),

- inšpiracie apoštolského hnutia Božieho milosrdenstva, ktoré sa podujíma hlásať a vyprosovať Božie milosrdenstvo pre celý svet a snaži sa o dokonalosť cestou, na ktorú poukazuje sv. sestra Faustína. Je to ceľa detskej dôvery k Bohu, plnenia jeho vôle a prejav milosrdenstva voči bližným.

sv. sestra Faustína

NEDEĽA BOŽIEHO MILOSRDENSTVA

- V Starom zákone som posielal prorokov k svojmu ľudu s výstrahami. Dnes posielam teba k celému ľudstvu s mojím milosrdenstvom. Nechcem trestať ubolené ľudstvo, ale túžim ho uzdraviť a privinúť do svojho milosrdeného srdca (Den. 1588). Si sekretárkou môjho milosrdenstva, vybral som si ťa do tohto úradu v terajšom i budúcom živote (Den. 1605), aby si dávala dušiam poznáť moje veľké milosrdenstvo, ktoré mám pre ne, a povzbudzovala ich k dôvere v prieťasť môjho milosrdenstva (Den. 1567).

Hĺbku jej duchovného života odkrýva Denníček, ktorý nám dáva obraz vysokého stupňa zjednotenia duše s Bohom, hlboký vzťah Boha k jej duši, ako aj jej námahu na ceste ku kresťanskej dokonalosti. Pán ju obdaroval veľkými milosťami: darom kontemplácie, hlbokého poznania tajomstva Božieho milosrdenstva, víziami, zjaveniami, neviditeľnými stigmami, darom proroctva a čítania v ľudských dušiach a darom mystického sobáša.

Sestra Faustína ešte pred vstupom do rehole často chorlavela. Prísný rehoľný život ju ešte viac vysilil. Svoj život obetovala za hriechov. V posledných rokoch života narastalo jej vnútorné utrpenie a telesné bolesti, najmä ked tuberkulóza napadla jej plúca a trávaci trakt. Fyzicky úplne vyčerpaná, ale duchovne zrelá a mysticky zjednotená s Bohom zomrela v povesti svätosti 5. októbra 1938. Mala sotva 33 rokov. Je pochovaná v kaplnke v Łagiewnikach, kde je uctievany milostivý obraz Božieho milosrdenstva.

Poslanie sestry Faustíny spočíva v troch úlohách:

- priblíženie a hlásanie svetu pravdy o milosrdnej ľaſke Boha ku každému človeku, objavenej vo Svatom písme,

- vyprosovanie Božieho milosrdenstva pre celý svet o.i. praktizovaním nových kultu Božieho milosrdenstva, ktoré podáva Pán

Teológovia napísali veľa na tému Božieho milosrdenstva a sv. sestry Faustíny. Napr. krakovský kňaz, profesor teológie Ignacy Rózycki uvádzá päť foriem pobožnosti k Božiemu milosrdenstvu:

a) *Obraz milosrdeného Ježiša*. Jeho podoba pochádza z výzie, ktorú mala sestra Faustína 22.2.1931 v cele płockého kláštora. – Večer, keď som bola vo svojej cele, - píše v Denníčku, - uzrela som Pána Ježiša v bielom rúchu, Jednu ruku mal pozdvihnutú k žehnaniu a druhou dotýkal odev na prsiach. Z poodhaleného rúcha na prsiach vychádzali dva veľké lúče – červený a svetlý... O chvíli mi Ježiš povedal: - Namaluj obraz, podľa toho, ako ma teraz vidíš s nápisom: Ježiš, dôverujem v teba. Chcem, aby bol tento obraz uctievany vo vašej kaplnke a potom aj na celom svete (Den. 47).

Tento obraz sa úzko spája s liturgiou druhej veľkonočnej nedele (sviatok Božieho milosrdenstva). Cirkev v tento deň číta evanjelium sv. Jána o zjavení sa zmŕtvychvstalejho Krista vo Večeradle a o ustanovení sviatosti zmierenia (Jn 20, 19-23). Lúče krvi a vody, ktoré plynú z prebodenutého srdca (na obraze ho nevidno), ako aj jazvy po ukrižovaní, priopomínajú udalosti z veľkého piatku (Jn 19, 17-18, 33-37). Obraz milosrdeného Ježiša teda spája v sebe tieto dve udalosti z evanjelia, ktoré plne hovoria o ľaſke Boha k človeku.

Pre tento obraz sú charakteristické dva lúče. Na otázku, čo znamenajú, Ježiš vysvetlil: *Svetlý lúč znamená vodu, ktorá ospravedlňuje dušu, červený lúč znamená krv, ktorá je životom duši... Šťastný, kto bude žiť v ich tieni* (Den. 299). Sviatosť krstu a sviatosť zmierenia dušu očisťujú a najhodnejšie ju žíví Eucharistia. Teda oba lúče znamenajú sväté sviatosti a všetky milosti Ducha svätého, ktorých biblickým symbolom je voda.

Obraz hovorí o veľkom Božom milosrdenstve, ktoré sa plne zjavilo vo veľkonočnom Kristovom tajomstve a veriacim pripomína povinnosť

kresťanskej dôvery k Bohu a čírej lásky k blížnym. O otázke dôvery nám hovoria slová *Ježišu dôverujem v teba*, umiestnené pod obrazom. K takto chápáneľmu kultu obrazu, založenému na postoji dôvery k Bohu a činorodej lásky k blížnym, pripojil Ježiš prísľub večnej spásy: - *Duša, ktorá bude uctievať tento obraz, nezahynie* (Den. 48), teda nezmorie na veky! Prisľúbil tiež veľký pokrok na ceste kresťanskej dokonalosti, milosrdenstvo, šťastnej smrti a dočasného dobrodenia, o ktoré ho budú milosrdní ľudia s dôverou prosiť: - *Cez ten obraz budem udeľovať dušiam veľa milosti, preto nech má k nemu prístup každá duša* (Den. 570).

b/ *Sviatok Božieho milosrdenstva.* - *Túžim, aby prvá nedela po Veľkej noci bola sviatkom milosrdenstva* (Den. 299). Toto prianie vyslovil pán Ježiš po prvýkrát v Płocku v r. 1931, keď vyjadril svoju vôľu týkajúcu sa vzniku obrazu Božieho milosrdenstva. V nasledujúcich rokoch sa vracal k tomuto prianiu až 14-krát, určil miesto tohto sviatku v liturgickom kalendári, príčinu a cieľ jeho ustanovenia, ako aj spôsob prípravy a slávenia.

Výber druhej velkonočnej nedele, ktorou sa končí októba spojenie medzi velkonočným tajomstvom vykúpenia a sviatkom milosrdenstva. Utrpenie, smrť a zmŕtvychvstanie Krista sú totiž vrcholným zjavom milosrdnej Bozej lásky. Dielo vykúpenia prináša plody a aktualizuje sa vo sviatostiah. Krst, sviatosť zmierenia a eucharistia sú nevyčerpateľnými prameňmi Božieho milosrdenstva, ku ktorým vede Cirkev všetky pokolenia na zemi. Preto liturgia tejto nedele je vyvrcholením zvelebenia Boha v tajomstve milosrdenstva.

Sviatok Božieho milosrdenstva má byť aj dňom milosti pre všetkých ľudí, najmä hriešnikov: - *Túžim, povedal Pán Ježiš, aby sviatok milosrdenstva bol úkrytom a útočišťom pre všetky duše, najmä pre úbohých hriešnikov* (Den. 699). Kto v tento deň pristúpi k prameňu života, dosiahne úplné odpustenie vín a trestov (Den. 399). *V tento deň sú otvorené všetky Božie pramene, cez ktoré plynú milosti. Nech sa nebojí priblížiť ku mne žiadna duša, hoci by jej hriechy boli ako Šarlát* (Den. 699).

c/ *Korunka k Božiemu milosrdenstvu.* Modlime sa na obyčajnom ruženci. Najprv: Otče náš..., Zdravas' Mária..., Verím v Boha... Potom na veľkých zrnkach: - Večný otče, obetujem ti telo a krv, dušu i božstvo tvojho najmilšieho syna a nášho pána Ježiša Krista, na odčinenie našich hriechov a hriechov celého sveta.

Opäť na malých zrnkách: - Pre jeho bolestné umučenie, maj milosrdenstvo s nami i s celým svetom. Na záver (trikrát): - Svätý Bože, svätý mocný, svätý nesmriteľný, zmluj sa nad nami i celým svetom.

Túto modlitbu nadiktoval Pán Ježiš sestre Faustíne vo Vilniuse 13.-14. septembra 1935. Hovoril o nej až 14-krát, vysvetlil cieľ a sľuby spojené s ňou.

Aby sme mohli využiť tieto veľké dary, treba splniť podmienky pobožnosti k Božiemu milosrdenstvu: dôverovať Bohu, konať skutky milosrdenstva, byť v stave milosti posväčujúcej (po sv. spovedi) a pristúpiť k prameňu života, čiže k svätému prijímaniu.

d/ *Hodina milosrdenstva.* V októbri 1937 v Krakove, za okolností, o ktorých sestra Faustína bližšie nehovorí, doporučil Pán Ježiš uctievať hodinu jeho smrti: - *Vždy, keď počuješ, že hodiny odbíjajú tretiu, ponáraj sa celá do môjho milosrdenstva, zvelebuj a oslavuj ho, vzývaj jeho všemohúcnosť pre celý svet a zvlášť pre úbohých hriešnikov, lebo v tejto chvíli je dokorán otvorené pre každú dušu* (Den. 1572).

Pán Ježiš určil aj spôsob modlitby, vlastný tejto forme kultu Božieho milosrdenstva: - *Snaž sa v tejto hodine, - povedal sestre Faustíne, - vykonať si krížovú cestu, ak ti to dovolia povinnosti. Ak nemôžeš vykonať krížovú cestu, vojdí aspoň na chvíľu do kaplnky a ucti moje srdce, plné milosrdenstva, v najsvätejšej sviatosti. Ak nemôžeš prísť do kaplnky, ponor sa do modlitby tam, kde si, aspoň na krátku chvíľu* (Den. 1572).

Kňaz Rózycki uvádzajúci podmienky, potrebné k vyslyšaniu modlitieb, ktoré v tejto hodine prednášame:

1. V modlitbe sa treba obrátiť na Ježiša,

2. Má to byť o tretej popoludní,

3. Máme sa odvolať na cenu a zásluhu Pána umučenia.

- *V tejto hodine, - prisľúbil Pán Ježiš, - vyprosiš všetko pre seba a pre druhých. Je to hodina, v ktorej sa dostalo milosti celému svetu – milosrdenstvo zvýfazilo nad spravodlivosťou* (Den. 1572).

e/ *Šírenie úcty k Božiemu milosrdenstvu.* Popri iných formách pobožnosti k Božiemu milosrdenstvu uvádzajú kňaz Rózycki aj túto formu, na ktorú sa taktiež vzťahujú isté Kristove prisľuby: - *Duše, ktoré šíria úctu k môjmu milosrdenstvu, budem ochraňovať po celý život ako lásková matka svoje nemluvňa a v hodine smrti im nebudem sudcom, ale milosrdným spasiteľom* (Den. 1075).

Podstatou kultu Božieho milosrdenstva je postoj kresťanskej dôvery k Pánu Bohu a činorodej lásky k blížnemu. Pán Ježiš túži, aby mu jeho bytosť dôverovali (Den. 1059) a aby konali skutky milosrdenstva: činom, slovom alebo modlitbou: - *Milosrdenstvo máš preukazovať svojim blížnym vždy a všade, nemôžeš sa tomu vyhnúť ani sa vyhovoriť, ani sa od toho osloboodiť* (Den. 742). Kristus túži, aby jeho ctitelia urobili každý deň aspoň jeden skutok lásky k blížnemu.

Šírenie úcty k Božiemu milosrdenstvu si nevyžaduje veľa slov, zato vždy dôveru k Bohu a snahu stávať sa čoraz milosrdnejším. Príklad takéhoto apoštola dala svojím životom sestra Faustína.

Už niekoľko rokov prichádza do Krakova čoraz viac pútnikov, nielen z Poľska, ale aj zo sveta. Medzi nimi sú aj veriaci zo Slovenska. Prichádzajú po celý rok, no najmä na nedelu Božieho milosrdenstva spolu so svojimi duchovnými otcami, ktorí šíria úctu k Božiemu milosrdenstvu. V Łagiewnikoch každý slovenský pútnik nájde obrázky, knihy a najmä Denniček sv. sestry Faustíny v slovenčine. Sú aj kňazi, ktorí spovedajú po slovensky. Nenechajme si ujsť možnosť ešte užšieho spojenia s milosrdným spasiteľom, aj preto, že Krakov nie je ďaleko a veže posvätného miesta v Łagiewnikoch vidieť zdaleka od tohto mesta. Na záver pripomeňme modlitbu Sv. otca Jána Pavla II., ktorou zasvätil svet Božiemu milosrdenstvu:

- Bože, milosrdný otče, vo svojom synovi, Ježišovi Kristovi, si nám objavil svoju lásku a v Duchu sv. – potešiteľovi si ju tak hojne vylial na nás. Tebe dnes zverujeme osudy celého sveta, aj každého jednotlivca. Skloň sa k nám, hriešnym, vo svojom milosrdenstve, uzdrav našu slabosť, premôž každú zlobu a daj, aby všetci obyvatelia zeme zakúsili tvoje milosrdenstvo. Daj, aby v tebe, trojjediný Bože, vždy nachádzali prameň nádeje. Večný Bože, pre bolestné umučenie a zmŕtvychvstanie tvojho syna maj milosrdenstvo s nami i s celým svetom. Amen. (Ján Pavol II., Łagiewniki 17.8.2002)

**Sprac. JOZEF BEDNARČÍK
kaplán v Nedeci**

NOVÁ VÝSTAVA V NAŠEJ GALÉRII

Naša Galéria slovenského umenia na ÚV SSP v Krakove bola prednedávnom dejiskom nevšednej udalosti. 27. februára t.r. sa tu konala vernisáž novej výstavy, tentoraz výtvarnej tvorby krajanana Františka KOLKOVIČA, rodáka z Jablonky, ktorý sa v našich priestoroch predstavil po prvý raz.

Slávnostného otvorenia výstavy, ktorú otvoril predseda SSP Jozef Čongva, sa zúčastnila o.i. generálna konzulka SR v Krakove Jana Burianová, riaditeľka Slovenského inštitútu vo Varšave Helena Jacošová, podpredseda SSP a šéfredaktor Života Ján Šternoga, generálny tajomník SSP Ľudomír Molitoris, tajomníčka Mestského úradu v Szczawnici Stanisława Szołyseková, riaditeľ Mestského kultúrneho strediska v Szczawnici Artur Szpalek, učitelia i študenti slovakistiky JU v Krakove, televízia, tlač a ďalší milovníci umenia. Poznamenajme, že krajanana Kolkoviča poznajú mnohí krajania zo Spiša a Oravy, najmä absolventi jablonského licea. Preto len stručne pripomienime, že sa narodil 8. októbra 1937 v krajanskej rolnickej rodine v Jablonke, kde absolvoval základnú školu so slovenským vyučovacím jazykom a v rokoch 1952-56 aj novozaložené slovenské

Na vernisáži boli aj konzulka SR J. Burianová a riaditeľka SI H. Jacošová (2.-3. zľava)

Otvorenie výstavy. V strede majster F. Kolkovič medzi J. Čongvom a L. Molitorisom

lýceum. Po ukončení pedagogického štúdia pracoval – až do svojho odchodu do dôchodku – ako učiteľ technickej a výtvarnej výchovy na Lycie S. Žeromského v Krościenku. Býva v nedalekej Szczawnici.

Očarila ho

František Kolkovič bol odmalička všeestranné nadaný chlapec, majúci široké záujmy. Už počas štúdií na jablonskom lyciu sme ho poznali ako schopného básnika, ktorého verše spolužiaci často recitovali. Niektoré z nich publikoval aj Život a na Slovensku niekoľko časopisov, v tom Mladá tvorba. Avšak vari najviac sme obdivovali jeho pekné maľby a kresby, ktorými si už vtedy vyslúžil prímeno „maliara“. Očarila ho príroda – oravská, babohorská, tatranská a z okolia rodnej obce, ktorej v tomto období venoval väčšinu prác. Neskôr, ako obyvateľ Szczawnice, si veľmi obľúbil Pieniny a okolie tohto malebného mestečka, ale nezanedbával ani oravskú a tatranskú tematiku. Napr. v sedemdesiatych rokoch vytvoril veľmi pekný cyklus obrazov nazvaný Tatry.

Beseda pri poháriku vína. Snímky: P. Kollárik

Výstava vzbudila veľký záujem

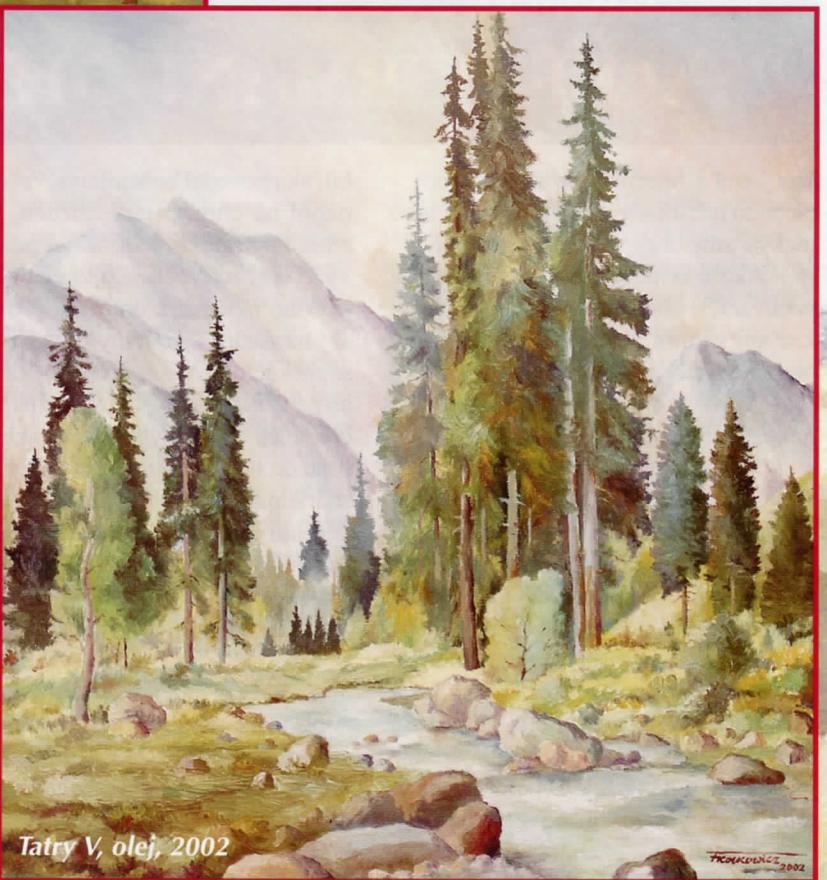
Oravská krajinka III, olej, 2003

Na výstave v našej galérii predstavil kraján F. Koláček vyše tridsať prác z rôznych období svojej tvorby. Vďaka vhodnému tematickému výberu a zastúpeniu viacerých techník výstava tvorí znamenitý prierez umelcovnej tvorby a ukazuje jeho umelecký vývoj. Vystavené obrazy zachycujú medziiným oravské i szczawnické krajinu, panorámu Tatier, Pienin a Babej hory a žánrové scény z okolia umelcovho rodiska. Vidíme teda aj štity Troch Korún, doliny a kopce z okolia umelcovho pôsobiska, dužajeckej pevnosti, fragmenty okolitých dediniek s celou krásou ich architektúry, tatranské konciare, ba aj výjavy zo Slovenska s mohutným Oravským zámkom či krajinkami z okolia Ždiaru a Prešova. Nechýbajú ani uzučké pásiky polí, tak typické pre Oravu, Spiš a celé Podhalsko, podhorské lúky po-

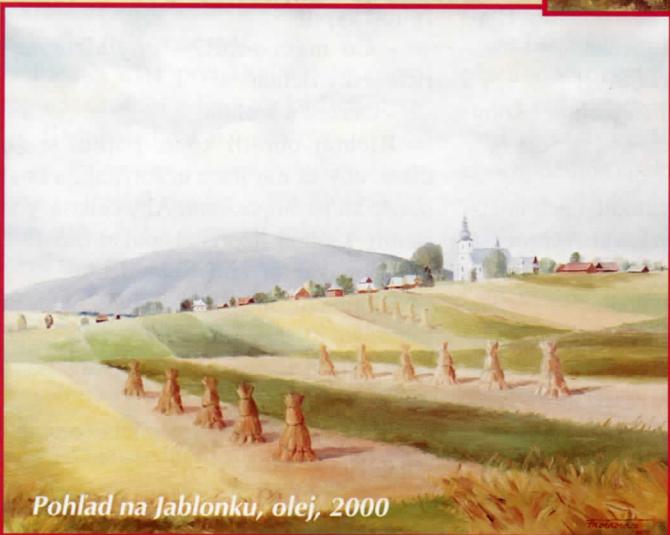
Sústavne sa umeleckou tvorbou – samozrejme popri pedagogickej práci – začal zoberať kdeši od r. 1961. Odvtedy neustále zdokonaloval svoje výtvarné schopnosti. Používa rôzne techniky, najmä akvarel, pastel, olejomaľbu a temperu. Je realistom, pre-

príroda...

dovšetkým krajinárom, očareným prírodou a ľudovou architektúrou, ktoré už vyše 40 rokov zvečňuje vo svojej tvorbe. Za toto obdobie spod jeho štetca vyšlo vyše šesťdesať obrazov, ktoré prezentoval na 115 individuálnych a kolektívnych výstavách, o.i. v Szczawnici, Krościenku, Nowym Targu, Nowym Sączem, Krakove, Varšave a inde, kde vzbudzovali všeobecný obdiv a uznanie. Na jar 1989 sa stal predsedom MS Spoločnosti krásnych umení v Szczawnici, ktorá sa pod jeho vedením stala veľmi aktívna a zaznamenala veľký umelecký rast.

Tatry V, olej, 2002

Pohľad na Jablonku, olej, 2000

pretkávané radmi ostrov s čatelinou a kôpkami sena, roličky s dozrievajúcim obilím, pôsobivé scény zo žatvy budť vykopávania zemiakov a pod.

Na všetkých obrazoch dominuje predovšetkým príroda, zachytená priam s naturalistickou dôkladnosťou. Je to príroda živá, ukázaná v celej svojej bohatej pestrofarebnosti, ktorá musí upútať pozornosť každého diváka. Keď teda obdivujeme na obraze horský potôčik predierajúci sa cez les, akoby sme počuli jeho veselé surčanie, kym inde ohnuté vo vetre stromy nám živo pripomínajú jesenné zavýjanie víchric. Hľadiac na zátišie s hrdzavo-hnedým opadnutým lístím, máme dojem, že nám priam šuští pod nohami. Takéto obrazy by iste každý z nás chcel mať vo svojom dome.

JÁN ŠPERNOGA

POVIEDKA NA VOĽNÚ CHVÍĽU

Malej dedine, celkom pod Braniskom, ktorú po dobrej vode Slatvina volajú, si fajermani kúpili novú striekačku. Nie nejakú

panskú, akou sa radi pýšili mešťania z okolitých miest, len takú obyčajnú, ale vodu vypustila zo seba aj ponad tri domy.

- Teraz sa nám s ňou treba len niekde preukázať! - povedal mladý rechtor,

boženík prišiel povedať, aká robota ho v noci čaká.

- Každý musí! Ak sám nechcete, najmite si mladšieho!

- Lahko povedať, ale kto zaplatí?

- Vy ste najali, nuž z vášho vrecka pláca pôjde!

- Ej, ale si ty mûdry! - skríkol dedo Slivka. - Just sa sám na vežu vydiapem! Lepšie budem strážiť ako husárske oko na vojne!

Dedo Slivka naskutku všetko tak uro-

- Ideme!

Sám richtár priviedol kone a už ich aj poháňal so striekačkou ku horiacim Vlachom. Cválali, až sa cvengot podkov v lese ozýval.

- Možno i tri ulice sú v plameni, taká je žiara! - ukázal rukou veliteľ na jasné oblohu nad Vlachmi.

- Plné stodoly majú mešťania, a nedávajú pozor!

- To nie sú stodoly, - pokrútil hlavou trubač. - Dym nevidno. Zaiste na domoch

JÁN ŠTIAVNICKÝ

AKO FAJERMANI OHEŇ HĽADALI

ktorý bol i fajermanským veliteľom. - Nebudú nás už len šaflikármí volať, lebo inakšie sme oheň ani nevedeli hasiť!

- Akože sa môžeme našou striekačkou pochvíliť, - obchádzal mašinu trubač, - keď ani vartáša nemáme na veži, čo by oheň v susedných dedinách zbadal!

- Veru, tak je! - prikývol jeden z mûdrej richtárskej rady.

- V stodole nám naprázdno zhniye!

- Mašina nezhniye, ale zhrdzavie! - opravil gazdu rechtor. Sám však vedel, že z gázdovskej hlavy mûdra reč cez ústa vyšla.

- Richtár by mal ustanoviť nočného vartáša! - radil podveliteľ.

- To ide do groší, - pokrútil hlavou richtár, ktorému celá tá reč patrila. - Inšie však môžem dať rozbubnovaať: Každú noc z jedného domu chlapská hlava bude musieť bdiť na veži, a keď oheň niekde mimo dediny zbadá, jhneď rechtor a trubač zobudí, aby sme tam s našou striekačkou išli!

- Pristaneme! - súhlasili fajermani.

- Keď sa niekto vzprieči? - opýtal sa dedinský pastier.

- Zaplatí do kasy pokutu!

Nevzpriečil sa nikto, a keď aj, tak potichu, aby to richtár nepočul. Veď noc sa predriemá dala i na dedinskej veži. Čo mladší strážili usilovnejšie, čo starší viacej sa spoliehali na uši ako oči. Lenže oheň sa nikde neukázal. Richtár, pretože robota na poli súrlila, chcel už svoj rozkaz odvolať, keď tu prišiel rad na starého Slivku, aby oheň v noci z dedinskej veže strážil.

- Starý som, mne už takú robotu nedávajte! - bránil sa dedo, keď mu

bil, ako povedal boženíkovi. Večer si natihol na chrbát starý kožuch, aby ho zima nad ránom nedrvila, a pomaly sa vyštveral na vežu. Zo začiatku sa od jedného okienka k druhému prechádzal, aby na všetky štyri strany sveta videl, keby sa niekde od ohňa zabronelo. Ale časom ho nohy rozboleli, nuž si sadol naprostriedok a len očami vyzeral von, ako sa tma tisne do hôr. Možno sa mu večer i troška zadriemalo, možno dedovi Slivkovi oči neveľmi slúžili, nuž im dal odpočínúť za zatvorenými viečkami, isté je len to, že keď ich otvoril, hneď stál aj na nohách.

- Ludia! - skríkol nahlas, aj keď okolo neho len sovy lietali.

- Horí ...! Tak sa zdá, že vo Vlachoch! A poriadne ...! Celé nebo je červené, až sa v očiach premieňa!

Dedo Slivka, celý preláknutý, lebo oheň nech je i na tretej dedine, nie je nijaký špás, kráčal dolu z veže, kolko mu sily stačili, a zamieril rovno ku rechtorovi do školy. Hlansno zabúchal na okno a zavolal:

- Pán rechtor, vstávajte ...!

- Horí ...? - opýtal sa rechtor akoby naisto.

- Horí ...!

- Trubača chodte zobudiť, nech fajermanov zburcuje! - rozkázal rechtor už ako fajermanský veliteľ.

Netrvalo dlho a po dedine sa rozliehala fajermanská trúbka. Chlapi-fajermani pribiehali zo všetkých strán a hľavy k ohnivej žiare obracali, ktorá celú trmu kam si do hôr odohnala.

- Kde to horí, dedo? - opýtal sa trubač, keď všetkých k striekačke povolal.

- Vlachy ...! Tak som videl!

šindel horí!

- Skoro tam budeme! - zahnal sa richtár ponad kone bičom.

Pravdu mal. Netrvalo dlho a z poľnej cesty vybehl na kamennú, ktorá viedla k Vlachom. Kolesá na striekačke zarachotili ako zvony.

- Stoj! - naraz skríkol veliteľ. - Ved Vlachy nehoria!

- Príff ...! - stiahol opraty richtár a vypúlil oči na domy, ktoré sa ukázali pred nimi. Po ohni nikde ani chýru.

- Dedo má už slabé oči, nedovidel, a nás poslal opačným smerom, - rozkladal rukami trubač. - Pozrite, to nad Krompachmi sa žiara dvíha! Obrátiť sa nám treba!

- Naozaj? - čudoval sa dedinský pastier, ktorý mal na starosti háky pre fajermanov. - Nie k ohňu ideme, ale od neho!

- Ešte šťastie, že nás nikto nestretol, - odfúkol si rechtor i veliteľ v jednej osoobe. - Naskutku by si myslel, že sme zlú zelinu vypili.

- Čo mám robiť? - opýtal sa nerichtársky richtár.

- Obrátiť a k ohňu!

Richtár obrátil kone, popful si do dlaní, aby sa mu liace nešmýkali, a hnal tátose ku Krompachom. Aby celkom posledný k ohňu neprišiel, pukal bičom a sám ponúkal do silnejšieho behu.

- Zahneme hneď ku potoku, - radili sa fajermani s veliteľom, - a hneď začneme hasiť! Nikto nemusí zbadať, že sme prišli medzi poslednými!

- A hneď do najsilnejšieho ohňa! - chlapil sa rechtor.

- Nech vidia, akú máme striekačku!

- Ludia, rata! - skríkol richtár a pri-

tiahol kone prudko k sebe, až sa zdvihli na zadné nohy. Ktorý z fajermanov sa dobre nedržal, ten veru nechtiac až na tvrdú cestu skočil.

- Koňom sa niečo stalo? - opýtal sa trubač.

- Nie ... - jachtal richtár. - Pozrite ... Ani Krompachy nehoria ...!

Fajermani sa z kopca pozreli na Krompachy a bolo im všelikako. Mesto spokojne ležalo pod nimi v údolí a ani jediný plamienček sa nedvíhal nad domami.

- Máta nás ... - zmohol sa trubač prvý k slovu. - Plamenicu na nás niekto poslal!

- Ak je to plamenica, poznám protinej spôsob, - pochválil sa dedinský pastier. - Všetci sa musíme tvárami k sebe obrátiť a za ruky držať!

- Podte! - súrili fajermani jeden druhého, aby sa skôr nešťastnej mory zbavili. Pastier ich postavil do kruhu tvárami k sebe a sám ostal stáť v strede.

- I keby sa čo robilo, - pripomínal, - nesmiete sa ani pohnúť!

- Ponáhľaj sa! Čochvíla bude polnoc a potom aj iné pliagy sa môžu ku plamenici pripojiť!

- Plamenica, žena z ohňa, do neho sa vrát! - skríkol dedinský pastier a obchádzal okolo fajermanov do kruhu. - Nech naše oči vidia dobre, nech naše oči zabudnú na teba!

- Už je po všetkom? - opýtal sa netrpezlivý rechtor, ktorý sa tiež medzi fajermanov postavil.

- Ešte nie! - zastal pastier. - Teraz všetci zatvorite oči!

- Máme ...

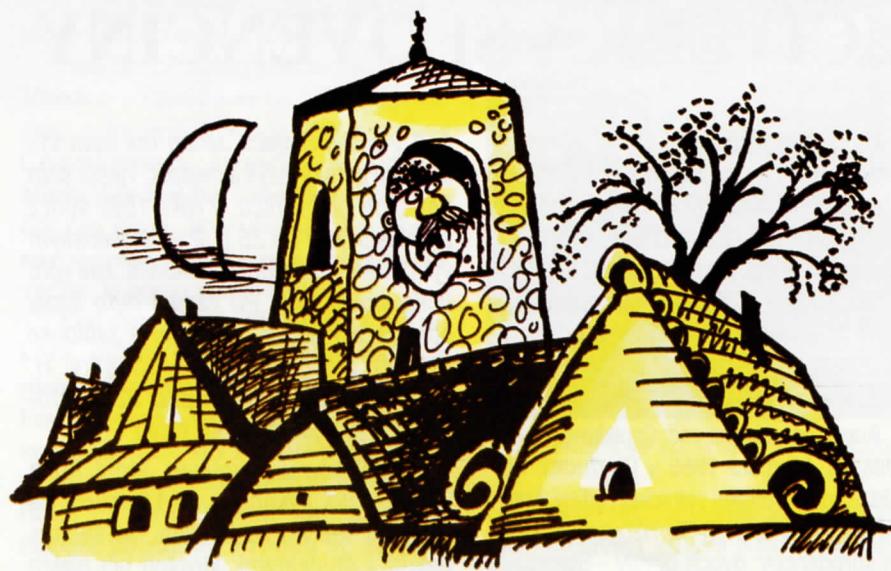
- Teraz fa nevidíme, - pokračoval v zaklínani, - plamenica zlá, do svojho ohnívneho paláca sa vráť!

Pastier ešte pretiahol fajermanom popred očí akúsi zelinu, ale keď ich otvorili, žiara bola taká ako predtým.

- Čary robíme, - a niekde ľuďom domy horia! - zvolal richtár. - Ku Slovinkám nám treba ísť! - namieril rukou k lesu, ktorý sa v tme ukazoval na druhej strane cesty. - Tam horí! Pozrite ...! Teraz sa aj mraky nad Kobulou rozjasnili od plameňov!

- Nasadať! - zvolal veliteľ. - Zbytočnosťami čas márnime!

- To nie sú zbytočnosti! - dudral pre seba pastier. - Proti zlu sa treba vedieť ochrániť na všeljaký spôsob!

Kone so striekačkou už zasa cválali po ceste. Cez tmavé Krompachy prebehli ako turecké vojsko s baranmi. Potom zahli po kamenistej ceste k dedine, ktorá sa rozložila vysoko nad lesmi.

- Keď sa vrátíme, - zastrájal sa richtár, - starému Slivkovi hneď richtárskou palicou trest nameriam! Ved' od toľkého evalu mi kone podochnú!

- Rýchlejšie, - súril richtára rechtor. - Ostatný už dávno pri ohni budú, a naša nová striekačka príde ako rozhnevaná svokra medzi poslednými!

- Mám zatrúbiť, že prichádzame? - opýtal sa trubač, keď sa les začal riediť.

- Radšej vojdime tichšie! Nemáme sa čím chváliť!

Striekačka vošla do dediny tancujúc po skalnatej ceste. Richtár sa už ani nepozeral, kde je oheň, len kone bičom poháňal.

- Stoj! - zvolal rechtor.

- Takú biedu som ešte nevidel! - pláčliivo sa ozval pastier.

- Celú noc chodíme, a ohňa nikde!

I tu, ako vo Vlachoch a Krompachoch, dedina spokojne spala. Kde tu sa ozval na nich len pes a vítal ich hlasným brechotom.

- Obrátiť sa nám treba, lebo na smiech i so striekačkou vyjdeme! - radil ktorísi z fajermanov.

- Ideme domov, i keby celá župa vyhorela! - obracal kone richtár. - To už nie je robota na ľudský spôsob!

- Ani plamenica to nie je, - bránil svoje čary pastier. - Odohnal som ju! Mocnejšia potvora sa nám do rafov fajerman-

skej striekačky zapletla. Bude treba zavolať bijacovského baču, ktorý má pod klobúkom kameň proti siedmim biedam!

Kdektorý fajerman si od strachu oči a dlanou zakrýval a tisol sa k svojmu susedovi.

- Len aby sme domov potrafili! - bojazlivu sa ozval trubač.

- Niekedy vie plamenica točiť ľudí do kruhu, až ich na smrť umorí.

- Kone nájdú cestu nazad, - nie veľmi isto povedal richtár.

- Ešte otec mi spomínal, že zlo nad hoviadkami nemá moc.

- Pust ich, aby šli svojím krokom! - radil podrichtár.

Prvá hlava v dedine ho hneď počúvla. Kone so striekačkou pomaly kráčali po ceste a veru sa nad Braniskom už začalo brieždiť, keď prišli k prvým chalupám rodnej dediny. Potajomky, ako zbojníci, vtiahli striekačku do zbrojnice a každý skoro hľadal svoju posteľ. Nadarmo sa ich ženy vyzvedali, kde horelo, fajermani mčali ako ryby.

Už od nešťastnej noci preletel týždeň aj viac, keď sa rechtorovi dostali do rúk noviny. Hneď na prvej strane bol veľký obrázok a pod ním veľa popísaného o tom, že nad celou polovičkou zemegule preletela veľká kométa. Možno šťastie, ale možno i biedu ľuďom prinesie, nevedeli sa dohodnúť múdre hlavy.

- Nám už priniesla! - tlapol sa po čele rechtor i fajermanský veliteľ v jednej osoobe. - Celú noc strachu! Bodaj ju aj s kométou! - a spokojne odložil noviny.

(Ján Štiavnický - HORÍÍ,
Mladé letá 1977)

UČITELKA SLOVENČINY

Na našich stránkach často píšeme o krajanoch, ktorí si svojou prácou, angažovanosťou a spoločenskou činnosťou zasluhujú pozornosť a úctu nás všetkých. Tentoraz sme zašli za učiteľkou slovenčiny na lýceu a gymnáziu v Jablonke, krajankou Annou LENCZOVSKEJ z Chyžného.

Detstvo a školské roky

Anna Lenczowská, rod. Capiaková, sa narodila 15. februára 1965 v Chyžnom. Pochádza zo slovenskej rolnickej rodiny Antona a Anny (Joniakovej) Capiakovcov. Má piatich súrodencov: dvoch bratov - Stanislava a Jána a tri sestry - Máriu, Margitu a Hélenu. Jej otec Anton, dlhoročný člen MS a čitateľ Života, žiaľ, už nežije (zomrel v r. 1988).

- *Hoci som už odmalička, - spomína Anna, - musela pomáhať na rodičovskom, gazdovstve, rodičia dbali o to, aby sme sa vyučili a nemuseli ľahko pracovať na poli. Vychovávali nás v slovenskom národnom duchu a všetepovali nám lásku k Slovensku a slovenčine, čo nakoniec poznamenalo celý náš život. Do základnej školy v Chyžnom som chodila v rokoch 1971-79 a po nej som absolvovala lycium v Jablonke, zavŕšené maturitou v roku 1983.*

Anin najstarší brat Stanislav pôsobí ako knieža v Krásne pri Partizánskom (na Slovensku), sestra Mária (Kubicová) s manželom Štefanom a deťmi žije v Chyžnom, Ján, spolu s manžekou Annou a deťmi je už 5 rokov v Chicagu v USA, Margita (Toczeková) s manželom Wojciechom býva v Bielsku-Biaľe a najmladšia Helena, slobodná, býva so svojou mamou v Chyžnom.

Kedže Anna sa oddávna chcela stať učiteľkou, po maturite pokračovala vo vysokoškolských štúdiách na Slovensku. Zvolila si učiteľský smer na FF UK v Bratislave a v rokoch 1983-1988 študovala slovenský jazyk a literatúru. - *Po návrate domov, - pokračuje, - som sa zamestnala v našom Spolku v Krakove, kde som od 1. augusta 1988 do 15. augusta 1990 pracovala ako kultúrna inštruktorka. Bola to zaujímavá práca, ktorá mi pomohla hlbšie vniknúť do krajanského života.*

Učiteľovanie

- *Kedže neskôr som dostala učiteľské miesto na Orave, - pokračuje Anna, - prešla som z Krakova do Základnej školy*

č. 3 v Malej Lipnici. Jeden rok som vyučovala polský jazyk a dejepis, viedla som tiež školskú knižnicu. V roku 1992 som z Lipnice prešla do ZŠ č. 2 so slovenským vyučovacím jazykom v Jablonke, kde som učila slovenčinu. Po zániku tejto školy som začala učiť v gymnáziu v Jablonke (1999) a po odchode učiteľky H. Páleníkovej do dôchodku učím slovenčinu aj v jablonskom lyceu.

Učiteľskému povolaniu, ktoré Anna Lenczowská vykonáva už 14 rokov, sa venuje s veľkým zanietením. So svojimi žiakmi a študentami, ktorých učí nielen slovenskú gramatiku a literatúru, ale im vštepuje aj lásku k Slovensku, chodieva do krajanskej klubovne a v spolupráci s vedením nášho Spolku, lýcea a Oravského osvetového strediska v Dolnom Kubíne každoročne organizuje spoznávacie výlety študentov na Slovensko. Pripravuje jablonských lycealistov, ktorí si na matuřitnú skúšku vyberajú slovenský jazyk a už roky sa venuje rozvoju krajanskej činnosti na Orave. Párkrát bola delegátkou na zjazdoch nášho Spolku, zúčastňovala sa porád Života a pod.

Od Kvinteta po Rombaň

Možno viacerí už zabudli, že názov Oravské kvinteto nosila kedyži veľmi úspešná spevácka skupina, ktorej základ tvorili práve sestry Capiakové. Oravská verejnosť ich poznala z mnohých podujatí, v tom z festivalu náboženskej piesne Sacrosong v Krakove, kam ich priviedol predseda krakovskej MS SSP a vynikajúci hudobník Jerzy M. Božyk. K sestrám Capiakovým sa postupne pridávali ďalší hudobní nadšenci a tak k ním čoskoro príbudiela chlapčenská skupina, čím vznikol základ pre založenie folklórneho súboru Rombaň (1983). Bez tohto súboru sa dnes nezaobídze žiadnen obecný odpust, Vianoce alebo iné sviatky. V roku 1991 došlo vstúpil aj Annin brat Ján Capiak, ktorý sa stal, až do svojho odchodu do USA, vedúcom súboru. Anna a jej sestry už v súbore nevystupujú, vystriedala ich mladšia generácia tanecníkov a spevákov. Rombaň pravidelne vystupuje aj na našich krajanských podujatiach.

Učiteľka Anna Lenczowská

Manželstvo a rodina

Dobré rodinné tradície, aké rodičia Capiakovci už od mala všetepovali nielen Anne, ale aj ďalším svojím deťom, sa premietli do ich hlbokého vzťahu k slovenským zvykom, tradíciam i hudbe. So svojím budúcim manželom, Stanislavom Lenczowským sa Anna poznala už dávnejšie. Keď sa ich príateľstvo postupne prerodilo v hlboký citový vzťah, rozhodli sa zobrať. - *Svadbu sme mali 12. júna 1994 v kostole sv. Anny v Chyžnom, - hovorí. - Postupne sa nám narodili dve deti: Justínska (9 r.) a syn Šimon (6 r.). Bývame v dome manželových rodičov spolu s jehou mamou Františkou, vdovou. Okrem vyučovania a iných povinností sa doma venujem hlavne rodine, deťom a domácnosti.*

Keďže vyučovacích hodín slovenského jazyka je rovnako v lyceu, ako aj v gymnáziu málo (po 2-3 hodiny týždenne) nevystačujú na plný učiteľský úväzok. Preto Anna začala v roku 2001 na Jagelovskej univerzite v Krakove diaľkové, postgraduálne štúdium polonistiky, ktoré úspešne ukončila v roku 2003. Hoci učiteľská práca je nesmierne náročná, je rada, že svoje skúsenosti a poznatky môže odovzdávať ďalším mladým ľuďom. Bolo by však dobré, keby sa vyučovanie slovenského jazyka rozvíjalo nielen v Jablonke, ale aj v iných oravských obciach. Myslím si však, že keby sme mali viac ďalších učiteľov, ako je ona, nemuseli by sme sa obávať o budúcnosť našej mládeže.

Krajanka Anne Lenczowskej prajeme v jej peknom učiteľskom povolaní veľa elánu, dobrých žiakov, radosti z jej záslužnej práce a veľa krásnych a pojogných dní v rodinnom kruhu.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

NÁŠ POŠTÁR

Chcel by som dnes predstaviť v tejto úlohe jedného z našich krajanských aktivistov, Emila Zubrického z Podsrnia, ktorý sa zvlášť zaslúžil o spropagovanie života v tejto obci, a nielen.

Emil Zubrický sa narodil v roku 1934 vo Veľkej Lipnici, kde absolvoval aj základnú školu. Po škole zostal doma, kde pomáhal rodičom na gazdovstve, pásol kravy a neskôr robil aj ľažie práce, čomu sa zaúčal od najmladších rokov. Keď podrástol, začal sa obzerať za nejakým zárobkom a tak sa, ako viacerí oravskí mládenci, rozhodol odísť do vtedajšieho Československa a zamestnal sa v stavbárstve. Nebyť toho, že sa po istom čase rozhodol oženiť, bol by tam možno ostal natrvalo. Oženil sa do Podsrnia s Emíliou Špakovou a presťahoval sa do tejto obce. Po čase sa im narodil syn Stanko, ktorý bol veľmi schopným dietáfom a dobre sa učil. Manželské šťastie, žiaľ, prerušila neúprosná smrť, ktorá Emiliovi vzala manželku. Dlho sa s tým nevedel zmieriť. Keď sa už zdalo, že pomaly začína zabúdať na svoje utrpenie, osud mu znova ušedril krutý úder. Syn Stanko, ktorý bol vyučený mechanik a pracoval pri opravách automobilov, sa práve chystal ženiť, keď ho nečakane postihla nešťastná nehoda, ktorej, žiaľ, podľahol a pobral sa za matkou na druhý svet. Emil dodnes neožeľel sy-

novu smrť a dodnes nemôže pochopiť, prečo musel zostať na svete sám.

Dnes Emil Zubrický je už na zaslúženom dôchodku. – *Dostal som ho, - hovorí, - za dlhé roky práce u nás a v bývalom Československu, presnejšie vo Frydku-Místku, kde som bol zamestnaný ako stavbár. Len škoda, že tie dnešné dôchodky sú také skromné...* Snáď aj preto si trochu privýraľa. Je pomocníkom hrobára.

Keď mu príde balík Životov z Krákova, naloží si ich do veľkej tašky a roznáša časopis predplatiteľom v Podsrni. Pravdu povediac roznáša Život nielen vo svojej obci, ale aj v susednom Harkabuze a v Podvliku. Keď prechádza dedinou, ľudia hovoria: poštár ide. Roznáša časopis zo záľuby. Myslím si, že je to preňho vhodné zamestnanie. Môže sa prejsť po dedine a porozprávať sa s ľuďmi. Je totiž veľmi zhvorčivý človek, naklonený ľuďom. Rád sa zastaví na slovíčko aj medzi mladými, usmeje sa, povie da-jaké dobre slovo, zažartuje a ide ďalej. Preto ho majú všetci radi. Ostatne dobre mu padnú takéto stretnutia s ľuďmi, vtedy aspoň na chvíľu zabúda na tragédiu, ktorá ho postihla. Na druhej strane je dôležité, že tak pohotovo a rýchle doručuje náš časopis čitateľom. Iste aj preto sa u nás a najmä v Podsrni každý rok zvyšuje počet odberateľov Života.

Je zaujímavé, že ked' E. Zubrický zbie-ra predplatné na náš časopis, nachádza záujemcov aj medzi mladými, ktorí, aj keď

Emil Zubrický so svojou harmonikou

neovládajú slovenčinu tak ako starší, jed-nako prejavujú záujem o to, čo sa deje v krajanskom hnutí na Orave a Spiši. Emil neraz prízvukuje, že počet čitateľov Života na Orave by sa ešte zvýšil, keby časopis uverejňoval viac príspevkov o Orave, a to nielen z našej, ale aj zo slovenskej strany hranice. Mladých totiž zaujíma, čo, kde a kedy sa bude konáť, aké kultúrne, športové a iné podujatia sa uskutočnia na území Slovenska od Trstenej až po Kraľovany. Preto by nebolo od veci uverejníť, tak ako vlasti, kalendár aspoň tých najdôležitejších podujatí v tomto roku.

Poprajme krajanovi Emiliovi Zubrickému do ďalších rokov veľa zdravia, pohody a čo najviac úspechov v propagovaní Života medzi opravskými krajanmi.

FRANTIŠEK HARKABUZ

KRÁTKO Z ORAVY

24. januára sa v budove jablonského licea uskutočnil 1. stolnotenisový turnaj o Pohár vojta Jablonky. V kategórii od 18 do 31 rokov sa na prvých troch miestach umiestnili Rafał Bugajski, Tomasz Zahora a Zbigniew Morzyniec a v kategórii nad 31 rokov

zvíťazil Stanisław Bugajski pred Zbigniewom Tlaľkom.

* * *

21. februára sa v Zázrivnej konalo divadelné podujatie *Zázrivské fašiangy*, na ktorom sa zúčastnili aj členovia divadelného súboru Ondrejko Genovéva a Eduard Prilinskovi z Podvliku. Predviedli veselú scénku „U lekára“,

ktorú sme mohli vidieť počas Fašiangov-ostatkov v Krempachoch (na snímke).

* * *

Vo vynovených priestoroch zdravotného strediska v Podvliku (na snímke), v ktorých sa odnedávna našlo aj miesto pre odbočku poľnohospodárskej banky, sa iste lepšie cítia nielen pacienti, ale aj ordinujúci lekári.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

POZDRAVY REDAKCII

Milá redakcia,
srdečne Vás pozdravujem. Veľmi rada čítam Život a myslím si, že už máme naozaj pekný časopis, ktorý nás dobre informuje o krajanskom i kultúrnom dianí na Spiši a Orave. Veľmi sa mi páčia články, ktoré do Života posielajú kňazi Pavol Kubani a Jozef Bednárik. Ich príspevky sú pre mnohých z nás zdrojom zaujímavých úvah a námetov na rozmyšľanie, potrebných v našom dnešnom uponáhľanom živote. Chcela by som im podakovať za tieto povzbudivé myšlienky a dúfam, že budú nadalej takto pekne písť.

Kedže sme všetkí do nového roka, prajem Vám a všetkým krajankám a krajanom veľa zdravia, božieho požehnania a ďalších úspechov, aby sa naše krajanské hnutie nadalej živo rozvíjalo.

Citatelka Života

* * *

Vážená redakcia,
som veľmi rada, že môžem čítať taký pekný časopis Život a pozerať v ním zaujímavé fotografie z našich obcí a okolia. Chcem Vám za Vaše úsilie srdčne podakovať. Pozdravujem aj ostatných pracovníkov, ktorí sa na vydávaní časopisu podielajú. V novom roku 2004 prajem všetkým veľa zdravia, úspechov a úsmevov, menej nervozity a čo najviac radosti, aby sme mohli nadalej dostávať tak pekný a zaujímavý časopis.

Maria Naczk
a Fridmančania

ktorých usporiadateľmi boli ZŠ č. 1 a ZŠ č. 2 v Čiernej Hore, za finančnej podpory vojta gminy Bukowina Tatrzalska Józefa M. Modlu. Podujatie prebiehalo na zvlášť prípravených tratiach pri miestnej čističke odpadových vôd a otvorili ho riaditeľky čiernochorských škôl Ewa Dudziaková a Barbara Rzepiszczaková.

Na pretekoch štartovalo 110 žiakov zo 7 základných škôl a 3 gymnázií, ktorí súperili v troch vekových kategóriách (dievčatá a chlapci zvlášť). Školu č. 2 v Čiernej Hore reprezentovali: dievčatá – Agneša Václavová (3. tr.), Mária Groňová (4. tr.), Silvia Górníková (6. tr.) a Žaneta Sarnová (6. tr.); chlapci – Michal Pták (6. tr.), Martin Sarna (4. tr.), Bartolomej Václav (5. tr.) a Konrád Žaba (6. tr.).

Z čiernochorských žiakov si najlepšie počíiali Ž. Sarnová a S. Górníková, ktoré v III. skupine (5.-6. tr.) obsadili druhé a tretie miesto. Blahoželáme. (ak)

S. Górníková a Ž. Sarnová (zľava) na stupni víťazov

jediná je spolužupitelia skrýva v sebe celé tajomstvo vykúpenia. Ona ako panna, verná, nemala také problémy s vierou v zmŕtvychvstanie Ježiša Krista, ako Peter, Mária Magdaléna alebo emauzskí učenici.

Radosť Panny Márie vo veľkonočnú nedelu sa nedá porovnať so žiadoucou inou. Apoštoli pochybovali, hľadali znamenie, ktoré by im pomohlo uveriť v zázrak zmŕtvychvstania. Ona však s vierou očakávala tretí deň, keď Pán Ježiš bude zase medzi nami. Vždy plná Božej milosti.

*Raduj sa nebies kráľovná, aleluja, aleluja!
Kohos' nosiť bola hodná, aleluja, aleluja.
Z mŕtvych vstal, jak predpovedal, aleluja, aleluja.
Pros, aby nás k sebe prijal, aleluja, aleluja (Jks 312)*

Touto mariánskou antifónou sa spolu s Máriou celé veľkonočné obdobie budeme tešiť z radostného zmŕtvychvstania. Celá Cirkev oslavuje zmŕtvychvstalého Krista. Táto udalosť bude potom pre všetkých kresťanov zdrojom lásky, pokoja a Božích milostí na každý deň nášho života. Tešme sa spolu s Pannou Máriou a prosme, aby sme boli hodní mena Božích detí. Panna Mária nech je nám útechou na každý deň.

JOZEF BEDNARČÍK
kaplán v Nedeci

ALELUJA S MATKOU ZMÝTVYCHVSTALÉHO JEŽIŠA

Velká noc – sviatok veľkého víťazstva a radosť života nad smrťou. Je to však aj víťazstvo Panny Márie, hoci je hlboko ukrytá v udalostiach Veľkej noci. Ani jeden evanjelisti nič priamo nehovorí o nej. Ona však ako

Súťaží sa v troch kategóriách (v poézii a próze):

I. kat.: žiaci 5. a 6. ročníka ZŠ a študenti všetkých ročníkov gymnázií;

II. kat.: študenti stredných škôl;

III. kat.: dospelí.

Záväzné prihlášky treba poslať najneskôr do 10. mája 2004 na adresu: Mestské kultúrne stredisko, ul. Čsl. armády 957, 028 01 Trstená, Slovacia. Fax Mestského úradu v Trstenej: 0042143/5310125.

O podrobnejšie informácie možno požiadať aj telefonickej pod číslom: 0042143/5392276

Súťaží sa v slovenskom jazyku. Prednášané texty si recitátori vyberajú volne zo slovenskej a svetovej duchovnej poézie a prózy.

Lubomír Fedorák
riaditeľ

I. CHALUPEC MINISTROM

Mnohí čitatelia si iste pamätajú bývalého šéfredaktora Života Adama Chalupca, ktorý viedol náš časopis vyše tridsať rokov. Mal syna Igora, veľmi schopného chlapca, ktorý sa podľa otcovho príkladu taktiež zapísal do nášho Spolku. Študoval ekonomickej vedy a absolvoval v tomto odbore niekoľko zahraničných stáží, o.i. v Spojených štátach. Prednedávnom sme sa dozvedeli, že vysoké odborné znalosti Igora Chalupca docenila aj

XIII. DILONGOVA TRSTENÁ

4. júna 2004 (piatok) sa v oravskom mestečku Trstená bude konať XIII. ročník celoslovenskej recitačnej súťaže *Dilongova Trstená*. Uskutočňuje sa na počesť trstenského rodáka, básnika a prozaika Rudolfa Dilonga.

Súťaž, ktorej sa môže zúčastniť aj krajanská mládež z Oravy a Spiša, sa uskutoční v jednom dni v zariadeniach Mestského kultúrneho strediska v Trstenej, Mestského úradu v Trstenej a Základnej škole Rudolfa Dilonga v Trstenej. Súťaží sa v slovenskom jazyku. Prednášané texty si recitátori vyberajú volne zo slovenskej a svetovej duchovnej poézie a prózy.

poľská vláda a povolala ho za námestníka ministra financií PR. Aj keď s istým oneskorením srdečne gratuluje.

Redakcia

ZA VYSOKÚ ŠKOLU TREBA PLATIŤ

Na Slovensku sa už viac rokov diskutuje o platení za vysokoškolské štúdiá. Od septembra t. r. sa to stane skutočnosťou. Národná rada SR totiž schválila zákon o platení za štúdium na vysokej škole. Podľa tohto zákona si výšku poplatkov stanoví zvlášť každá vysoká škola či fakulta. Minimálne však pôjde o 3600 a maximálne o 21 900 korún za rok štúdia.

Takýto osud čaká možno aj poľských študentov, pretože aj tu sa uvažuje o platení za štúdium na vysokej škole. Zatiaľ v tejto veci ešte neboli schválený zákon. (ak)

ZIMNÝ VÝLET V PODSRNÍ

Riaditeľka Základnej školy v Podsrní Danuta Siarka a veliteľ miestneho hasičského zboru Józef Bachula usporiadali 15. 2. t. r. za spoluúčasti Emila Zubrického peknú vychádzku na sánkach (kulig) z Podsrnia do Bukoviny. Zúčastnila sa jej väčšia skupina detí, mládeže a dospelých. Po príchode do Bukoviny sa účastníci výletu zastavili na kraji lesa, kde si zapálili vatru, opekali klobásky a milo sa zabavili. Domov sa vrácali vo výbornej nálade a s príslubom, že takéto podujatia budú usporadúvať častejšie. (jš)

Na štarte „kuligu“ v Podsrní

KONGRES

V dňoch 9. – 11. marca sa konal vo Varšave I. kongres školského a pedagogického vydavateľstva. Stretli sa na ňom autori školských kníh (učebníč, cvičebníc, pomocných zošítov) medzi nimi aj naši - Anna Krištofeková, Žofia Bogačíková a Žofia Chalupková, ktoré si vypočuli viaceré prednášky spojené s touto tematikou. Počas diskusie sa hovorilo aj o dnešnej situácii v školstve, o efektívnosti vyučovania a o úlohe, ktoré by mali učebnice spĺňať vo vyučovacom procese. (ak)

OSCARY '2004

29. februára t. r. sa v hollywoodskom Kodak Theatre uskutočnila slávnostná ceremonia z 76. ročníka udeľovania Oscarov najlepším filmom a ich tvorcov. Zlatú sošku Oscara v kategórii najlepší film roka získal po prvýkrát film fantasy PÁN PRSTEŇOV: NÁVRAT KRÁĽA v režii Petera JACKSONA. Film získal až 11 zlatých sošiek, čím vytvoril rekord veľkofilmov Titanic a Ben Hur. Oscar za najlepšiu režiu dostal Peter JACKSON (Návrat kráľa), za najlepší mužský herecký výkon v hlavnej úlohe Sean PENN (Tajomná rieka) a za najlepší ženský herecký výkon v hlavnej úlohe Charlize THERONOVÁ (Monster).

Dalšie Oscary získali: za najlepší mužský herecký výkon vo vedľajšej úlohe: Tim ROBBINS (Tajomná rieka); za najlepší ženský herecký výkon vo vedľajšej úlohe: Renee ZELLWEGEROVÁ (Návrat do Cold Mountain); za najlepší pôvodný scenár: Sofia COPPOLOVÁ (Stratení v preklade); za najlepší adaptovaný scenár: Fran WALSHOVÁ, Philippa BOYENSOVÁ a Peter JACKSON (Návrat kráľa); za najlepšiu výpravu: Grant MAJOR, Dan HENNAH, Alan LEE (Návrat kráľa); za najlepšiu kameru: Russell BOYD (Master & Commander, Na opačnom konci sveta); za najlepšie kostýmy: Ngila DICKSONOVÁ a Richard TAYLOR (Návrat kráľa); za najlepší strih: Jamie SELKIRK (Návrat kráľa); za najlepší make-up: Richard TAYLOR a Peter KING (Návrat kráľa); za najlepšiu filmovú hudbu: Howard SHORE (z

filmu Pán prsteňov: Návrat kráľa); za najlepšiu filmovú pieseň: Fran WALSHOVÁ, Howard SHORE, Annie LENNOXOVÁ - Into The West (Návrat kráľa); za najlepší zvuk: Christopher BOYES, Michael SEMANICK, Michael HEDGES a Hammond PEEK (Návrat kráľa); za najlepší zvukový strih: Richard KING (Master & Commander, Na opačnom konci sveta); za najlepšie vizuálne efekty: Jim RYGIEL, Joe LETTERI, Randall William COOK a Alex FUNKE (Návrat kráľa); za najlepší dlhometrážny dokumentárny film: Hmla vojny - The Fog of War (Errol MORRIS, Michael WILLIAMS); za najlepší krátkometrážny dokumentárny film: Srdce Černobyľu - Chernobyl Heart (Maryann DE LEONOVÁ); za najlepší krátky hraný film: Dvaja vojaci - Two Soldiers (Aaron SCHNEIDER, Andrew J. SACKS); za najlepší neanglicky hovorený film: Invázia barbarov (Denys ARCANDE, Kanada); za najlepší animovaný film: Hľadá sa Nemo (Andrew STANTON); za najlepší krátky animovaný film: Harvie Krumpet (Adam ELIOT).

Cestného Oscara za celoživotné dielo dostal 81-ročný režisér a scenárista Blake EDWARDS, ktorý sa preslávil sériou filmov o Ružovom panterovi a ďalšími výbornými filmami (Večierok, Viktor/Viktória, Raňajky u Tiffanyho, Schôdzka naslepo). (pk)

NÁRODNÁ PÚŤ SLOVÁKOV

Pri príležitosti sviatku sv. Cyrila a Metoda sa v dňoch 13. – 15. februára 2004 konala národná ďakovná púť Slovákov do Ríma, ktoréj sa zúčastnilo približne 4 tisíc slovenských pútnikov. Hlavným bodom programu bola svätá omša 14. februára v Bazilike sv. Petra vo Vatikáne, ktorú celebroval kardinál Jozef Tomko. Vzápäť v Aule Pavla VI. prijal pútnikov pápež Ján Pavol II. Podobná púť sa uskutočnila aj po predchádzajúcich dvoch návštevách Svätého Otca na Slovensku.

Národná púť bola prejavom vďakysvätému Otcovi za jeho návštevu na Slovensku. Poskytla priestor zamyslieť sa nad jej posolstvom a výzvami, ktoré odzneli počas návštevy. V tom istom čase bola v Ríme sprístupnená výstava s názvom *Svätý Otec na Slovensku – tri návštevy Jána Pavla II. očami slovenských fotografov*. (ak)

SVETOVÝ FESTIVAL SLOVENSKEJ MLÁDEŽE

Matica slovenská (MS) vyhlásila rok 2004 za Rok slovenského sveta, v rámci

ČITATELIA – REDAKCIA

ktorého usporiadala viaceré podujatia. Jedným z nich bude festival slovenskej mládeže, ktorý sa stal peknou tradíciou. Doteraz sa uskutočnili už štyri takéto festivaly v rokoch 1992, 1995, 1998, 2001. V tomto roku sa festival bude konať v dňoch 5. až 10. júla v Žiline a jej okolí, odkiaľ sa uskutočnia viačeré výlety do rôznych oblastí Slovenska.

Hlavným cieľom stretnutia slovenskej mládeže celého sveta je prehľbenie slovensko-slovenskej spolupatričnosti, manifestácia umeleckých a tvorivých aktivít, nadviazanie nových kontaktov, spoznávanie Slovenska, slovenčiny, návštevy starej vlasti v duchu nasledovných témy:

- Slováci vo svete a ich pôvodná vlast,
- Slovensko a Európa,
- Identita a integrita,
- Zachovanie a šírenie kultúrneho dedičstva našich predkov.

Tomu budú slúžiť umelecké, výchovné spoločenské, športové, relaxačné, duchovné aktivity, spojené s Dňami zahraničných Slovákov a Staromestskými slávnosťami v Žiline. Bude to príležitosť pre Slovákov zo všetkých strán sveta podeliť sa o svoje skúsenosti a dozvedieť sa, ako a kde sa tradujú slovenské tradície. (ak)

ZVÍŤAZILI BÝVALÍ REPREZENTANTI

Ministerstvo zahraničných vecí SR usporiadalo v Bratislave už 5. ročník halového futbalového turnaja o Pohár ministra Eduarda Kukana. V doteraz najsilnejšie obsadenom podujatí zvíťazil kolektív bývalých reprezentantov Česko-Slovenska i samostatnej SR. V jeho dresu sa na turnaji predstavili o.i. Jozef Adamec (jediný futbalista v histórii svetového futbalu, ktorý strelil v jednom zápase Brazílie tri góly), Ladislav Petráš (účastník MS v Mexiku 1970), či Ladislav Jurkemik a Dušan Gallis (majstri Európy v Belehrade 1976), ktorí potvrdili, že ani pribúdajúce rôčky neodobrali nič z ich športového kumštu. Druhé miesto obsadilo družstvo Slovenského olympijského výboru a bronzovú priečku zástupcovia usporia-

Bývalí reprezentanti – víťazi turnaja

dajúceho MZV SR s kapitánom – ministrom Eduardom Kukanom, ktorí v napínavom súboji zdolali kolektív zahraničných diplomátov, akreditovaných na Slovensku. Ako potvrdil zástupca organizačného výboru turnaja Milan Novotný, rezort slovenskej diplomacie chce v organizovaní tohto podujatia, ktoré umožňuje nadväzovanie neformálnych kontaktov, pokračovať aj v budúcnosti. (MD)

ODIŠLI OD NÁS

Dňa 30. januára 2004 zomrel v Čiernej Hore od Tribša vo veku 84 rokov krajan

VALENT KIKLA

Zosnulý bol dlhoročným členom nášho Spolku a stálym predplatiteľom a čitateľom Života. Odišiel od nás dobrý človek, vzorný krajan, starostlivý manžel, otec, dedo a pradedo. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme úprimnú sústrast.

MS SSP v Čiernej Hore od Tribša

* * *

Dňa 1. februára 2004 zomrela v Podvilku vo veku 59 rokov krajanka

TERÉZIA PIERONKOVÁ

Zosnulá bola členkou nášho Spolku a dlhoročnou čitatelkou Života. Odišla od nás dobrá krajanica, starostlivá manželka, matka a babička. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulej vyjadrujeme hlbokú sústrast.

MS SSP v Podvilku

* * *

Dňa 21. februára 2004 zomrela v Jurgove vo veku 91 rokov krajanka

MÁRIA VOJTAŠOVÁ

Zosnulá bola členkou Miestnej skupiny SSP v Jurgove od jej založenia a dlhoročnou čitatelkou Života. Odišla od nás vzorná krajanica, starostlivá manželka, matka, babička a prababička. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulej vyjadrujeme úprimnú sústrast.

MS SSP v Jurgove

* * *

Dňa 27. februára 2004 zomrel v Krempachoch vo veku 63 rokov krajan

JÁN PACIGA

Zosnulý, povolaním učiteľ, bol absolventom slovenského lýcea v Jablonke,

dlhoročným aktívnym členom nášho Spolku a čitatelom Života. Učil v Ochotníci Górnnej, Odrowážu, kde bol 26 rokov riaditeľom školy. Odišiel od nás dobrý krajan, starostlivý manžel a otec, brat, starý otec. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme úprimnú sústrast.

MS SSP v Krempachoch

* * *

Dňa 7. marca 2004 zomrel v Harkabuze vo veku 68 rokov krajan

CZESŁAW TWARDOŚZ

Zosnulý bol členom nášho Spolku a dlhoročným čitatelom Života. Odišiel od nás dobrý krajan, starostlivý manžel, otec a starý otec. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme hlbokú sústrast.

MS SSP v Harkabuze

Z KALENDÁRA NA APRÍL

Záhradkári

Je to mesiac, v ktorom záhradkári majú už hodne práce pri výsadbe zeleniny. V podhorškých podmienkach je ešte príliš chladno, preto s výsadbou na hriadky musíme počkať do konca mesiaca, najmä do mája. Teraz len pokračujeme v príprave priesad v pareniskách buď teplých fólioovníkoch. Kto však chce mať skoré zemiaky, môže koncom mesiaca za priaznivého počasia vysadiť predklíčené zemiaky do sponu $0,40 \times 0,60$ m a do hĺbky 50-80 mm. Ich zber môžeme urýchliť, ak pôdu prikryjeme čierrou fóliou, čím zároveň chránime kultúru pred prípadnými mrázikmi. Za priaznivého počasia môžeme koncom mesiaca začať so sejbou koreňovej zeleniny, potom strukovín a nakońiec hlúbovej zeleniny, teda o.i. redkovky, petržlenu, mrkví, zeleru, cibule, hrášku, fazule, šalátu, uhoriek a kapustovín. Okrem vhodného termínu je dôležitá aj správna hĺbka a hustota sejby. Všeobecne platí zásada: čím drobnejšie semeno, tým plynkejšia sejba.

Ovocinári

Apríl je najvhodnejší mesiac na štěpenie a preštepovanie stromov, najmä jadrovín. Používame iba zdravé vrúbky, „uspané“, narezané v zime zo zdravých stromov. Preštepovanie treba začať vtedy, keď podpnič je v plnej miazge, čiže keď zreteľne pučí. Na druhej strane vrúbky pri štěpení maju byť vo vegetačnom pokoji (nevypučané), čiže zaostávajú za podpničom asi 12-14 dní. Preštepené a ostatné stromy a kry treba teraz – po základnom jesennom bud predjarnom hnojení – prihnojiť dusíkatými hnojivami (napr. zákvason z trusu, liadkom, močovinou alebo hnojovkou) v množstve 30-50 dkg čistého dusíka na 1 ár. Nezabúdajme ani na ochranu rozkvitnutých stromov a krov pred neskorými jarnými mrázikmi. Preto pri poklese teploty pod nulu v noci treba stromy chrániť buďto zadymovaním alebo umelým daždom. Krátko pred kvitnutím sú veľmi účelné postreky proti škodcom a chorobám – obalovačom, molom, kvetovkám, múčnatke či chlastavítosti.

Chovatelia

S príchodom jari je účelné podávať hydine a zvieratám zelený krm, ktorý obsahuje nielen vitamíny a provitamíny, ale aj

hlavné výživné látky, ako tuky, cukry, bielkoviny a minerálne látky, ktoré priznivo pôsobia na trávenie, najmä zásluhou enzymov. Môže to byť o.i. mladá tráva, dateloviny, ba aj niektoré druhy buriny. K najlepším patrí mladá žihľava, ktorá okrem vhodnej výživnej hodnoty má vynikajúce zdravotno-ochranné účinky. Obsahuje rastový faktor, množstvo karoténu a vhodný pomer minerálnych látok, preto sa zvlášť hodí najmä pre mladú hydinu, kuriatka či húsatá. Zelený krm sa hydine podáva len čerstvý a len tolko, kolko stihne spotrebovať za hodinu. V apríli ešte pokračuje lihanutie, najmä kurčiat, ktoré si vyžadujú veľkú pozornosť, teda okrem vhodného kŕmenia najmä teplo. Ak niekto má dostatok chovných priestorov, mal by každý druh hydiny chovať osve a mládatá oddelene od dospelej hydiny, čím sa v prípade vypuknutia choroby vyhneme hromadnému hynutiu hydiny.

Včelári

Apríl, najmä koniec mesiaca, prináša včelárovi radosť, ale aj problémy. Radosť preto, že začína pribúdať včelej paše, najmä peľovej. Po rakyte a vŕbach začnú kvitnúť ríbezle, egreš, čerešňa, vtáčia, ovocné stromy a neskôr i lúčne rastliny, napr. púpava.

Po včelstve už prúdi čulý život. Znáška pelu a teplejšie počasie vplyvajú na plodovanie včel-

stva. Postupne sa liahne čoraz viac jarných včiel, kým na druhej strane hromadne vypadávajú včely jesennej generácie. Napriek tomu hmotnosť včelstva postupne narastá a začína sa prejavovať i stavbný pud. Včelár musí teraz svojimi zásahmi eliminovať negatívne vplyvy vrtkavého počasia, a na druhej strane citlivu reagovať na všetky prejavy rovijajúceho sa včelstva. Teda utepliť úle, aby sa nezabrdilo plodovanie a súčasne dbať o zásoby, ktorých spotreba je v tomto období dosť veľká. Nesmú klesnúť pod 3 kg. Mali by sme vedieť, že včely, ktoré sa vyuvinú z nedostatočne vyzivovaných larev, žijú len krátko, nie sú odolné a sú náchylné na rôzne choroby. (js)

Zbierame bylinky

Našou dnešnou liečivou rastlinou bude LIGURČEK LEKÁRSKY (lat. *Levisticum officinale* Koch). Je to rastlina vysoká 1-2 m, pôvodom z južnej Európy. Obľubuje vlhké, dobre humózne pôdy. Má pozdĺžne, perovitozložené listy a bledožlté okolíkaté kvety.

Ligurček obsahuje najmä silicu, ligistikový laktón, alfa-terpineol, cineol, organické kyseliny, živicu, škrob a cukry. Na liečebné účely sa zbiera najmä koreň vykopávaný spolu s podzemkom. Možno ho sušiť (rozrezaný) na vzdúnom zatielenom mieste v teplote do 35 st. C. Má korenistý pach a ostrú horkú chuť. Občas sa zbiera aj vŕaf a plody, ktoré treba tiež sušiť.

Ligurčekový koreň sa používa ako inhaláčny prostriedok pri zápaloch ústnej dutiny a horných dýchacích ciest a aj ako močopudný prostriedok na odstránenie opuchlín nôh a pod. Má aj hormonálny účinok, čiže ovplyvňuje činnosť žľaz s vnútornou sekreciou. Niektorí ho odporúčajú aj ako prostriedok proti nadúvaniu a vetrom, najmä u starších ľudí. Ludová medicína ho s obľubou využíva ako prostriedok na zlepšenie chuti, u žien na vyvolanie menštruačie a napokon na posilnenie pri celkovej vyčerpanosti. Okrem toho sa odporúča pri žlčníkových ťažkostiah, pri chorobách močového mechúra a obličiek, pri ochoreniach pečene a sleziny, pri reumatizme a zahlienení dýchacích ciest, pri nadmernom potení, nervovej vyčerpanosti, hysterii, kym zvonka na obklady pri liečení zle sa hojacích rán. Dávkuje sa zvyčajne jedna až jedna a pol lyžičky ligurčeka na pohár horúceho záparu denne. Ak používame ligurček v práškovom stave, stačí zobrať na hrot noža a užívať trikrát denne pred jedlom. (js)

MLADÝM – MLADŠÍM – NAJMLADŠÍM

DANIEL HEVIER

POSCHODOVÝ KLOBÚK

Ja mám klobúk veľký ako dom, dávam si ho dolu zeriavom.

Môj klobúk má dvanásť poschodí.
Zišiel by sa výťah, ale nechodí.
Navrchu je strecha s anténou,
Pod ňou veľká požičovňa snov.
Predávajú sa tu páryk,
Zmrzlina.
Chodí na ne jedna vrabčia rodina.
Býva tu aj jeden slávny kráľ,
a básnik, čo chodí na futbal.
Na jednom poschodí žije slon,
na inom zas šašo s trombónom.

No a celkom na prízemí býva moja dobrá hlava,
Je to ináč slušná hlava, iba trochu vymýšlavá.

DANIEL HEVIER

AKO LEA

NAĽAKALA LEVA

Malá Lea je čertovsky odvážne dievča. Neboji sa ničoho na svete. Ba možno predsa len: zubárskej vrtačky, gramatického diktátu a šampónu, ktorý tak štipe v očiach. Ale už naozaj ničoho iného. Nečudo teda, že keď raz stretla v parku leva, vôbec sa ho nezľakla.

Možno sa to u vás nestáva každý deň, že stretnete v parku leva, ale v našom meste sa stávajú oveľa čudnejšie veci. Napríklad... ale nezdržujme, o tom potom.

Teda ten lev číhal na podstavci asi pol metra nad Leou a chystal sa na skok. Papulu mal otvorenú a nozdry sa mu chveli od nedochákovosti.

Lea ho zdrapla za koniec chvosta a zarevala mu do ucha:

- Už sa prac! Do Levoče alebo do Levíc či do Levári! Lebo ťa zlepím leukoplastom a oblejem voňavkou z levandule. Nik ti už neuverí, že si lev, pretože budeš voňať ako zamilovaná slečna!

Lev stiahol chvost a od ľaku načisto skamenel. Ak neveríte, prídeť sa pozrieť do nášho parku. Ešte je tam.

Kamenný lev na kamennom podstavci.

(Z knihy: Sliacky, O.: Studnička. Čítanka pre 2. Ročník základných škôl. SPN, Bratislava 1998)

SPIEVAJ SI, SLÁVIČKU

Lento

([Redakcia, 1880])

Travička zelená, kade ja chodievam,
lebo ju ja často slzami polievam.

Ústa mi spievajú, oči sa mi smejú,
ale od srdiečka slzy sa mi lejú.

Nebudem veselá, ani nemôžem byť,
šuhaj ma zanechal, čo ma počal lúbiť.

Tak sme sa, šuhajko, my dva rozleteli,
jako tie holuby, keď medzi ne strelí.

FRANTIŠEK ROJČEK

ROZTOPAŠNÉ ZNAMIENKA

Delené! Krát! Mínus! Plus!
Poihrať sa s nimi skús!

DELENÉ vždy všetko delí.
Strať sa, ak chceš ostať celý.

MÍNUS sledi, čo by vzalo.
Všetkého je zrazu málo!

PLUS dokopy všetko spojí.
O chvíľu sme všetci svoji!

KRÁT to všetko vynásobí,
skrátka, myslí na zásoby!

DELENÉ to opäť krája –
z jedného sú zrazu traja!

MÍNUS stále všetko kradne,
a zase sme všetci na dne!

PLUS sa blíži... Aké šťastie!
Všetko opäť rýchlo rastie!

KRÁT bez veľkých slov a rečí
bez problémov všetko zväčší...

Delené! Krát! Mínus! Plus!
Poihrať sa s nimi skús!

VESELO SO ŽIVOTOM

- Požičaj mi päť korún na metro!
- Nemôžem, mám len pästovku.
- To je tiež dobré, pôjdem taxíkom.

- Počuj chlapček. Choď ďalej od tej klietky a nedráždi leva!
- Dobre, ujo strážnik. Ale vôbec sa nemusíte báť. Nič mu nesprávim.

Príde trpaslík na pumpu a hovorí:

- Prosím si 2 kvapky benzínu a 1 kvapku oleja.
- Počúvaj, a prdnúť do gúm by si nechcel?

- Prosím si dva razy TIC TAC.
- Nech sa páči, ale vyslovuje sa to TIK-TAK.
- Ale dajte pocoj!

MARTA BENČAŤOVÁ VEĽKONOČNÁ

Hopká zajko do lesa,
pod fúziky smeje sa.
Usmieva sa, no vie na čom,
nesie dary polievačom.

Darčeky sú z
čokolády,
a tú deti
majú rady.
Za šibačku,
polievačku
Možno
pridá
malú
hračku.

MAĽUJTE S NAMI

Milé deti, mačička Janka peče koláčiky, lebo pozvala kamarátky na oslavu. Vašou úlohou je obrázok pekne vyfarbiť a zaslať na adresu redakcie. Najkrajšie obrázky odmeníme slovenskými kníhami. Z posledných prác sme vyžrebovali Katarínu Braviakovú z Novej Belej a Annu Butasovú z Jurgova.

MANŽELSTVO – PRAMEŇ ÚSPECHU

Skončila sa už zimná sezóna, preto sa na záver ešte raz vrátimo k zimnému športu, tentoraz k biatlonu, a predstavíme páru najlepších pretekárov na svete v tejto disciplíne, manželov Liv Grete a Raphaeľa POIRÉEOVCOV. Sú skutočne najlepší, čo dokazuje aj fakt, že pred niekoľkými týždňami vybojovali na biatlonových majstrovstvách sveta v Oberhofe (Nemecko) až deväť medailí, v tom 7 zlatých. Liv Grete bola prvá v šprinte, vytrvalostnom behu, štafete a v masovom behu. Naproti tomu Raphael vyhral šprint, beh na 20 km a masový beh, k čomu pridal ešte striebornú medailu vo vytrvalostnom behu a bronzovú v štafete. Sami teda získali takmer tretinu všetkých medailí, ktoré sa dalo vyhrať na tomto šampionáte.

Obaja majú po 29 rokov. Liv pochádza z Nórsku, kým Raphael je Francúz. Najzaujímavejšie je však to, že k týmto vynikajúcim výsledkom im pomohol... sobáš (v r. 2000). Pred ním boli sice známymi biatlonistami, ale nepatrili k špičke. Keď sa však zobrať, okamžite prišli úspechy. Získali prvé medaily na majstrovstvách sveta a Olympijských hráč, no a vyhrali čoraz viac pretekov o Svetový pohár. Nie div, že Raphael sa trikrát za sebou (2000-2002) stal celkovým víťazom Svetového pohára, kým Liv Grete (vlastným menom Skjelbreidová) bola v tomto súťažení dvakrát druhá (2001-2002). V januári 2003 sa im narodila dcéra Emma, preto Liv Grete pochopiteľne nemohla štartovať. Aj Raphael v tom čase prežíval ľahšiu krízu, takže v celkovej klasifikácii Svetového pohára skončil až na 4. mieste.

Keď maličká Emma začala robiť prvé krôčiky, rodičia našli pre ňu pestúnsku a sami sa zostra pustili do tréningu. Museli sa veľmi ponáhlať, lebo do majstrovstiev sveta v Oberhofe ostalo len niekoľko mesiacov. Naštastie forma sa rýchlo vrátila, a to skutočne vysoká forma, keďže počas prípravy štartovali aj v cykle pretekov o Svetový pohár a čoraz častejšie vyhrali, podobne ako neskôr na šampionáte, o čom sme už spomínali. Počas majstrovstiev Liv Grete, ktorá nadalej reprezentuje Nórsko, bývala s manželom a dcérou Emme (vzali ju

totiž so sebou) v jednom hoteli s celým francúzskym družstvom. Každý deň ráno varila dcérku kašičku a potom išla na trať majstrovstiev, kde zakaždým vybehala zlato. Kým štartovala, o Emmu sa staral Raphael. Potom opäť, Raphael bojoval o zlato a ona sedela pri dcére. Tak bolo po celý šampionát. – Nemohla by som ju nechať vyše dva týždne s pestúnkou, - povedala. - Musela som ju vziať so sebou, lebo ináč by som sa nemohla sústrediť na športe. Manžel mi veľmi pomohol...

A čo on na to? Neveľa hovoril, ale keď v posledný deň šampionátu zišiel z najvyššieho pódia, odovzdal manželke trochu oneskorený valentínskoy darček – veľkú kyticu kvetov.

Keď neštartujú, bývajú trochu vo Francúzsku a trochu v Nórsku. Sú zámožným párom. Raphael zarába ročne vyše 150 tisíc eur a Liv vyše 100 tisíc, nehovoriač o príjmoch za reklamy. Majú úplne odlišné záľuby. On zabožňuje jazdu na motocykli a majstrovanie, kým ona vylihanie v posteli a pozerať filmov. Mali však podobné sny. On chcel byť hasičom, kým ona vodičom nákladného auta. Na otázku, čo im zlepšuje náladu, odpovedajú svorne: byť a byť spolu.

J. Š.

KRÁTKO Z ORAVY

V lýceu v Jablonke sa nedávno konala zaujímavá výstava výtvarných prác tamojších študentov, na ktorej sme našli aj obrazy žiakov učiacich sa slovenský jazyk - Rafala Zgamu (na snímke) a Silvie Litviakovej.

* * *

V apríli (11. 4.) uplynulo 10 rokov od úmrtia odbojára Andreja Kuceka z Veľkej Lipnice-Privarovky a onedlho si pripomenie-

me nedožité 85. výročie narodenia krajanu Eugena Kotta z Dolnej Zubrince, ktorý zomrel 10. mája 1989. Čest ich pamiatke!

* * *

V ZŠ v Pekelníku sa pri priležitosti osláv patróna školy Kornela Makuszyńskiego konala športovo-zábavná súťaž „Bav sa s Koziolkom-Matolkom“. Žiaci z 13 družstiev, ktorí prišli z dvanásťich ZŠ v gmine Czarny Dunajec, súťažili v šiestich športových di-

sciplínach. Pohár riaditeľky školy M. Bogaczovej napokon získali žiaci z Ratulowa, pred družstvami Pekelník 1 a Podczerwone.

* * *

V Podvlnku sme videli sprievod žiakov zo ZŠ č. 2 (na snímke), idúcich s figurinami Morien k pobližkemu potoku, kde ich vhodili do vody, rozlúčili sa so zimou a privítali túžobne očakávanú jar.

Text a foto: PETER KOLLÁRIK

CHLAPČENSKÝ PULÓVRIK

Veľkosť: 3 – 4 roky;

Materiál: 200 g čiernej, po 30 g bielej a melírovanéj šedej vlny (100 % akryl);

Ihlice: č. 3,5 a č. 4, okrúhla ihlica č. 3,5;

Skúšobná vzorka pre hl. džerzej: 10 x 10 cm = 16 očiek x 21 riadkov;

Vzory: vzor 1/1 – líce: striedať 1 hladké a 1 obrátené očko; **rub:** ako sa očká javia;

hladký (hl.) džerzej – líce: hladké očká; **rub:** obrátené očká.

Vzor č. 1, č. 2 a č. 3 – podľa nákresov (na nákresoch sú lícne aj rubové riadky).

Predný diel: Začneme čierrou vlnou na ihliciach č. 3,5 na 58 očiek a 6 cm upletieme vzorom 1/1. V poslednom riadku (r.) patentu rovnomerne pribierieme 7 očiek. Pokračujeme na ihliciach č. 4 hl. džersejom a pletieme nasledovne: 2 r. čierrou vlnou, vzor č. 1, 3 r. čierrou vlnou, vzor č. 2, 3 r. čierrou vlnou, vzor č. 3, dalej do ukončenia dielu čierrou vlnou, po 2 r. uberieme na priekrňsk stredných 11 očiek a po oboch stranach 1 x 4, 1 x 2, 1 x 1 očko. Upletieme ešte 8 r. rovno a ukončíme.

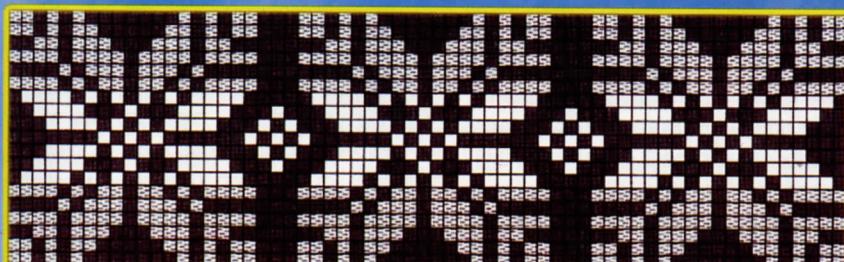
Zadný diel: Pletieme ako predný. Na priekrňsk uberieme o 3 cm vyšie stredných 11 očiek a po stranach 1 x 4, 1 x 3 očká. Ukončíme vo výške predného dielu.

Rukávy: Začneme čierrou vlnou na ihliciach č. 3,5 na 30 očiek a 4 cm upletieme vzorom 1/1. V poslednom r. patentu rovnomerne pribierieme 5 očiek. Pokračujeme na ihliciach č. 4 hl. džersejom, upletieme 2 r. čierrou vlnou, prvých 16 r. vzoru č. 1 a dalej do ukončenia rukáva vo výške 29 cm opakuje riadky 17 až 30. Na rozšírenie rukáva pribierieme po oboch stranach v každom 5. riadku 10 x 1 očko.

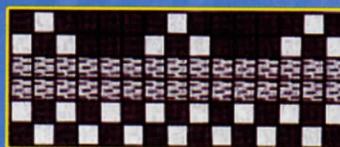
Zostavenie: Diely zošijeme. Na okrúhu ihlicu naberieme okolo priekrňka 68 očiek, čierrou vlnou vzorom 1/1 upletieme 7 cm a ukončíme. Pás prehneme polovicou do vnútra a pripojíme.

(Podla: Ručné práce, č. 2/2003)

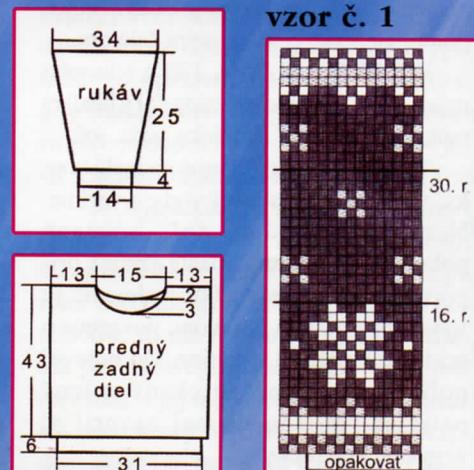
vzor č. 2

vzor č. 3

vzor č. 1

ČO NA OBED?

VELKONOČNÝ ŠPIKOVANÝ MORIAK. 1 moriak, 80 g údenej slaliny, 20 g masti, voda, soľ.

Očisteného moriaka vypitveme a umyjeme. Prisia a stehná popreťahujeme prúžkami údenej slaliny, znútra i zvonka ho posolíme, dáme na pekáč s masťou, podlejeme vodou a pečieme. Pri pečení podlievame moriaka vlastnou šťavou a občas prilejeme horúcej vody. Po upečení pokrájame a podávame s opekanými zemiakmi a šalátom alebo s dusenou ryžou a kompotom.

Moriaka možno aj plniť napr. žemľovou plnkou, do ktorej dáme: uvarené a zomleté vnútornosti, 4-5 vopred namočených a vytlačených žemlí, 2 vajcia, 50 g masla, mleté čierne korenie, zelený petržlen, soľ. Moriaka s plnkou nešpikujeme slalinou.

VIEDENSKÉ TELACIE REZNE. 4 telacie rezne zo stehna, 20 g hladkej múky, 1 vajce, 100 g strúhanky, 100 g masti alebo oleja, 30 g masla, soľ.

Rezne jemne naklepeme, osušíme v čistej utierke a trocha osolíme. Potom ich obalíme hladkou múkou, rozšľahaným vajcom a preosiatou strúhankou. Na rozpálenej masti alebo oleji ich z oboch strán prudko vyprážime do červena a potom na miernejšom ohni pomaly do vyprážame. Mäkké vyprážené rezne necháme odkvapkať a na koniec ich potrieme rozpáleným maslom. Podávame so zemiakovou kašou a s brusnicovým kompotom alebo so zemiakovým šalátom.

POLIEVKA RAGÚ. 120 g telacieho mäsa, 150 g miešanej zeleniny, 20 g hladkej múky, 30 g masti, 2 dl mlieka, voda, soľ.

Telacie mäso pokrájame na malé kocky, vložíme do studenej vody a varíme. Neskôr pridáme soľ, očistenú pokrájanú zeleninu. Z masla a múky pripravíme ružovú záprážku, zalejeme ju vývarom z mäsa a mliekom, povaříme a pridáme k mäsu a zelenine. Do hotovej polievky pridáme posekaný zelený petržlen. Možno do nej zavariť aj žemľové knedlíčky.

ŠALÁTY

ŠALÁT Z KYSLEJ KAPUSTY. 600 g kyslej kapusty, 100 g cibule, 20 g údenej slaliny, 20 g cukru, voda, soľ, ocot.

Vriacu vodu s octom, soľou a cukrom vylejeme na kapustu zmiešanú s pokrájanou cibuľou. Prikryjeme ju a necháme vychladnúť. Potom ju ešte raz premiešame a polejeme rozpráženou údenou slaninou pokrájanou na kocky. Cibuľu môžeme pridať aj po sparení kapusty, avšak sparená je chutnejšia.

PRÍVARKY

FAZULOVÝ PRÍVAROK. 250 g suchej fazule, 40 g masti, 40 g hladkej múky, 20 g cibule, 2 dl mlieka, voda, soľ, ocot, červená paprika, bobkový list.

Prebratú fazuľu umyjeme a namočíme na deň do vody. Pridáme knej bobkový list, podľa potreby ešte prilejeme vodu a varíme. Z masti a múky pripravíme červenú záprážku, pridáme knej postrúhanú cibuľu, červenú papriku, popražíme, zalejeme vodou a povaříme. Prilejeme k uvarenej fazuli, osolíme, okyslíme, pridáme mlieko a podľa chuti aj rozotretý cesnak.

MÚČNIKY

VELKONOČNÝ KOLÁČ. 400 g polohrubej múky, 80 g práškového cukru, citronová kôra, trošku soli, 100 g masla alebo rastlinného tuku, 50 g ošúpaných mandľí, 80 g hrozienok, 1 dl mlieka. *K a s o k:* 1,25 dl mlieka, 30 g droždia, 10 g práškového cukru, 60 g polohrubej múky.

Z mlieka, droždia, cukru a múky si pripravíme kvások, ktorý necháme nakysnúť na teplom mieste. V predhriatej múke rozmiešame soľ, cukor, postrúhanú citrónovú kôru, žltky a roztopené vlažné maslo alebo tuk, pridáme nakysnutý kvások i mlieko a vypracujeme hladké cesto. Nakoniec pridáme nadrobno posekané ošúpané mandle a opláchnuté hrozienka, cesto ešte premiesime a necháme vykysnúť na teplom mieste. Vykysnuté vyklopíme na pomúčenú dosku, vyvalíkáme z neho okrúhly bochník, uložíme ho na vymostený plech a ešte necháme nakysnúť. Potom nožom navrchu nakrojíme zhruba 2 cm hlboký kríž, koláč natrieme žltkom, posypeme na hrubo posekanými mandľami a vo vyhriatej rúre pečieme do zlatista. (jš)

WETERYNARZ

CHOROBY PRZEWOĐUD POKARMOWEGO OWIEC

Zapalenie pęcherzykowe jamy ustnej

– jest to zapalenie błony śluzowej, na której tworzą się pęcherzyki. Przyczyną może być spleśniała lub zapylona pasza. Choroba ta charakteryzuje się silnym zaczerwieniem błony śluzowej. Występuje ślinienie się a po pęknieniu pęcherzyków powstają ubytki, które w ciągu paru dni pokrywają się nowym nabłoniem. Ubytki te pędzłużają się jodo-gliceryną w stosunku 1:10.

Wzdęcie – występuje na skutek wytwarzania się gazów w żwaczku i może wystąpić równocześnie u większej ilości sztuk w stadzie. Przyczyną może być świeża trawa, młode zboże, kielkujące ziarno, przegniła pasza oraz wypasanie owiec na łąkach obfitujących w koniczynę. Wytwarzanie gazów w większej ilości odbywa się szybciej, jeżeli owce zaraz po karmieniu zostaną napijone lub jeśli zbyt łapczywie przyjmują pokarm. Schorzenie może mieć przebieg ostry – wówczas przy szybkim wytwarzaniu się gazów owce padają po kilku godzinach. Przy nieznaczonym wzdęciu następuje samowyleczenie. Wśród objawówauważa się niechęć do jedzenia, owce przyjmują pozycję zgarbioną, następuje wzdęcie brucha, szczególnie widoczne po lewej stronie. Oddech jest przeważnie przyśpieszony. Owce wzdęte stają się bojaźliwe, stękają i przewracając się giną wśród skurczów. W takich przypadkach zaleca się masowanie skóry nad wzdętym żwaczkiem, polewanie zimną wodą oraz założenie sondy. Przez sondę należy podawać środki na zahamowanie fermentacji, np. formalinę 5-10 g lub wodę wapienną ze spirytusem.

Przeladowanie żwacza – powstaje wskutek przekarmienia lub stosowania paszy ciężko strawnnej. Zwierzęta po niedostatecznym karmieniu w okresie zimowym, wypędzane na obfite pastwiska, wypasane na żytnych ścierniskach lub po zjedzeniu zbyt świeżego albo też spleśniałego pokarmu – zachorowują wśród objawów przeładowania żwacza. Niechęć do jedzenia, osowiałość, polegiwanie, stękanie, wyprążanie grzbietu z podciąganiem nóg pod siebie – to typowe objawy schod-

rzenia. W lżejszych przypadkach schorzenie po 3 dniach przechodzi. W cięższych zaś należy stosować ostrożny masaż żwacza oraz leki zapisane przez lekarza, mające za zadanie pobudzenie ruchu żwacza. Przebiecie żwacza należy stosować jedynie przy bardzo silnym wypełnieniu go gazami.

Zapalenie żołądka i jelit – przyczyną tą są tak jak i w poprzednich schorzeniach, błędy w żywieniu. Choroba ta objawia się zmniejszeniem apetytu i przeżuwaniami, błona w jamie ustnej jest sucha, pragnienie wzmożone, ściany brzucha napięte i bolesne, występuje zaparcie, temperatura ciała podwyższona, tępno słabe a oddech przyśpieszony. Po kilku dniach choroby następuje śmierć. Leczenie może przeprowadzić tylko lekarz.

Zatkanie jelit – powstaje wskutek podawania ciężko strawnej, suchej lub zanieczyszczonej paszy. W czasie choroby zwierzęta zgrzytają zębami, stają się niespokojne, wykonują niezdarne ruchy. W kale stwierdza się piasek, często krew. W leczeniu stosuje się sól glauberską 50-100 g w dużej ilości wody.

Wpochwienie jelita – jest to schorzenie powstałe wskutek wsunięcia się jednego odcinka jelita w drugi, przy czym powstaje zastój żylny. Jest to skutek bardzo silnych ruchów jelit w następstwie przeiębień (zimna woda), zmarznietej paszy oraz przy obecności pasożytów w jelitach. Wśród objawów zauważa się brak gwałtownych bółów morzyskowych. Owce leżą lub stoją bez ruchu, oglądają się na brzuch i garbią się. Wypróżnienia są słabe, często krwawe. Leczenie jest bardzo trudne, gdyż trzeba zastosować zabieg chirurgiczny, co opłaca się jedynie u wyjątkowo cennych sztuk hodowlanych.

ZAPALENIE ROGÓWKI

Przyczynami zapaleń rogówki są: skałeczenie, rany, podrażnienia środkami chemicznymi (wapno, nawozy sztuczne) oraz niektóre choroby zakaźne. Rogówka staje się mętna, oczy łzawią i są bardzo wrażliwe na światło. Zwierzę wyprowadzone na światło staje się niespokojne, nisko opuszcza głowę oraz mruży i zamiera oczy. Pierwsza pomoc polega na dokładnym przemyciu oczu roztworem kwasu bornego. Dalsze leczenie przeprowadza lekarz. Zaniedbanie leczenia na początku choroby powoduje trwałe zmętnienie rogówki i niekiedy całkowitą ślepotę, co w przypadku niektórych zwierząt stanowi dużą stratę. (js)

PRAWNIK

JAK TO BĘDZIE V UE?

Praca pielęgniarek. Pielęgniarki w Polsce nie dość, że mają kłopoty ze znalezieniem pracy, to jeszcze gdy ją mają, jest ona nisko płatna. Inaczej rzec się ma w krajach Unii Europejskiej, gdzie pielęgniarki mogą liczyć na wysokie zarobki (nawet do 6 tys. złotych). Od 1 maja br. prawo do podjęcia pracy w wybranych krajach UE będą miały pielęgniarki z wykształceniem wyższym. Te ze średnim też będą mogły podjąć pracę (choć niżej płatną). Muszą jednak wykazać się 5-letnim stażem pracy w zawodzie. Trzeba pamiętać, iż aby móc liczyć na dobrze opłacaną pracę za granicą, należy przedtem opanować język danego kraju albo język angielski.

Zwiększyony przywóz. Po 1 maja 2004 roku powracając z innego kraju Unii Europejskiej, będziemy mogli prywatnie przywieźć większe niż obecnie ilości wielu popularnych produktów. Znika limit przy przywozie perfum (dotychczas 50 ml) i wód toaletowych (250 ml). Czterokrotnie wzrasta ilość możliwych do wwiezienia papierosów (z 200 do 800 sztuk). Znacznie wzrosnie też limit prywatnego przywozu napojów spirytusowych (z 2 l do 20 l) oraz piwa (z 5 l do 110 l). Ponadto zamiast 2 l wina – jak obecnie – będziemy mogli sprowadzić prywatnie do 90 l tego trunku (z czego maksymalnie 60 l może stanowić wino musujące oraz szampan).

Materiały budowlane. Od 1 maja 2004 roku stawki podatku VAT na materiały budowlane wzrosną z 7 proc. do 22 proc. Podwyżka obejmie zarówno materiały podstawowe (gips, pustaki), wykończeniowe (okna, umywalki, glazura), jak i urządzenia techniczne (hydrofory, grzejniki). Podwyżka VAT oznacza, że np. za okno, które obecnie kosztuje 1070 zł, po 1 maja zapłacimy 1220 zł. Jeśli planujemy remont, starajmy się kupić wcześniej materiały budowlane.

Jakie produkty podróżują. Po wejściu Polski do Unii Europejskiej ceny niektórych produktów spożywczych mogą wzrosnąć. Dotyczy to np. cukru, którego cenę Unia ustaliła na poziomie prawie o 30 proc. wyższym niż u nas. Jeśli zatem

planujemy zrobienie większej ilości przetworów z dodatkiem cukru, to kupmy go więcej – na zapas. Podróżując także banany, bo Unia nakłada na nie duże cło. Mogą też wzrosnąć ceny owoców krajowych (jabłek, truskawek), które w krajach Unii są znacznie droższe niż w Polsce. Więcej zapłacimy również za mięso wołowe. Ceny papierosów będą dochodzić do poziomu unijnych stopniowo, czyli do 2008 roku. Produkty spożywcze, które na pewno potanieją, to importowane cały rok lub sezonowo owoce oraz warzywa (ogórki, pomidory, brzoskwinie). Spadną też ceny alkoholi zagranicznych.

Konta w bankach EU. Od 1 maja br. obywatele Polski będą mogli zakładać konta i rachunki bankowe w dowolnym kraju Unii Europejskiej. Obecnie wymaga to przejścia przez skomplikowaną procedurę uzyskania zgody NBP. Konto zagraniczne może być przydatne osobom, które często podróżują lub wyjeżdżają za granicę w celach zarobkowych, pobierają wynagrodzenie „do ręki” i przechowują potem pieniądze w gotówce. Według danych Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, średnie koszty prowadzenia rachunku bankowego w krajach zachodnich nie są wyższe niż w Polsce. A średnie koszty przelewów są nawet trzykrotnie niższe. W bankach niektórych krajów (np. Wielkiej Brytanii, Irlandii) nie pobiera się opłat za prowadzenie rachunku.

WARTO WIEDZIEĆ

- Jeżeli złożyliśmy reklamację, to w ciągu 14 dni sprzedawca powinien poinformować nas, czy została uwzględniona. Mamy także prawo dowiedzieć się o sposobie jej rozpatrzenia (czy towar zostanie wymieniony na inny, zreperowany, czy też zostaną nam zwrócone pieniądze). Przy składaniu reklamacji sprzedawca może domagać się od nas oryginalnego opakowania tylko wówczas, gdy stanowi ono integralną część towaru (np. pudełko do gry planszowej – jeśli jest na nim narysowana plansza).

- Jeśli jesteśmy bezrobotni, nie otrzymujemy zasiłku, nie dorabiamy (bo np. utrzymuje nas rodzina) i w ciągu całego roku 2003 nie uzyskaliśmy żadnych dochodów, to nie musimy składać zeznania podatkowego. Jeżeli taka osoba jest mężatką, a jej małżeństwo trwało ponad rok podatkowy, to rozlicza się ona z urzędem skarbowym razem z mężem. (js)

HVIEZDY O NÁS

BÝK (21.4.-20.5.)

Veľmi si ceniš peniaze a robíš všetko pre zlepšenie svojho blahobytu. Spoloční sa na svoju intuiciu a šťastie, ktoré fa málokedy sklamalo. Aj teraz ti pomôže. Zažiješ sentimentálnu príhodu, ktorá však neohrozí tvoje manželstvo. Vyhýbaj sa širokemu gestu.

BLÍŽENCI (21.5.-21.6.)

Nebudť taký prchký. Využívajú to iní, čo chcú, aby si bol nástrojom v ich rukách. Máš v sebe veľkú priebojnlosť, ktorá ti môže otvoriť cestu k úspechu. Nevyhýbaj sa spoločenskému životu, tým viac, že sa v kruhu priateľov dobre cítis.

RAK (22.6.-22.7.)

Čoskoro zatúžiš po čare domova, mäkkých papučiach, teplom župane a pohodlnom foteli. Chceš mať svätý pokoj. Beda tomu, kto by ho chcel narušiť. Môže sa však stať, že zvonka k tebe preniknú správy, ktoré ťa postavia na nohy a donútia k boju.

LEV (23.7.-23.8.)

Si blahosklonný a rád ukažuješ svoje dobré srdce. Nemysli si však, že si neomylný a tvoja mienka o ľuďoch je vždy správna. Môžeš sa trpko sklamať. Nemysli si, že tí, čo ťa kritizujú, nikdy nemajú pravdu a nedovoľ, aby ťa zaslepila tvoja urazená hrdosť.

PANNA (24.8.-23.9.)

Podľa svojej povahy sa nedáš vyprovokovať k agresívnemu konaniu, hoci – a možno práve vďaka tomu – dosiahneš úspech. Tvoj pokoj a rozvaha a presná analýza situácie pomôže upevniť tvoju autoritu a postavenie v práci a získať spolupracovníkov.

VÁHY (24.9.-23.10.)

Snažíš sa podriadiť okolie svojej vôle, čo sa ti darí vďaka tvojej autorite a rozhodnosti. V práci to môže priniesť prospech a uznanie. Nesnaž sa však svoje diktáorské sklonky uplatňovať v rodinnom kruhu, lebo môžeš všetko pokaziť.

ŠKORPION (24.10.-22.11.)

Sloboda je pre ťa nadovšetko. Všetkých a všetko podozrievaš, že ťa v nej chcú obmedziť. Kto však tvoju nedôverčivosť prekoná, získa v ňe partnera, na ktorého sa môže vždy spoľahnúť. V manželstve však musíš mať značnú slobodu konania, inak udeš aj zo zlatej kletky.

STRELEC (23.11.-21.12.)

Ceniš si svoju nezávislosť, ale musíš z nej trochu poťaviť. V práci platí istá disciplína a kto ju nedodržuje, môže na to doplatiť. Nie si práve v situácii, aby si mohol riskovať zamestnanie. Napriek svojmu tažkému charakteru máš v sebe cudzísku, ktorá ti môže pomôcť.

KOZOROŽEC (22.12.-20.1.)

Urobíš všetko, aby si uskutočnil svoje ambiciozne plány. Ak hned na začiatku neurobíš nejakú chybu, podarí sa ti usmerniť vývin udalostí podľa svojho priania. Nejde ti len o peniaze, ale najmä o uznanie a upevnenie svojej autority. Ak budeš dôsledný, môžeš zájsť ďaleko.

VODNÁR (21.1.-18.2.)

Spoloční sa na svoju rozvahu a inteligenciu. Bystrá taktika a správne ocenenie situácie je najlepšou cestou, ako sa vyhnúť úskaliam. Keď získaš pre svoje plány spoľahlivého sprievodcu, na úspech nebude treba dlho čakať. Nesnaž sa však nikomu nanucovať svoj názor, každý má svoj.

RYBY (19.2.-20.3.)

Využívaš svoje vrodené kúzlo a schopnosť zjednávať si priazeň ľudí na dosiahnutie svojich cieľov. To je sice dôležité, ale nestačí. Musíš vecne dokázať, že máš pravdu a tvoje plány sú reálne. Svoj úsudok o ľuďoch neopieraj len o povrchný postreh.

BARAN (21.3.-20.4.)

Nebudť tak agresívny, hlavou mûr nepreraziš. Možnože ani nemá zmysel to, čo ťa čaká za prekážkou, ktorú sa tak úporne snažíš prekonat. Pozri sa na svoju situáciu s odstupom a rozvahou a iste nájdeš iné východisko, ktoré bez väčších obetí priniesie dobré výsledky. (jš)

NÁŠ TEST

Strácate rýchlo hlavu?

1. Často snívate?

- a/ občas – 4; b/ držím sa pri zemi – 1; c/ áno, aj o neskutočnom – 6; d/ ani výnimočne – 2.

2. Je trpežlivosť vaša silná stránka?

- a/ neoplývam řou – 5; b/ veľmi silná – 1; c/ primerane – 3; d/ podľa iných nie – 6.

3. Často vyhlasujete, že sa zbavíte istého zlozyku?

- a/ občas – 3; b/ nikdy sa mi to nepodára – 6; c/ áno a úspešne – 1; d/ chcem, ale neplním – 4.

4. Pôsobí na vás niekedy porážka povzbudivo?

- a/ nie – 6; b/ môže byť aj užitočná – 2; c/ po každej strácam elán – 5; d/ iba ak poznám príčinu – 1.

5. Dokáže vás nadchnúť nezaslúžená pochvala?

- a/ nebrániám sa tomu – 4; b/ nie – 2; c/ prečo sa řou nepochváliť – 6; d/ bolo by mi po nej trápne – 1.

6. Máte svoju oblúbenú farbu?

- a/ áno – 2; b/ obľubujem krikľavé tóny – 6; c/ mám rád(a) farebný súlad – 1; d/ nie – 4.

7. Dokážete rýchlo vzplanúť?

- a/ áno, ale aj rýchlo vychladnúť – 6; b/ viem sa tomu ubrániť – 2; c/ skôr nie – 4; d/ nie – 1.

8. Lahko sa vzdávate vlastných zásad?

- a/ áno, ak mi to pomôže – 5; b/ nie – 2; c/ takmer žiadne nemám – 6; d/ moje zásady sú nemenné – 1.

9. Máte dostatok výtrvalosti?

- a/ nepreháňam to s řou – 6; b/ áno – 2; c/ som pasívny(a) – 5; d/ s ľahkosťami sa ľahko vyrovnam – 1.

10. Viete pri nevinnom flirte, kedy prestati?

- a/ neuvažujem o tom – 5; b/ áno – 2; c/ neznašam ohraničenia – 6; d/ som spoločenský(a) a zásadový(a) – 1.

VYHODNOTENIE

10-16 bodov: Ani stres vás nevyvedie z miery. V dodržiavaní stanovených pravidiel sa na vás možno spoľahnúť; so štipkou humoru vám pribudne aj priateľov.

17-30 bodov: Sklon k dôslednosti u vás prevyšuje, aj keď sa vyskytnú problémky. Keby ste občas aj vypli, vaša autorita neutrpí.

31-47 bodov: Snaha byť dôslednejší by vám iste pomohla. Pestujte výtrvalosť a nestrácajte hlavu ani v napäti.

48-60 bodov: Priznajte si, že dôslednosť vám chýba. Skúste si postupne stavať splnitelné vyššie ciele, dodržiavať ich a budete úspešnejší. (jš)

MENO VEŠTÍ

KLÁRA – svetlé, radostné, dôverné, úprimné a pokojné meno.

Dievča či žena s týmto menom je spravidla veľmi živá, pohyblivá a má bujnú fantáziu. Každú chvíľu má v hlave plno nápadov, obyčajne veľmi zaujímavých, ale aj praktických. Je to, dalo by sa povedať, dobrá, úslužná, dobrosrdečná a obeťavá osoba, aj keď nie vždy správne chápána. Niektorí ľudia ju napr. podozrivajú z lakomstva, chtivosti, závisti a prílišnej zvedavosti, čím jej veľmi krividia. Okolie ju však má veľmi rado za jej duševnú pohodu, humor, úprimný úsmev a priateľský vzťah k celému svetu. Má veľké kuchárske, umelecké a humanistické schopnosti. Nerada sa však zaobera svojou

domácnosťou, radšej navštievuje priateľky, priateľov a známych.

Život sa s ňou od malička neláska. Pochádza najčastejšie z chudobnej rolnickej alebo remeselnickej rodiny, v ktorej nepozná dostatok a život v ružových okuliarnoch. Práve naopak, od malička sa musí uskromňovať a pomáhať rodičom v práci. Školu končí bez väčších ťažkostí. Vydáva sa pomerne neskoro, skôr z rozumu, ako z lásky. Ich manželstvo netrvá dlho, preto výchova detí ostáva na jej hlave. Najčastejšie máva dve dcéry, zriedkavejšie jedného chlapca. Klára dokáže dobre zarobiť, aj keď azda z tohto dôvodu venuje rodine menej času. Treba však dodať, že sa rada zabaví a dokáže rozveseliť celú spoločnosť a pobaviť ju svojimi umeleckými a speváckymi schopnosťami. K najčastejším onemocneniam Kláry patria najmä poruchy krvného obehu a reumatizmus. Dožíva sa však pomerne vysokého veku, aj keď jej osud nie vždy praje do posledných dní života. (jš)

– Otcovi nariadil lekár viac pohybu, ale zdá sa mi, že to trochu preháňa.

- Zvýšil som si dôchodok o sto zlotých mesačne.
- A to už ako?
- Prestal som fajčiť.

* * *

Príde babka k lekárovi, aby ju vyšetril. Lekár ju uspokojuje:

- Pulz máte dobrý, pľúca zdravé, teplotu normálnu.

- To som rada, pán doktor. Dávate mi teda naděj, že zomriem zdrav?

* * *

Zákazníčka si prišla pre opravené topánky.

Predavačka jej vratí:

- Oprava stojí 25 zlých. Ale keďže sme stratili vašu ľavú topáncu, platíte iba polovicu.

* * *

- Aký je rozdiel medzi sliepkou a lúkom?

- ???

- Na sliepke môže len kohút, ale na lúke každý.

* * *

- Mama, keď si ta otec zobrať, bol na poľovačke?

- Čo to táraš synak?

- No, včera po vedal, že keď si ta vzal, strelił capa.

* * *

- Syn nesie otcovi do hory obed.

- Otec, ujo Ábel je nám rodina?

- Nie, synak, nie je nám rodina.

- Otec, a určite nám ujo Ábel nie je rodina?

- Určite, ale prečo sa pýtaš?

- Lebo u nás leží s mamou v posteli.

- Tak potom predsa je nám rodina

* * *

- Stará mama, tvoje okuliare zväčšujú, alebo zmenšujú?

- Poriadne zväčšujú, Janko môj.

- Tak si ich daj, keď mi budeš krájať koláč...

* * *

- Horár pristihne v lese pytlíaka.

- Čo tu robíte?

- Ale, viete, pán horár, chcel som sa zastreliť a trafil som zajaca.

* * *

- Telegram:

- Vaša svokra zomrela. Pochovať, alebo spáliť?

- Spáliť a potom pochovať. Istota je istota. (jš)

SNÁR

Veríte snom? Nie? Ani my neveríme, ale predsa každý z nás sa niekedy pozrie do snára, aj keď to pokladá za predsudok našich babičiek. Je to predsa zábava. A čo, keď sa vám dobrý sen splní? Tak teda, keď sa vám snívala:

- Labuť – šťastie v manželstve, požehnanie v deťoch.

- Lad a sneh vidieť – rôzne prekážky v ceste; poklínúť sa na ňom – sklamanie v láske; chodiť po ňom – práca sa ti bude daríť; sekáť ho – čaká ťa veľký strach; jesť – tvoja námaha je zbytočná; v lete vidieť – tvoje úsilie vyjde nazmar.

- Lavínu vidieť – veľké nebezpečenstvo, neúspech; byť ňou zasypaný – veľké nešťastie, strata.

- Lebka – veľké priaznivé zmeny.

- Lekárnik – dostaneš sa do zlej spoločnosti.

- Lešenie vidieť stavať – budť opatrný v podnikaní; vidieť sa zrútiť – spoliehaj sa len sám na seba.

- Lesk – zlá príhoda, nedobré skúsenosti.

- Liečivý prameň – pred tebou šťastná cesta.

- Liek užívať – strata, ktorá však čoskoro bude nahradená.

- Lietať na krídlach – prospech, šťastie.

- Lipa – bezstarostná budúcnosť; vidieť ju kvitnúť – budeš mať veľké šťastie; liezť na ňu – tvoje priania sa splnia.

- Líška, chytať ju – odhalíš falošného priateľa; vidieť ju – do cesty ti príde falošná žena; usmrifti ju – strasieš zo seba niečo neprijemné.

- Lyžica strieborná – niekto ťa pozve na obed. (jš)

ALI BOXUJE S DCÉROU

Légena svetového boxu Muhammad Ali je znova v ringu! Medzi povazmi, kde sa vždy cítil najlepšie, sa teraz ocitol v duelu proti svojej dcére Laile Ali (na snímke). Všetko vyzera ako skutočnosť, ale návrat do ringu v jeho prípade je iba reklamným tahom jednej firmy, zaobrájúcej sa výrobou športového oblečenia i obuvi.

V zinscenovanej montáži posieľa dcéra otca k zemi tvrdým hákom. To však bolo v prípade slávneho Aliho nepredstaviteľné. S kariérou sa rozlúčil 11. decembra 1980 a o štyri roky neskôr mu diagnostikovali Parkinsonovu chorobu. Vtedy bol svet šokovaný aspoň tak, ako bude v prvom okamihu pri pozeraň tohto šotu! Obaja, otec i dcéra, dali súhlas na toto „dielko“. Vraj v súlade so svojím životným krédom: - Nič nie je nemožné. Pre novú kampaň firmy, zdá sa, je všetko možné... Presne tak, ako je nakoniec možné, že Aliho dcéra žne v ringu úspechy. Pred jej prvým pokusom totiž slávny otec vyhlásil: - Box nie je pre ženy. Lailu nepresvedčil, zo 14 zápasov 14 vyhrala, z toho 9 k. o.

ČIERNE PUMIČKY

V zoologickej záhrade v nemeckom meste Wuppertall po prvýkrát ukázali návštěvníkom najnovšie prírastky. Patria medzi ne mláďatá pumy americkej Ajun a Ajan (na snímke).

2000-ROČNÁ POMÁDA

Britskí archeológovia objavili v srdci Londýna rímsku kovovú nádobku, ktorá pravdepodobne obsahuje 2000 rokov starý kozmetický krém (na snímke).

Malá okrúhla nádobka s priemerom šesť centimetrov sa našla na archeologickom nálezisku v Southwark v odpadovej jame na mieste, kde pôvodne stál rímsky chrám. Zdá sa, že nádobku, ktorá obsahuje látku veľmi podobnú pomáde, niekto náročky schoval. Na nádobe sa dokonca našli odtlačky ľudských prstov, čo archeológovia označili za jedinečný nález. Analýzy ukážu, či nádobka obsahuje kozmetický produkt, liek alebo rituálnu masť.

POŠTOVÉ HOLUBY. Tajomstvo orientačného zmyslu poštových holubov nesmie prekvapilo nielen britských odborníkov, ktorí ho odhalili, ale aj laickú verejnosť. Vedci z univerzity v Oxforde po desiatich rokoch rozsiahleho výskumu dospeli k záveru, že aj poštové holuby poznačila rozvinutá civilizácia a jej výdobytky, pretože namiesto toho, aby sa riadili vrodeným vnútorným inštinktom, sledujú cestnú a železničnú sieť. Dnešné holuby už neletia priamo z bodu A do bodu B, teda najkratšou cestou do cieľa, ale pozdĺž diaľnic, cest alebo železníc, aj keď si tým neraz cestu predĺžia. - Zdá sa, že pre holuby je mentálne jednoduchšie sledovať cestu a v príslušnom bode zabočiť doprava, - skonštatoval vedúci výskumného tímu profesor Tim Guilford.

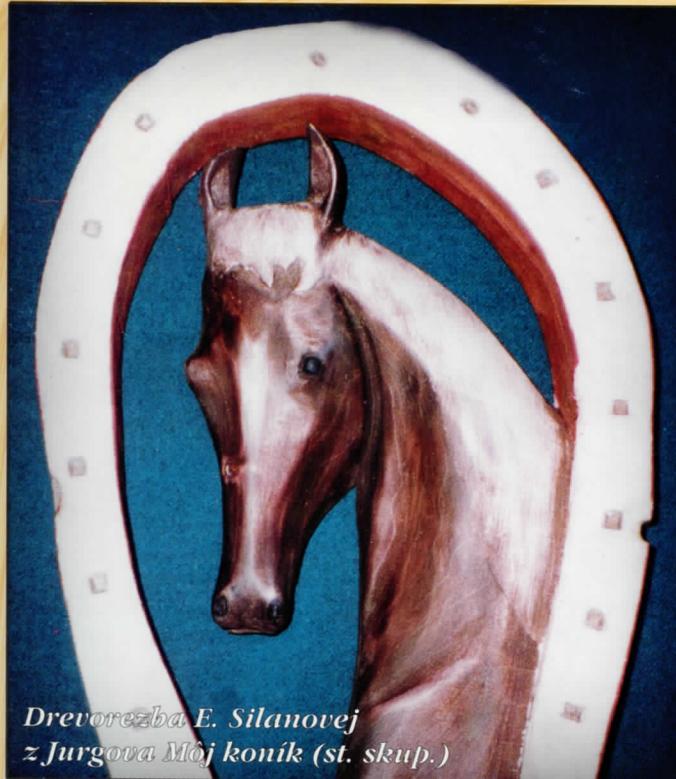
SVADBA S MRTVÝM. Francúzka Christel Demichelová oblečená v čiernom sa vydala na základe málo používaneho zákona v prítomnosti svojich priateľov a príbuzných na radnici juhofrancúzskeho mesta Nice práve v deň 30. narodenín jej drahého Erika. - Eric a ja sme si, ešte keď žil, slúbili, že sa vezmeme. Aj keď je už mŕtvy, rešpektujem hodnoty, ktoré sme si vážili a najmä to, že jeho smrť nebolo jeho chyba, - uviedla Demichelová pre francúzsku televíziu. Jej zosnulý manžel bol totiž policajtom a o život prišiel pri automobilovej naháňačke v septembri 2002. Christel, ktorá bola v tom čase tehotná, potratila pri tej istej nehode. Uzavried manželstvo po smrti partnera, či partnerky vo Francúzsku povoluje zákon, ktorý zaviedol bývalý prezident Charles de Gaulle.

CHCELI PREDAŤ TANK. Nemecká polícia zatkla dvoch mužov, ktorí kúpili v Grécku tank (na snímke) a pokúšali sa ho predať cez internet. Jeden z nich, 36-ročný Grék, kúpil tank ako „nadbytočné vojenské vozidlo“. Jeho rovnako starý priateľ z Nemecka sa pokúšal predať ho ďalej prostredníctvom internetovej aukčnej siene. Pokus o vydraženie na webových stránkach zaregistrovala nemecká polícia, ktorá zistila, že vozidlo neprešlo potrebnými zmenami, aby sa stalo legálnym pre civilné použitie. Mužom hrozí obvinenie z porušenia nemeckého zákona o kontrole zbraní.

MEL GIBSON

Austrálsky herec a režisér Mel Gibson (na snímke), autor kontroverzného filmu o posledných dňoch zo života Ježiša Krista „Umučenie Krista“ prezradil, že chcel kedysi spáchat samovraždu a vyskočiť z okna. Prekvapujúcu informáciu zverejnili britský denník The Sun. Pre americkú televíznu šou Primetime vyhlásil, že príčinou jeho rozhodnutia bola kríza spojená s alkoholom, do ktorej upadol v deväťdesiatych rokoch. - Nechcel som už kráčať ďalej. Pozeral som dole a mysel som si, človeče, toto je tá ľahšia cesta, - spomína 48-ročná hviezda strieborného plátna. Sedemnásobný otec však tvrdí, že pozbieran všetky sily a vrátil sa k Bohu. - Bolesť je predzvestou toho, aby sme sa zmenili, čo je skvelé, - dodáva herec. (pk)

Drevorezba E. Silanovej
z Jurgova Môj koník (st. skup.)

Práca N. Karpovej
z Malej Lipnice V lese (ml. skup.)

MAĽBY NAŠICH DETÍ

Repr. A. Klukošovská

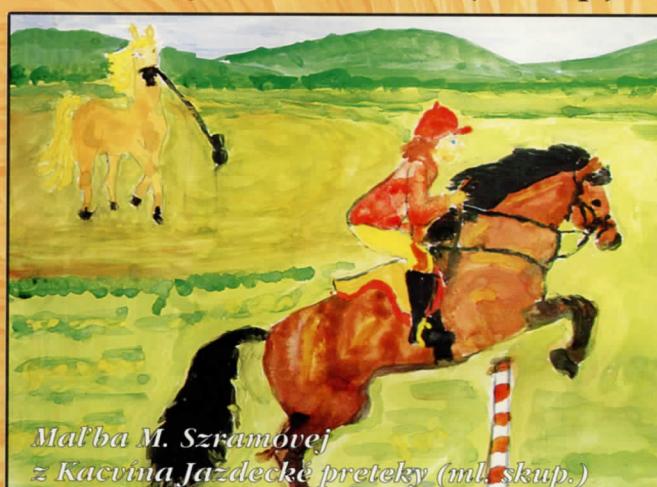
Maľba D. Wnękovej
z Krempách Cesta na Saharu (st. skup.)

Kresba M. Chalupkovej
z Novej Belej Cesta okolo sveta (ml. skup.)

Maľba G. Wawrzesiaka
z Veľkej Lipnice Moja izba (st. skup.)

Maľba M. Szramová
z Kacvínajazdecké preteky (ml. skup.)

Nový pohľad na Nedecký zámok. Foto: A. Klukošovská

DRUKARNIA TOWARZYSTWA SŁOWAKÓW W POLSCE

Zrealizujemy Twoje Pomysły i ...
nie zapłacisz wiele.

31-150 Kraków
ul. św. Filipa 7
tel. (0-12) 632 66 04
tel./fax (0-12) 634 11 27
e-mail: zg@tsp.org.pl

Oferujemy:

jedno- i wielobarwne druki
wysokiej jakości do formatu A2,
skład komputerowy,
kompleksowe opracowanie prac,
prace introligatorskie,
wydawnictwa i inne

Polecamy do nabycia nasze publikacje:

- Almanach, *Słowacy w Polsce cz.III*, (rocznik), Kraków 1995 10,00 zł
- Almanach, *Słowacy w Polsce cz.VI*, (rocznik), Kraków 1999 10,00 zł
- Almanach, *Słowacy w Polsce cz.VII*, (rocznik), Kraków 2000 10,00 zł
- Almanach, *Słowacy w Polsce cz.VIII*, (rocznik), Kraków 2002 10,00 zł
- Almanach, *Słowacy w Polsce cz.IX*, (rocznik), Kraków 2002 10,00 zł
- J. Ciągwa, J. Szpernoga, *Słowacy w Powstaniu Warszawskim*, Kraków 1994 8,00 zł
- Zbigniew Tobjański, *Czesi w Polsce*, Kraków 1994 10,00 zł
- J. Ciągwa, *Dzieje i współczesność Jurgowa*, Kraków 1996 10,00 zł
- H. Homza, St. A. Sroka, *Štúdie z dejín stredovekého Spiša*, Kraków 1998 11,00 zł
- *Miejsce w zdarzeniu antologia współczesnych opowiadań słowackich*, Kraków 1998 12,00 zł
- Vlastimil Kovalčík, *Klucz Światła wybór poezji*, Kraków 1998 13,00 zł
- Pavol Országh Hviezdoslav, *Deti Prometeusa*, Kraków 1999 20,00 zł
- *Miasta i Miejsca, Mestá a Miesta*, Kraków 2001,
II polsko-słowackie spotkania poetów 10,00 zł
- *Antologia współczesnej poezji słowackiej*, Kraków 2002, w przekładach Bohdana Urbankowskiego 15,00 zł
- Julian Kwiek, *Z dziejów mniejszości słowackiej na Spiszu i Orawie w latach 1945–1957*, Kraków 2002 10,00 zł

Biuro Zarządu Głównego TSP, ul. św. Filipa 7, 31-150 Kraków
tel.: 632-66-04 tel./fax: 634-11-27 NIP: 676-01-12-788

e-mail: zg@tsp.org.pl

nr konta: Bank PKO S.A. III/O Kraków 10701193 -2017-2221-0100